INTERNATIONAL MAGAZINE

RNI No. 61816/95

Postal Regd. No. CHD/0081/2024-26

30/-

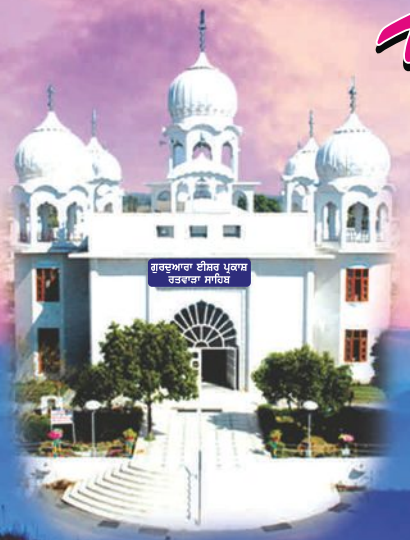
Date of Publishing : 19/09/2026
Page No. from 1 to 60
Date of posting
Last Date of Every Month
Posted by MBU

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥

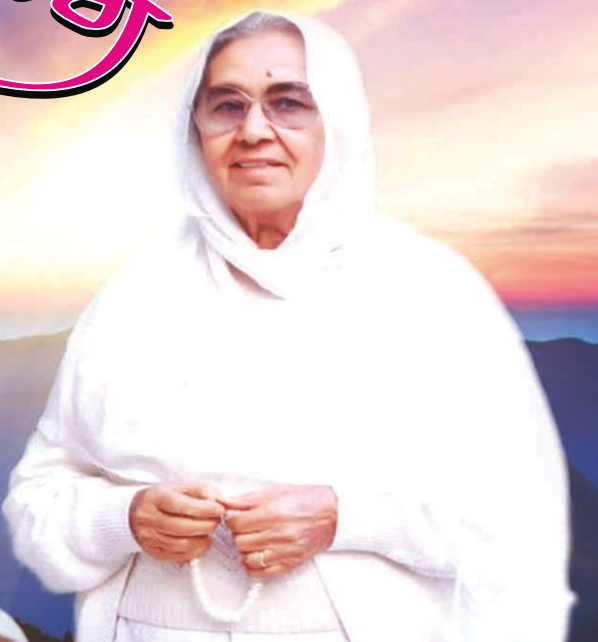
ਇਕੋ ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੁਤੀਯ ਨਾਸਿਤ

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਅਕਤੂਬਰ
(October)
2026

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
(8 ਅਗਸਤ 1918 – 1 ਨਵੰਬਰ 2013)

13ਵਾਂ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਸਮਾਗਮ
1 ਨਵੰਬਰ 2026

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
(17 ਜੂਨ 1918 – 31 ਅਕਤੂਬਰ 2001)

25ਵਾਂ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਸਮਾਗਮ
31 ਅਕਤੂਬਰ 2026

ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮ
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
(ਨਿਊ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ)

30-31 ਅਕਤੂਬਰ

1-2 ਨਵੰਬਰ

ਪ੍ਰਾਰਥਕ : ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ

If Undelivered, Please Return to
Atam Marg Office
Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib
New Chandigarh, P.O. Mullanpur Garibdass,
Teh.Kharar, Distt. S.A.S Nagar (Mohali) - 140901,
Punjab, India,
Tel. +91-94172-14391,79

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਸਾਲ-ਬੱਤੀਵਾਂ, ਮਹੀਨਾ-ਅਕਤੂਬਰ, 2026

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸੰਚਾਲਕ

ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ

ਚੇਅਰਮੈਨ — ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ — ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ — ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

Media Broadcast (Ratwara Sahib)
Please visit us on internet at :-
For Atam Marg Email : atammarg1@yahoo.co.in,
Website & Live video -
https:gurdwaraisherprakashratwarasahib.com
www.ratwarasahib.org, www.ratwarasahib.com
www.vgrmct.org
Apps: RATWARASAHIB TV, (for both apple & andriod)
(Availeble 24 Hours)
Live Programme & Cable Tv Network
98728-14385, 94172-14385, 98147-12900

Registration Under Foreign Contribution
(Regulation) Act 1976 R. No. 115320023

Postal Address for any Enquiry, Money Order, Cheque and Drafts :
'ATAM MARG' MAGAZINE
Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib
(New Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas,
Teh. Kharar, Distt. S.A.S Nagar
(MOHALI) - 140901, Pb. India

SUBSCRIPTION - ਚੰਦਾ - (ਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ (20 ਸਾਲ)	ਫੀ ਕਾਪੀ
300/-	3000/	30/-
320/-	3020/-	(For outstation cheques)

SUBSCRIPTION FOREIGN (ਵਿਦੇਸ਼)

Annual	Life (20 years)
4500/-	45000/-

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਜੈ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, 905 ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-2, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ', ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ-ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ (ਮੋਹਾਲੀ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਬੰਧੀ ਫੋਨ

15 ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ

94172-14391
94172-14379
84378-12900

ਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ

ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਕੇਂਦਰ

ਅਮਰੀਕਾ - ਭਾਈ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
001-408-263-1844

ਕਨੇਡਾ - ਭਾਈ ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਵੈਨਕੂਵਰ
001-604-433-0408

ਭਾਈ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
001-604-862-9525

ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣੂ
001-778-574-3213

ਇੰਗਲੈਂਡ - ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ
0044-121-200-2818

ਭਾਈ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਰਾਜ)
0044-7968734058

ਆਸਟਰੇਲੀਆ- ਬੀਬੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ :
0061-406619858

ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਫਰੀ ਸੇਵਾ - ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ -
94172-14378, 94172-14384

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ

1. ਆਤਮ ਮਾਰਗ
9417214391,8437812900,9417214379
2. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸ.ਸ.ਸਕੂਲ (ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ.) 0160-2255003
3. ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਸਿਲਾਈ ਸੈਂਟਰ 96461-01996
4. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪ.ਸ.ਸ.ਸਕੂਲ (ਪੀ.ਐਸ.ਈ.ਬੀ.) 95920-55581
5. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ: 95922-12900
6. ਬੀ.ਐਡ. ਕਾਲਜ (ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ) 78888-40565
7. ਨਰਸਿੰਗ ਸਕੂਲ (ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ) 79862-35675
8. ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ 98157-28220

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ - 98551-32009
ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ - 94647-12900
ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ - 85570-12900
98889-10777, 96461-01996, 94172-14381

ਤੱਤਕਰਾ

1. ਸੰਪਾਦਕੀ 5
ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

2. ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ 9
ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

3. ਚਉਥੈ ਪਹਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ.....॥ 12
ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

4. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਧਿੰਗ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ 18
ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

5. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ 25
ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

6. ਪੀਉ ਦਾਦੇ ਕਾ ਖੋਲਿ ਡਿਠਾ ਖਜਾਨਾ 37
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

7. ਬਾਰੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਜਪੀਐ ॥ 43
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

8. ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ ਭੰਡਾਰ 47
ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਧਾਵੇ' ਵਾਲੇ

9. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ - ਭਾਗ 4 49
ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

10. ਈਸ਼ੁਰ ਅਮੋਲਕ ਲਾਲ 51
ਕ੍ਰਿਤ - ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ

11. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ 53
ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ-ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

12. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ :- ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ 56
ਇੰਟਰਨੈਟ ਵੈਬਸਾਈਟ, ਕੀਰਤਨ ਲਾਈਵ ਟੈਲੀਕਾਸਟ,
ਬੈਂਕ ਅਕਾਊਂਟ, ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਰਚਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

ਆਤਮ ਰਸੁ ਜਿਹ ਜਾਨਿਆ ਹਰਿ ਰੰਗ ਸਹਜੇ ਮਾਣੁ ॥
ਨਾਨਕ ਧਨਿ ਧਨਿ ਧੰਨਿ ਜਨ ਆਏ ਤੇ ਪਰਵਾਣੁ ॥
ਅੰਗ – ੨੫੨

ਜਿਨ੍ਹਾ ਦਿਸੰਦੜਿਆ ਦੁਰਮਤਿ ਵੰਞੈ ਮਿਤ੍ਰ ਅਸਾਡੜੇ ਸੇਈ ॥
ਹਉ ਢੂਢੇਦੀ ਜਗੁ ਸਬਾਇਆ ਜਨ ਨਾਨਕ ਵਿਰਲੇ ਕੇਈ ॥

ਅੰਗ – ੫੨੦

ਸੰਸਾਰ ਮੰਚ ਉਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਐਸੀਆਂ ਪਵਿੱਤਰ ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੋਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੁੱਲੇ-ਭਟਕੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿ ਦਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਦਰਸਾਏ ਸਤਿ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਲੋਕਾਈ ਦਾ ਭਲਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਅਤੇ ਤਪੱਸਿਆ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਉਹ ਸੰਤ ਜਨ, ਲੱਖਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਐਸੀਆਂ ਪਵਿੱਤਰ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਦੁਰਮਤਿ ਭਾਵ ਖੋਟੀ ਮੱਤ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ –

ਹੈਨਿ ਵਿਰਲੇ ਨਾਹੀ ਘਣੇ ਫੈਲ ਫਕੜੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥
ਅੰਗ – ੧੪੧੧
ਕੋਟਨ ਮੈ ਨਾਨਕ ਕੋਊ ਨਾਰਾਇਨੁ ਜਿਹ ਚੀਤਿ ॥
ਅੰਗ – ੧੪੨੭
ਅੰਤਰਿ ਗੁਰੁ ਆਰਾਧਣਾ ਜਿਹਵਾ ਜਪਿ ਗੁਰ ਨਾਉ ॥
ਨੇਤ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੇਖਣਾ ਸ੍ਰਵਣੀ ਸੁਨਣਾ ਗੁਰ ਨਾਉ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਤੀ ਰਤਿਆ ਦਰਗਹ ਪਾਈਐ ਠਾਉ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਜਿਸ ਨੋ ਏਹ ਵਥੁ ਦੇਇ ॥
ਜਗ ਮਹਿ ਉਤਮ ਕਾਢੀਅਹਿ ਵਿਰਲੇ ਕੇਈ ਕੇਇ ॥
ਅੰਗ – ੫੧੭

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਮਹਾਂਵਾਕਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਵਿਰਲੇ, ਟਾਵੇਂ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਪੂਰਬਲੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੁੰਨ ਕਰਮਾਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਆਉਣ ਤੇ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ
ਭੇਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ ॥
ਮਿਟਿਓ ਅੰਧੇਰੁ ਮਿਲਤ ਹਰਿ ਨਾਨਕ
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਸੋਈ ਜਾਗੀ ॥ *ਅੰਗ – ੨੦੪*

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ
ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥ *ਅੰਗ- ੬੪੨*

ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪੂਰਬਲੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਕਾਰਨ ਜੰਮਦੇ ਮਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ-

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਹੂ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ ॥ ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥ ੨ ॥
ਸਚਾ ਅਮਰੁ ਸਾਚੀ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਸਚੇ ਸੇਤੀ ਰਾਤੇ ॥
ਸਚਾ ਸੁਖੁ ਸਚੀ ਵਡਿਆਈ ਜਿਸ ਕੇ ਸੇ ਤਿਨਿ ਜਾਤੇ ॥ ੩ ॥ ਪਖਾ ਫੇਰੀ ਪਾਣੀ ਢੋਵਾ ਹਰਿ ਜਨ ਕੈ ਪੀਸਣੁ ਪੀਸਿ ਕਮਾਵਾ ॥ ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਸਿ ਬੇਨੰਤੀ ਤੇਰੇ ਜਨ ਦੇਖਣੁ ਪਾਵਾ ॥ ੪ ॥ ੭ ॥ ੫੪ ॥

ਅੰਗ – ੭੪੯

ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਗਤ ਵਿਚ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਵਾਸਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਭੁੱਲੇ-ਭਟਕੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਜੋੜਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ –

ਲਾਲ ਰੰਗੁ ਤਿਸ ਕਉ ਲਗਾ ਜਿਸ ਕੇ ਵਡਭਾਗਾ ॥
ਅੰਗ – ੮੦੮
ਜਿਨ ਕੇ ਚੋਲੇ ਰਤੜੇ ਪਿਆਰੇ ਕੰਤੁ ਤਿਨਾ ਕੈ ਪਾਸਿ ॥
ਧ੍ਰਿਗੁ ਤਿਨਾ ਕੀ ਜੇ ਮਿਲੈ ਜੀ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ ॥
ਅੰਗ – ੭੨੨

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਭੀ ਅਟੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ –

ਜਿਸ ਨੋ ਬਖਸੇ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ॥
ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ॥ ੨੫ ॥ ਅੰਗ – ੫

ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ –

'ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਭਾ ਸਦਾ ਥਿਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੇਵਕ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਮੇਟਦਾ ਨਹੀਂ।

ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤੁ ਛਡਾਵੈ ਬਾਂਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੂਟੈ ਮੋਹਿ ॥
ਏਕ ਸਮੈ ਮੋ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਂਧੈ
ਤਊ ਫੁਨਿ ਮੋ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ ॥ ੧ ॥ ਅੰਗ – ੧੨੫੩

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਪ੍ਰਭ ਮਾਨਹਿ
ਓਇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ॥
ਤਿਨ੍ ਕੀ ਸੋਭਾ ਸਭਨੀ ਥਾਈ
ਜਿਨ੍ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਚਰਣ ਪਰਾਤੇ ॥ ਅੰਗ – ੭੪੮

ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ –

ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਬਸਹਿ ਸਾਧ ਕੀ ਰਸਨਾ ॥
ਅੰਗ- ੨੬੩

ਜਿਨ੍ਾ ਨ ਵਿਸਰੈ ਨਾਮੁ ਸੇ ਕਿਨੇਹਿਆ ॥
ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮੂਲਿ ਸਾਂਈ ਜੇਹਿਆ ॥ ਅੰਗ- ੩੯੭

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤੁ ॥
ਧੰਨੁ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਪੂਰਨੁ ਸੋਈ ਸੰਤੁ ॥ ੧ ॥
ਅੰਗ- ੩੧੯

ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਮੈਂ ਤੇਰਿਆਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਾਂ –

ਜਿਸ ਨੋ ਦਇਆਲੁ ਹੋਵੈ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ
ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਗੁਰੁ ਉਪਦੇਸੁ ਸੁਣਾਵੈ ॥
ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਧੂੜਿ ਮੰਗੈ ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਕੀ
ਜੋ ਆਪਿ ਜਪੈ ਅਵਰਹ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥ ੨ ॥
ਅੰਗ – ੩੦੬

ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤੇ ਸਰਧਾ ਮਨ ਕੀ ਪੂਰੇ ॥
ਨਾਨਕੁ ਦਾਸੁ ਇਹੀ ਸੁਖੁ ਮਾਗੈ
ਮੋ ਕਉ ਕਰਿ ਸੰਤਨ ਕੀ ਧੂਰੇ ॥ ੪ ॥ ੩ ॥ ੧੨੪ ॥
ਅੰਗ – ੨੦੫

ਪੰਥ ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਵੀ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਹੀ ਲੋਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 'ਸੇਈ ਪਿਆਰੇ ਮੇਲ ਜਿਨਾਂ ਮਿਲਿਆਂ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਚਿੱਤ ਆਵੇ' ਭਾਵ ***'ਆਵੈ ਸਾਹਿਬੁ ਚਿਤਿ ਤੇਰਿਆ ਭਗਤਾ ਡਿਠਿਆ ॥ਮਨ ਕੀ ਕਟੀਐ ਮੈਲੁ ਸਾਧਸੰਗਿ ਵੁਠਿਆ॥'*** ***ਅਤੇ*** ਅੰਤਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਲੋਕਾਈ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਿਆ ਹੈ –

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ॥
ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਕਾ ਭਲਾ॥

ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਮ ਆਵੇਗਾ ਫਿਰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਹੋਵੇਗੀ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੀ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹੀ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ–

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਉਮਾਹਾ ॥ ਅੰਗ – ੨੭੩

ਪਰਉਪਕਾਰੁ ਨਿਤ ਚਿਤਵਤੇ ਨਾਹੀ ਕਛੁ ਪੋਚ ॥
ਅੰਗ- ੯੧੫

ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਉਪਕਾਰ, ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ, ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਸਮਰੱਥ ਕਰਨਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸੱਚੀ ਰਹਿਣੀ ਸਿਖਾਉਣੀ, ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਾ ਭਾਵ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ (ਧਰਮ ਸੁਪਤਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ) ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਜੀ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਲਗਨ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਸਾਧੂ-ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦੇ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਝੂੰਮਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਪਹਿਲੀ ਮਿਲਣੀ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ, "ਅੱਜ ਸੋਹਾਗਣ ਨੂੰ ਸੋਹਾਗਣ ਮਿਲੀ ਹੈ।" ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਯੂ.ਪੀ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪਸਾਰ, ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਿਆਈਆਂ/ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਇਹ ਵਡਮੁੱਲੇ ਕਾਰਜ ਕੇਵਲ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹੀ ਆਏ ਸਨ। ਯੂ.ਪੀ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ ਤੇ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਸਮੇਂ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਕਿ ਵਾਹ! ਫਕੀਰੀ ਤੇਰੀ! ਫਕੀਰੀ ਤੇਰੀ! ਫਕੀਰੀ ਤੇਰੀ! ਐਸਾ ਹੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਭਗਤ ਵੱਡਾ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਹੈ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਾਇਆ ਵਿਚਿ ਉਦਾਸੀ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹੋਏ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਸਰਸ਼ਾਰ ਰਹਿੰਦੇ। ਸੰਨ 1978 ਵਿਚ ਫਾਰਮ ਵੇਚ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀਆਂ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਤਾ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਚਲਦੇ ਰਹੇ। ਸੰਨ 1986 ਵਿਚ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਅਸਥਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਘਰ-ਬਾਰ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਪੂਰਨ ਤਨੋ ਮਨੋ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਹੋ ਗਏ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਆਈਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫਤਾਂ ਵਿਚ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਸੰਨ 1994 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਏ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਭੁਚਾਲਾਂ ਅਤੇ ਸੁਨਾਮੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਪੰਜਾਬ ਯੂ.ਪੀ., ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿਚ ਆਏ ਹੜ੍ਹ, ਸੰਨ 2015 ਵਿਚ ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਭੁਚਾਲ, ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ, ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਆਦਿਕ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਇਸ ਟਰੱਸਟ ਵਲੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਵਿਦਿਅਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਅਦਾਰੇ ਆਪਣੀ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਹਨ। ਮਿਆਰੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਹੈ। ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪਸਾਰ ਹਿਤ ਅਨੇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਆਡੀਓ, ਵੀਡੀਓ ਆਦਿ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੈਰਾਗਮਈ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀ। ਸਮੂਹਿਕ ਸੰਗਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ 30-31 ਅਕਤੂਬਰ 1-2 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ ਤੇ ਇਕ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਰੋਹ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਕੀਰਤਨ, ਕਥਾ, ਕਵੀਸ਼ਰੀ, ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿਖਿਆਦਾਇਕ ਝਲਕੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ।

ਸਮਾਗਮ ਸਬੰਧੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ 20 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਰੋਪੜ, ਦੋਆਬਾ, ਬਟਾਲਾ, ਪੱਟੀ, ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਸੰਗਰੂਰ, ਪਟਿਆਲਾ, ਰਾਜਪੁਰਾ, ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ, ਦਿੱਲੀ, ਯੂ.ਪੀ, ਉਤਰਾਖੰਡ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਨੇੜਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਆਦਿਕ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਸੁਚੱਜੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਗਏ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਅੱਗੇ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੇ ਬਚਨਬੱਧਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ। ਰਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ। ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ

ਦੂਜੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

30 ਅਕਤੂਬਰ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਸਮੂੰਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। 31 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ, 1 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਅਤੇ 2 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਨਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਤਕੀਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਮਾਗਮ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ, ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਬੀਜੀ ਜੀ ਦੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ, ਸਮੂਹ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੈਂਟਰਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੱਥਿਆਂ ਵਲੋਂ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੋਲਾ ਅਤੇ ਦਾਸ (ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਵਲੋਂ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਗਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਤਦਾਦ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ, ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ, ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਨਿਰਮਲੇ, ਉਦਾਸੀ, ਸਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਸੂਫੀ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਗੀ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਅਵਸਰ ਬਖਸ਼ੋਗੇ। ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਜੀ ਸਮੂਹ ਪਾਠਕ ਜਨਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸੁਚੱਜੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਚਾਰ ਰੋਜ਼ਾ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਲਈ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਕੁੰਭ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਜ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ, ਬਾਥਰੂਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਰਸਤੇ ਆਦਿ ਪੱਕੇ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਰੈਨੋਵੇਸ਼ਨ ਭਾਵ ਸਫੇਦੀ/ਰੰਗ ਆਦਿ ਦੇ ਕਾਰਜ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸਾਲ ਭਰ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਕੇਵਲ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇਕੱਠ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਪਿਆਰ, ਵੈਰਾਗ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਮਨਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੈ। ਭਾਵ Quantity ਦੇ ਨਾਲ Quality ਵੀ ਹੈ।

ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਐਸਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਇਤਨੇ ਵੱਡੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਸ਼ਰਸ਼ਾਰ ਹੋ ਕਰਕੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀਆਂ ਉਚਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਪੱਲੇ ਪਵੇ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ/ਪਿਆਰ/ਵੈਰਾਗ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ। ਸੋ ਉਸ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਇਹ ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਸਾਰੇ ਸਮਾਗਮ ਨਿਰਵਿਘਨਤਾ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣ।

ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ।

ਆਓ! ਦੀਦਾਰੇ ਬਖਸ਼ੋ ਜੀ।

ਕਤਿਕਿ
ਸੰਗਰਾਂਦ - ਅਕਤੂਬਰ 17 (ਦਿਨ ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ)

ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

ਕਤਿਕਿ ਕਰਮ ਕਮਾਵਣੇ ਦੋਸੁ ਨ ਕਾਹੂ ਜੋਗੁ ॥
ਪਰਮੇਸਰ ਤੇ ਭੁਲਿਆਂ ਵਿਆਪਨਿ ਸਭੇ ਰੋਗ ॥
ਵੇਮੁਖ ਹੋਏ ਰਾਮ ਤੇ ਲਗਨਿ ਜਨਮ ਵਿਜੋਗ ॥
ਖਿਨ ਮਹਿ ਕਉੜੇ ਹੋਇ ਗਏ ਜਿਤੜੇ ਮਾਇਆ ਭੋਗ ॥
ਵਿਚ ਨ ਕੋਈ ਕਰਿ ਸਕੈ ਕਿਸ ਥੈ ਰੋਵਹਿ ਰੋਜ ॥
ਕੀਤਾ ਕਿਛੂ ਨ ਹੋਵਈ ਲਿਖਿਆ ਧੁਰਿ ਸੰਜੋਗ ॥
ਵਡਭਾਗੀ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭ ਮਿਲੈ ਤਾਂ ਉਤਰਹਿ ਸਭਿ ਬਿਓਗ ॥
ਨਾਨਕ ਕਉ ਪ੍ਰਭ ਰਾਖਿ ਲੇਹਿ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬ ਬੰਦੀ ਮੋਚ ॥
ਕਤਿਕ ਹੋਵੈ ਸਾਧਸੰਗੁ ਬਿਨਸਹਿ ਸਭੇ ਸੋਚ ॥ ੯ ॥ *ਅੰਗ- ੧੩੫*

ਸਮੁੱਚੇ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਡੀ ਅੰਦਰਲੀ ਆਤਮਿਕ ਅਵਸਥਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਜੇਠ-ਹਾੜ ਦੀ ਤਪਤ ਅਤੇ ਭਾਦੁਇ ਦੀ ਦੁਬਿਧਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋੜ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੀਤਲਤਾ ਜਾਂ ਸਰਦ ਦੀ ਰੁੱਤ ਆਵੇ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਰੁਤਿ ਸਰਦ ਅਡੰਬਰੋ ਅਸੁ ਕਤਕੇ ਹਰਿ ਪਿਆਸ ਜੀਉ॥
ਅੰਗ- ੯੨੮

ਜੇ ਠੰਢਕ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਡੰਬਰ ਭਾਵ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦਾ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਇਹ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਐਸੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਤਮਿਕ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਉਡਾਰੀ ਲਈ (ਸਰਦ ਰੁਤ ਲਈ) ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਲਈ ਅੱਸੂ-ਕਤਕ ਇਕ ਅਡੰਬਰ ਹੈ। ਇਕ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ, ਤਿਆਰੀ ਦਾ। ਭਾਦੁਇ ਦੇ ਭਰਮ ਭੁਲਾਵਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜੁੜਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਇਹੀ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ। ਕਰਮ ਰੂਪੀ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਯਾਦ ਦਾ ਬੀਜ ਬੀਜਣਾ ਪਵੇਗਾ। 'ਅੱਸੂ ਕਤਕੇ ਹਰਿ ਪਿਆਸ ਜੀਉ' ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਪਿਆਸ ਦਾ ਉਮਾਹ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ 'ਕਤਿਕਿ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ, ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ। ਭਾਵ -

ਅਸੁਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਮਾਹੜਾ ਕਿਉ ਮਿਲੀਐ ਹਰਿ ਜਾਇ ॥
ਮਨਿ ਤਨਿ ਪਿਆਸ ਦਰਸਨ ਘਣੀ
ਕੋਈ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ਮਾਇ ॥ *ਅੰਗ - ੧੩੪*

ਜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਮਿਲਾਪ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ -

ਆਪਣ ਲੀਆ ਜੇ ਮਿਲੈ ਤਾ ਸਭੁ ਕੋ ਭਾਗਠੁ ਹੋਇ ॥
ਅੰਗ - ੧੫੬

ਇਥੇ ਉਸ ਦੀ ਨਦਰਿ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ -

ਆਪਣਾ ਲਾਇਆ ਪਿਰਮੁ ਨ ਲਗਈ
ਜੇ ਲੋਚੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥
ਏਹੁ ਪਿਰਮੁ ਪਿਆਲਾ ਖਸਮ ਕਾ
ਜੈ ਭਾਵੈ ਤੈ ਦੇਇ ॥ ੧੩ ॥ *ਅੰਗ- ੧੩੭੮*

ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਰਮ ਹੀ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ -

ਕਰਮਾ ਉਪਰਿ ਨਿਬੜੈ ਜੇ ਲੋਚੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥ ਅੰਗ- ੧੫੭

ਸਰੀਰ, ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਬੀਜ ਬੀਜਾਂਗੇ ਉਹੀ ਉੱਗੇਗਾ -

ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੪

ਆਪੇ ਬੀਜਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਹੁ॥ ਅੰਗ - ੪

ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕਰਮ ਇੰਦਰਿਆਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰਿਆਂ ਦੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਹਨ। ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਕਰਮ ਦੇਖਣਾ ਹੈ, ਕੰਨਾਂ ਦਾ ਕਰਮ ਸੁਣਨਾ ਹੈ, ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਕਰਮ ਤੁਰਨਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਤਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਣ ਹਨ ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਮ ਕਰਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗਾਂ ਨੇ ਕਰਨਾ ਕੀ ਹੈ? ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਸਰਦ ਰੁਤਿ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ, ਆਡੰਬਰ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕੰਨ ਜੋ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਰਮ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਰਸਾ ਰਹੇ ਹਨ -

ਏ ਸ੍ਰਵਣਹੁ ਮੇਰਿਹੋ ਸਾਚੈ ਸੁਨਣੈ ਨੋ ਪਠਾਏ ॥
ਸਾਚੈ ਸੁਨਣੈ ਨੋ ਪਠਾਏ ਸਰੀਰਿ ਲਾਏ ਸੁਣਹੁ ਸਤਿ ਬਾਣੀ ॥
ਅੰਗ - ੯੨੨

ਗੁਰੂ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਜੇਕਰ ਹੋਰ ਕੁਝ ਸੁਣਾਂਗੇ ਤਾਂ ਭੈੜੇ ਗੀਤ ਆਦਿ ਸੁਣਨ ਸਬੰਧੀ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਮੇਰੇ ਮੋਹਨ ਸ੍ਰਵਨੀ ਇਹ ਨ ਸੁਨਾਏ ॥
ਸਾਕਤ ਗੀਤ ਨਾਦ ਧੁਨਿ ਗਾਵਤ ਬੋਲਤ ਬੋਲ ਅਜਾਏ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਅੰਗ- ੮੨੦

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਭ ਦਾ ਕਾਰਜ ਹੈ -

ਬੋਲਹੁ ਜਸੁ ਜਿਹਬਾ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ॥
ਪ੍ਰਭਿ ਅਪਨੈ ਜਨ ਕੀਨੀ ਦਾਤਿ ॥ ਅੰਗ - ੨੮੬

ਰੇ ਜਿਹਬਾ ਕਰਉ ਸਤ ਖੰਡ ॥
ਜਾਮਿ ਨ ਉਚਰਸਿ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ॥ ਅੰਗ - ੧੧੬੩

ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਚਰਨ ਚਲਉ ਮਾਰਗਿ ਗੋਬਿੰਦ ॥
ਮਿਟਹਿ ਪਾਪ ਜਪੀਐ ਹਰਿ ਬਿੰਦ ॥ ਅੰਗ - ੨੮੧

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਹੀ ਚੇਤੰਨ/ਸੁਚੇਤ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਭਾਵ -

ਬੰਦੇ ਖੋਜੁ ਦਿਲ ਹਰ ਰੋਜ ਨਾ ਫਿਰੁ ਪਰੇਸਾਨੀ ਮਾਹਿ ॥
ਅੰਗ - ੭੨੭
ਫਰੀਦਾ ਜਿਨ੍ਹੀ ਕੰਮੀ ਨਾਹਿ ਗੁਣ ਤੇ ਕੰਮੜੇ ਵਿਸਾਰਿ ॥
ਮਤੁ ਸਰਮਿੰਦਾ ਥੀਵਹੀ ਸਾਂਈ ਦੈ ਦਰਬਾਰਿ ॥
ਅੰਗ - ੧੩੮੧

ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਂਦੇ ਹਨ -

ਕਰਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਕੇ ਨੇੜੈ ਕੇ ਦੂਰਿ ॥ ਅੰਗ- ੮

ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਦੀ ਆਰੰਭਤਾ ਹੀ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਕਿਰਤਿ ਕਰਮ ਕੇ ਵੀਛੁੜੇ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੇਲਹੁ ਰਾਮ ॥
ਅੰਗ - ੧੩੩

ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਵਿਛੜੇ ਹਾਂ ਤੇ ਮਿਲਾਣਹਾਰੇ ਵੀ ਕਰਮ ਹੀ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇਣਾ ਵਾਜਿਬ ਨਹੀਂ -

ਕਤਿਕਿ ਕਰਮ ਕਮਾਵਣੇ ਦੋਸੁ ਨ ਕਾਹੂ ਜੋਗੁ ॥

ਸੁੱਖ-ਦੁਖ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਖੁ ਦੁਖੁ ਦੁਇ ਦਰਿ ਕਪੜੇ ਪਹਿਰਹਿ ਜਾਇ ਮਨੁਖ ॥
ਅੰਗ - ੧੪੯

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਸੋ ਕਿਛੁ ਕਰਿ ਜਿਤੁ ਮੈਲੁ ਨ ਲਾਗੈ ॥
ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਮਹਿ ਏਹੁ ਮਨੁ ਜਾਗੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਅੰਗ - ੧੯੯

ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲੇ 'ਭਗਤ' ਦੀ ਸੋਚ ਹੋਰ ਹੈ -

ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਹਮ ਤੇ ਬਿਗਰੀ ॥
ਸੀਲੁ ਧਰਮੁ ਜਪੁ ਭਗਤਿ ਨ ਕੀਨੀ
ਹਉ ਅਭਿਮਾਨ ਟੇਢ ਪਗਰੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਅੰਗ- ੮੫੬

ਇਸੇ ਵੀਚਾਰ ਬਾਰੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੋਰ ਘੁੰਡੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹਨ -

ਸੋ ਸਿਖੁ ਸਖਾ ਬੰਧਪੁ ਹੈ ਭਾਈ
ਜਿ ਗੁਰ ਕੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚਿ ਆਵੈ ॥
ਆਪਣੈ ਭਾਣੈ ਜੋ ਚਲੈ ਭਾਈ
ਵਿਛੁੜਿ ਚੋਟਾ ਖਾਵੈ ॥ ਅੰਗ - ੬੦੧

ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਚੋਟਾਂ ਹਨ, ਦੁਖ ਹਨ। ਸੁਖ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਰੇ ਭਾਣਿਆਂ ਨਾਲ, ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਾਜ਼ੀ ਰਹਿਣਾ। ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣ ਵਿਚ ਹਨ -

ਪਰਮੇਸਰ ਤੇ ਭੁਲਿਆਂ ਵਿਆਪਨਿ ਸਭੇ ਰੋਗ ॥

ਹਰਿ ਬਿਸਰਤ ਸਦਾ ਖੁਆਰੀ ॥ ਅੰਗ - ੭੧੧

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਖਚਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਕਾਇਆ ਕਉ ਗਾਲੈ ॥
ਜਿਉ ਕੰਚਨ ਸੋਹਾਗਾ ਢਾਲੈ ॥ *ਅੰਗ - ੯੩੨*

ਜਦੋਂ ਉਸ ਪਰਮ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਗਏ ਫਿਰ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਗਲ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ -

ਵੇਮੁਖ ਹੋਏ ਰਾਮ ਤੇ ਲਗਨਿ ਜਨਮ ਵਿਜੋਗ ॥

ਇਕ ਵਾਰ ਦੇ ਖੁੰਝੇ ਹੋਏ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਵਾਪਸ ਸਹੀ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਆਵਾਂਗੇ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਕਬੀਰ ਚਕਈ ਜਉ ਨਿਸਿ ਬੀਛੁਰੈ
ਆਇ ਮਿਲੈ ਪਰਭਾਤਿ ॥
ਜੋ ਨਰ ਬਿਛੁਰੇ ਰਾਮ ਸਿਉ
ਨਾ ਦਿਨ ਮਿਲੇ ਨ ਰਾਤਿ ॥ *ਅੰਗ - ੧੩੭੧*

ਚਕਵੀ ਤਾਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਿਛੜ ਕੇ ਸਵੇਰੇ ਪਹੁ ਫੁਟਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਉਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਗਏ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਮਿਲਣਗੇ। ਭਾਵ -

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ ॥ ੧ ॥
ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ॥
ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ ॥ *ਅੰਗ- ੧੭੬*

83 ਲੱਖ 99 ਹਜ਼ਾਰ, 999 ਜੂਨੀਆਂ ਦਾ ਗੇੜ ਫਿਰ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੇੜ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਹੈ, ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਲੋੜ ਹੈ -

ਖਿਨ ਮਹਿ ਕਉੜੇ ਹੋਇ ਗਏ ਜਿਤੜੇ ਮਾਇਆ ਭੋਗ ॥

ਸਾਰੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਧਨ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕੌੜੇ ਹੋ ਗਏ, ਰੋਗ ਬਣ ਗਏ -

ਦੁਖੁ ਦਾਰੂ ਸੁਖੁ ਰੋਗੁ ਭਇਆ
ਜਾ ਸੁਖੁ ਤਾਮਿ ਨ ਹੋਈ ॥ *ਅੰਗ - ੪੬੯*

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀਆਂ ਲਈ ਸੁਖ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ, ਕੋਈ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਭਦਾ। ਰੋਗ/ਦੁਖ ਤਾਂ ਵਿਛੋੜੇ ਕਾਰਨ ਹਨ।

ਵਿਚ ਨ ਕੋਈ ਕਰਿ ਸਕੈ ਕਿਸ ਥੈ ਰੋਵਹਿ ਰੋਜ ॥

ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਪੇਸ਼ ਕੋਈ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਹੋਣਾ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਕਰਮ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ -

ਕੀਤਾ ਕਿਛੂ ਨ ਹੋਵਈ ਲਿਖਿਆ ਧੁਰਿ ਸੰਜੋਗ ॥

ਜੇਕਰ ਭਾਗ ਜਾਗ ਪੈਣ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ
ਭੇਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ ॥
ਮਿਟਿਓ ਅੰਧੇਰੁ ਮਿਲਤ ਹਰਿ ਨਾਨਕ
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਸੋਈ ਜਾਗੀ ॥ *ਅੰਗ - ੨੦੪*

ਸੇਈ ਪਿਆਰੇ ਮੇਲ
ਜਿਨਾ ਮਿਲਿਆਂ ਤੇਰਾ ਨਾਲ ਚਿਤ ਆਵੇ।
ਵਡਭਾਗੀ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭ ਮਿਲੈ ਤਾਂ ਉਤਰਹਿ ਸਭਿ ਬਿਓਗ ॥

ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਜੁੜਨਾ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਕਉ ਪ੍ਰਭ ਰਾਖਿ ਲੇਹਿ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬ ਬੰਦੀ ਮੋਚ॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੀ, ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਝੋਰੇ ਮੁਕ ਜਾਣਗੇ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ
ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ
ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥ *ਅੰਗ - ੬੪੨*

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤੰਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ - 1. ਸੰਚਿਤ ਕਰਮ 2. ਕਿਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ 3. ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਮ। ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ (ਸਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਨੀ ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ) ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਗੂੜ੍ਹ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵੀਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਸੋ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਵਿਛੋੜਾ ਹੈ, ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮਿਲਾਪ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਜੁੜੀਏ, ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਕਿ -

ਕਤਿਕ ਹੋਵੈ ਸਾਧਸੰਗੁ ਬਿਨਸਹਿ ਸਭੇ ਸੋਚ ॥

ਚਉਥੈ ਪਹਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ ਸੁਰਤਿਆ ਉਪਜੈ ਚਾਉ

(ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਲੋਂ ਬਖਸ਼ੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਬਚਨ)

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ!

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਆਪ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਰੀ ਜਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਕੀਰਤਨ ਬੋਲ ਕੇ, ਸੁਣ ਕੇ, ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਜੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਆਪ ਨੇ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਰਲ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪ ਨੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਮਝ ਲਿਆ।

ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਮਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਭਵਜਲ ਤਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾਲ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਨਾਮੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰੋ, ਜਪੇ ਬਗੈਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਭਵਜਲ ਤਰਨ ਲਈ ਸੁਚੇਤ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ।

ਸੋ ਆਪ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ –

ਕਬੀਰ ਏਕ ਘੜੀ ਆਧੀ ਘਰੀ ਆਧੀ ਹੂੰ ਤੇ ਆਧ ॥
ਭਗਤਨ ਸੇਤੀ ਗੋਸਟੇ ਜੋ ਕੀਨੇ ਸੋ ਲਾਭ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੭੭

ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਬਚਨ ਖ਼ਾਸ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੋਸ਼ਟ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਸਵਾ-ਛੇ ਮਿੰਟ ਵੀ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਫਲ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਬੀਤ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ, ਹਰ ਜਸ ਕਰਦਿਆਂ। ਫੇਰ ਕੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ? ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ, ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਐਨਾ ਕੁ ਵੀ ਸਮਾਂ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਰਾਜਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਪਰੀਖਿਤ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਪੈਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਹੋਇਆ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਚ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਣਾ।

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਰਾਜਨ! ਤੂੰ ਇਕ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈਂ ਤੇਰੀ ਉਮਰ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਜਿਥੇ ਤਕ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਉਥੇ ਤੱਕ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਉਮਰ 4,32,000 ਸਾਲ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਰੋਕਿਆਂ ਰੁਕਦਾ ਹੈ, ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਆ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਰੋਕਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਰੁਕਣਾ ਪਰ ਤੂੰ ਬੜਾ ਧਰਮੀ-ਕਰਮੀ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤੇਰਾ ਰਾਜ ਹੈ ਮੈਂ ਕਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਰਹਾਂ?" ਸੋਚ-ਸੋਚ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਸੋਨੇ ਵਿਚ ਰਹਿ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੜਾ ਅਮਨ-ਅਮਾਨ ਦਾ ਰਾਜ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਦੁਆਪਰ ਯੁੱਗ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਰਹੇ, ਰਾਜੇ ਦਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਸਤਿ-ਧਰਮ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਤਾਜ ਸਿਰ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ। ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਥੇ ਇਕ ਹਿਰਨ ਨਿਕਲਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਘੋੜਾ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਹਿਰਨ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਓਹਲੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਗੇ ਇਕ ਰਿਸ਼ੀ, ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਲੀਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਰਸ ਸਮਾਧੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਉਸਨੇ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਸੰਕੋਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸਾਰਿਆਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ

ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰਾ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇਹ ਰਾਜਾ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਹਿਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਇਥੋਂ ਜਾਂਦਾ? ਉਹ ਬੋਲੇ ਨਹੀਂ 5-7 ਵਾਰੀ ਉਸ ਨੇ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਿਆ। ਅਖੀਰ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਇਹ ਪਾਖੰਡੀ ਹੋ ਕੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਖੰਡ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਕੇ। ਅੱਜ-ਤੱਕ ਐਸਾ ਭੈੜਾ ਖਿਆਲ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਅੱਜ ਕਿਉਂ ਆਇਆ? ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਾਜ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕਲਜੁੱਗ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਬੁੱਧੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਇਕ ਸੱਪ ਮਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਤੀਰ ਨਾਲ ਚੁਕਿਆ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਆਪ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸਹਿ ਨਾ ਸਕਿਆ ਤੇ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਸੱਪ ਗਲ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਸੱਪ ਦੇ ਡੰਗ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਜ ਤੋਂ ਸੱਤਵੇਂ ਦਿਨ ਨੂੰ ਮਰ ਜਾਏਗਾ।

ਰਿਸ਼ੀ ਜੀ ਸਮਾਧੀ ਤੋਂ ਉਥਾਨ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਬੇਟਾ! ਉਹ ਤਾਂ ਧਰਮੀ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਬਚਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਕਰ ਦਿਤਾ?"

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਉਹ ਧਰਮੀ ਕਾਹਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਤ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸੰਤ ਦੇ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਡੰਨ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਨਿਰਾਦਰ ਨਹੀਂ ਸਹਿ ਸਕਿਆ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਕਰਿਆ। ਉਹ ਰਾਜਾ ਚੰਗਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਤਾਜ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕਲਜੁੱਗ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸੋਨੇ ਵਿਚ ਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਕਲਜੁੱਗ ਨੇ ਹਿਲਾ ਦਿਤੀ। ਹੁਣ ਤੇਰਾ ਬਚਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਿਹਫਲ ਜਾਣਾ, ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਾ ਮੈਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਨਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਬਚਨ ਬਦਲ ਦੇਵੇ। ਉਹ ਰਾਜਾ ਪਰੀਖਿਤ ਸੀ। ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਦਸ ਦੇ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਸੱਤਵੇਂ ਦਿਨ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਕਹੀਂ ਕਿ ਤੂੰ ਹਰੀ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਖਦੇਵ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਸੁਣ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਐਸਾ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਣਾ ਸਕੇ।

ਜਦੋਂ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਦਰਿਆ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਵਿਚਕਾਰ) ਇਕ ਕਮਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਤੇ ਪਹਿਰੇ ਲਾ ਦਿਤੇ ਜਾਣ। ਦਿਨ-ਰਾਤ ਚਾਨਣਾ ਰਹੇ ਤੇ ਕੋਈ ਸੱਪ ਕੀੜਾ, ਮੱਛਰ, ਮੱਖੀ ਅੰਦਰ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਉਚਾ ਕਰਕੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸੁਖਦੇਵ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ, ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਦੱਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਸਤਵੇਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਛੱਡ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਜੀਵਨ ਭਰ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਬੜਾ ਸੂਰਮਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਭਵਜਲ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਕਥਾ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਸਮਾਂ ਰੱਖ ਲਿਆ ਤੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਕਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਕਥਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਰਾਜਨ! ਇਹ ਦਸ, ਤੇਰਾ ਮਨ ਟਿਕਿਆ ਅੱਜ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਟਿਕਿਆ।"

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਕੀ ਸੀ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਚਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲੇਗਾ? ਰਾਣੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਏਗਾ? ਜੋ ਦੋਖੀ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਉਧੇੜ-ਬੁਣ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਿਹਾ ਹੈ।" ਕਥਾ ਆਰੰਭ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ

ਕਥਾ ਸੁਣਨ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਪਰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਫੇਰ ਤੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਥਾ ਸੁਣੀਂ।"

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸੁਣਾਈ ਫੇਰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੇਰਾ ਚਿਤ ਇਕਾਗਰ ਹੋਇਆ?

ਕਹਿੰਦਾ, "ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰਾ ਚਿਤ ਇਕਾਗਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ, ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਵਿਚ, ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਤੇ ਮਹਿਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਥਾ ਸੁਣੀਂ।"

ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਵੀ ਇਹੀ ਹਾਲ ਹੋਇਆ, ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਵੀ ਇਹੀ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਸੁਖਦੇਵ ਮੁਨੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਚਿਤ ਇਕਾਗਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਚਿਤ ਇਕਾਗਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਕਥਾ ਦਾ, ਕਿਸੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ, ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਜਿਸਨੇ ਬਚਨ ਅੰਦਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਉਹ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਰਾਜਨ! ਅੱਜ ਪੰਜਵਾਂ ਦਿਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਛੇਵਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਹੈ ਤੇ ਸੱਤਵੇਂ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਵਰਤਣਾ ਹੈ। ਸੱਪ ਨੇ ਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਰੋਕਿਆ ਰੁਕਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਧੂ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਰਹਿ ਗਏ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਪਰ ਜੇ ਤੂੰ ਇਕ ਘੜੀ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਚਿਤ ਇਕਾਗਰ ਕਰ ਲਵੇਂ ਤਾਂ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਵਜਲ 'ਚੋਂ ਤਰ ਜਾਏਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸੀ ਕਥਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਰਾਜਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਿਥੂ ਸੀ, ਸਵਰਗ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇੰਦਰ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇ ਲਈ ਗਿਆ ਤੇ ਇੰਦਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਤੇਰਾ ਜੋ ਜੀਵਨ ਹੈ ਉਹ ਸਿਰਫ 4 ਪਹਿਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਤੂੰ ਦੱਸ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੂੰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਏਂਗਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਮੈਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਐਸਾ ਬਚਨ ਸੁਣਾਓ, ਕੋਈ ਐਸੀ ਕਥਾ ਸੁਣਾਓ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮੈਂ ਭਵਜਲ ਤਰ ਜਾਵਾਂ?" ਉਸ ਵੇਲੇ ਇੰਦਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸਮਾਂ ਇੰਨਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤੂ ਲੋਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭੇਜਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇਥੇ ਸਵਰਗ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਕਿਸੇ ਕਰਮ ਦਾ ਵੀ, ਇਹ ਭੋਗ ਲੋਕ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਜੋ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਇਥੇ ਭੋਗਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨਾਂ ਸਮਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਓਨੀ ਦੇਰ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਕਰਮ ਦਾ ਫਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਨਾ ਇਥੇ ਪਾਪ ਹੈ, ਨਾ ਇਥੇ ਪੁੰਨ ਹੈ - ਇਹ ਭੋਗ ਲੋਕ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਾਓ।"

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਦੇਖ, ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਲਗਦੇ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਉਥੇ ਭੇਜਣ ਵਾਸਤੇ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਅਸੀਂ ਭੇਜਦੇ ਹਾਂ।

ਜਿਸ ਵਕਤ ਮ੍ਰਿਤੂ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮ੍ਰਿਤੂ ਮੰਡਲ ਮੌਤ ਦੇ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵਸਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਥੇ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਆਇਆ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਜਾਣਾ-ਹੀ-ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵ ਅਗਿਆਨ ਵਿਚ ਆ ਕੇ, ਕੂੜਿਆਂ ਪਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ -

ਬੈਰ ਬਿਰੋਧ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹ ॥
ਝੂਠ ਬਿਕਾਰ ਮਹਾ ਲੋਭ ਧ੍ਰੋਹ ॥ *ਅੰਗ - ੨੬੭*

ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਨਮ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਕਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ, ਵੈਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ, ਰਾਗ ਤੇ ਦ੍ਵੈਸ਼ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ, ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਥੇ ਹੀ ਖਪ-ਖੁਪ ਕੇ ਫੇਰ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਜਨਮ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਮ੍ਰਿਤੂ ਲੋਕ ਐਨਾ ਫਲਦਾਇਕ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਆਉਣ ਨੂੰ ਦੇਵਤਾ ਲੋਕ ਵੀ ਲੋਚਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਮ ਭੂਮੀ ਹੈ, ਇਹ। ਇਥੇ ਦਾ ਬੀਜਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾਮ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮੰਡਲ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਦਾ ਬੀਜਿਆ

ਹੋਇਆ ਨਾਮ ਸਫਲ ਹੋਵੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਇੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਪ੍ਰਿਥੂ! ਹੁਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਰਫ ਸਾਢੇ ਚੌਵੀ ਮਿੰਟ ਤੇਰੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੂੰ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਜੇ ਤੂੰ ਚਿੱਤ-ਬਿਰਤੀ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਣੇਂ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਐਨੀ ਦੇਰ ਵਿਚ ਵੀ ਉਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਘੜੀ ਦੇ ਵਿਚ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਹੁਣ ਕਿਥੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਲੱਭਾਂਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਭਦੇ ਨੂੰ ਹੀ ਚਿਰ ਲੰਘ ਜਾਏਗਾ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣਾਓ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਆਤਮ ਕਥਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਭਾਵਨਾ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਤੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਬਚਨ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਫਲਣਗੇ।

ਸੁਖਦੇਵ ਮੁਨੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਿਥੂ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਇੰਦਰ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਘੜੀ ਆਤਮ ਕਥਾ ਸੁਣਾਈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਚਿਤ ਬਿਰਤੀ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ। ਹੇ ਪਰੀਖਿਤ! ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਅੱਜ ਦਾ ਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ ਪਰਸੋਂ ਨੂੰ ਭੋਗ ਪੈ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਤੂੰ ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀ ਇਕਾਗਰ ਕਰ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਮੈਂ ਬੜਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ, ਮੇਰੀ ਚਿਤ ਬਿਰਤੀ ਇਕਾਗਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪੰਜ ਬਿਰਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਘੁੰਮੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਚ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਅੱਛਾ ਰਾਜਨ! ਤੂੰ ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਰਾਜਾ ਹੈਂ। ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਅਸੀਂ ਇਕ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੂੰ ਉਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰੀਂ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਫੇਰ ਦੱਸੋ, ਮਹਾਰਾਜ।"

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਇਕ ਰਾਜਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਰਦੀ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ, ਬਰਫ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ, ਰਸਤਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਸਰਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ। ਦੂਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਦੀਵਾ ਜਲਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ, ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਵੱਡੀ ਰਾਤ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਘਰ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਪਈਆਂ ਨੇ। ਕਿਤੇ ਸਿਰ ਪਿਆ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਹੱਡ ਪਏ ਨੇ, ਕਿਤੇ ਪਿੰਜਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਬਦਬੂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਬਰਦਸਤ। ਨੱਕ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਕ ਚੰਡਾਲ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਹਾਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਤੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਰਾਤ ਕੱਟਣ ਨੂੰ ਥਾਂ ਦੇ-ਦੇ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਰਾਤ ਬਚਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗਾ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਰਾਜਨ! ਮੇਰੀ ਜਿਹੜੀ ਜਾਤੀ ਹੈ ਉਹ ਚੰਡਾਲ ਹੈ ਤੇ ਤੇਰਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਤੂੰ ਉਤਮ ਜਾਤੀ ਦਾ ਹੈਂ, ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਠਹਿਰ ਸਕਦਾ।"

ਉਸ ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਐਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੰਢ ਹੈ। ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਕੋਨਾ ਦੇ-ਦੇ, ਮੈਂ ਉਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕੱਟ ਲਵਾਂਗਾ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸਾਸ਼ਤਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਨਾ ਹੋਈਏ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਨਾ ਦਿਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਸਾਸ਼ਤਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।" ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਚੰਗਾ! ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਥਾਂ ਤਾਂ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਸੂਰਜ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।"

ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਚੰਡਾਲ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਵੀ ਦੁਰਗੰਧ ਸੀ। ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ ਲੇਕਿਨ ਬਾਹਰ ਠੰਡ ਸੀ, ਬਰਫ ਪੈਂਦੀ ਸੀ, ਕੱਪੜਾ ਕੋਈ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਕੁਟੀਆ ਦੇ ਅੰਦਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪੈਣਾ ਪਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਠੰਢ ਤੋਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ। ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਵੇਲੇ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਈ ਤੇ ਚੰਡਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਹੁਣ ਤੂੰ ਜਾਹ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰਾ ਤੇ ਮੇਰਾ ਵਾਇਦਾ ਐਨਾ ਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਰਾਜਾ ਜਾਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਲੈ ਲੈਣ ਦੇ।" ਤੂੰ ਹੁਣ ਇਨਸਾਫ ਕਰਕੇ ਦਸ ਕਿ ਰਾਜਾ ਗਲਤੀ ਤੇ

ਸੀ ਜਾਂ ਠੀਕ ਸੀ?

ਪਰੀਖਿਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਉਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਗਲਤੀ ਤੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਬਚਨ ਕਰਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।" ਫੇਰ ਉਹ ਥਾਂ ਭੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸੀ, ਗੰਦਾ ਸੀ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਫੇਰ ਤੂੰ ਦੇਖ! ਤੂੰ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਹੈਂ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਹੈ ਕੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੂੰ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈਂ।"

ਬਿਸਟਾ ਅਸਤ ਰਕਤੁ ਪਰੇਟੇ ਚਾਮ ॥
ਇਸੁ ਊਪਰਿ ਲੇ ਰਾਖਿਓ ਗੁਮਾਨ ॥ *ਅੰਗ - ੩੭੪*

ਇਸ ਗੰਦਗੀ ਤੇ ਮਲਮੂਤਰ ਦੇ ਥੈਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਮੈਲੇ ਥੈਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਮੋਹ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਤੇਰਾ ਸਮਾਂ ਆਉਣਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਛੱਡਣਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਅਜੇ ਤਕ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦਾ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਛਡਦਾ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਛਡਦਾ, ਰਾਜ ਵੱਲ ਤੇਰਾ ਧਿਆਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਹੁਣ ਇਹ ਦੱਸ, ਤੂੰ ਠੀਕ ਹੈ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੈਂ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਭਾਰੀ ਭੁੱਲ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਹੈ।"

ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੁਖਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਤਮ ਕਥਾ ਸੁਣਾਈ ਤੇ ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਸੱਪ ਫੁੱਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਛੁਪ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਜਾ ਪਰੀਖਿਤ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਉਸ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋਇਆ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਰਾਜਾ ਪਰੀਖਿਤ ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮ ਨੂੰ ਗਿਆ।

ਸੋ ਇਹ ਫਲ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਦਸਦੇ ਨੇ। ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ ਜੇ ਇਕ ਘੜੀ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਮਨ-ਚਿਤ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿਸੰਗ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਸਤਿਸੰਗ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਨਾਮ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਦੀ ਜੋ ਵਿਆਖਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਦੋਂ ਵੀ ਬੋਲਣਗੇ ਨਾਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨਗੇ, ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਉਹ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਲਿਆ-ਲਿਆ ਕੇ, ਘੇਰ-ਘੇਰ ਕੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਪੁਆਇੰਟ (ਬਿੰਦੂ) ਤੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਨੇ ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਸਤਾ ਲੱਭ ਜਾਵੇ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਸਿਮਰਨ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਵੇ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਯਾਦ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਪ ਕੇ ਅਸੀਂ ਭਵਜਲ ਤਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਇਹ ਜਪਣ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਜਪੀਏ? ਕਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਭਵਜਲ ਤਰੀਏ? ਸੋ ਇਹ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜੋ ਬਚਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਤੱਤ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਤਮ ਕਥਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਆਤਮ ਕਥਾ ਸੁਣਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ, ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ-ਵਿਰਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਤਮ ਕਥਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ 100% ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਕੇਵਲ ਸੁਣਨ ਨਾਲ -

ਸੁਣਿਐ ਸਿਧ ਪੀਰ ਸੁਰਿ ਨਾਥ ॥
ਸੁਣਿਐ ਧਰਤਿ ਧਵਲ ਆਕਾਸ ॥
ਸੁਣਿਐ ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ ॥
ਸੁਣਿਐ ਪੋਹਿ ਨ ਸਕੈ ਕਾਲੁ ॥
ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥
ਸੁਣਿਐ ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥ *ਅੰਗ- ੨*

ਸੁਣਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੰਨਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅੱਡ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਸੁਣਦੀ ਸਾਰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਤਮ-ਕਥਾ ਜਦੋਂ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮੰਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਉਸ ਦੀ ਪਦਵੀ-

ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ ॥
ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਪਿਛੈ ਪਛੁਤਾਇ ॥
ਕਾਗਦਿ ਕਲਮ ਨ ਲਿਖਣਹਾਰੁ ॥
ਮੰਨੇ ਕਾ ਬਹਿ ਕਰਨਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥
ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥
ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥ *ਅੰਗ - ੩*

ਸੋ ਜੀਵ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਦਾ ਜੋ ਸਾਧਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦਸਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਜਦੋਂ ਆਤਮਾ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਆਤਮਾ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਕਰਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਐਨੀ ਲੰਮੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਬਚਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜਗਿਆਸੂ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚਾਰ ਬਚਨ ਹੀ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸੁਰਤੀ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਜਗਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਗਦੀ ਸਾਰ ਉਚ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਭਵਜਲ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਨਿੱਕਾ ਆਪਾ, ਪਰਮ ਆਪੇ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਅਸੀਂ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਜਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸਤਿਸੰਗ ਨਾ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ? ਸੋ ਜੇ ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸੁਣਨ ਤੇ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਇਕ ਗੱਲ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਥੇ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਕਹੀ ਹੈ, ਜਪਣ ਦੀ ਕਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜਪਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਸਿਮਰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਆਤਮ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਮਨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨਿਸ਼ਚੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਚਲੇ ਗਏ, ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਕਾਲ ਤੋਂ ਉਚੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਫੇਰ ਕਾਲ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਹਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ –

ਜਦੋਂ ਤਕ ਮੂਲ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਓਦੋਂ ਤਕ ਸਾਡੇ ਜਿੰਨੇ ਕਰਤੱਵ ਨੇ – ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਜਾਣਾ, ਭਜਨ ਪਾਠ ਕਰਨਾ, ਇਹ ਸਾਰੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ। ਬੀਜ ਬੀਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੀਜ ਉਗਦਾ ਹੈ, ਵਧਦਾ-ਫੁਲਦਾ ਹੈ, ਦਰਖਤ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਧਦਾ ਹੈ, ਵੱਧ ਕੇ ਟਾਹਣੇ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਫੁੱਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਫੁੱਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਫਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਫਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਸਤਿਸੰਗ ਨੂੰ, ਫੇਰ ਇਹ ਸੁਣਨ, ਮੰਨਣ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨਿਧਿਆਸਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਬੂੰਦ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ ਰਲੀ ਸੀ –

ਕਬੀਰ ਨਿਰਮਲ ਬੂੰਦ ਅਕਾਸ ਕੀ
ਲੀਨੀ ਭੂਮਿ ਮਿਲਾਇ ॥
ਅਨਿਕ ਸਿਆਨੇ ਪਚਿ ਗਏ ਨਾ ਨਿਰਵਾਰੀ ਜਾਇ ॥
ਅੰਗ- ੧੩੭੫

ਉਹ ਬੂੰਦ ਨਿਆਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਆਤਮ ਜੋਤ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦਾ ਜੰਮਣ-ਮਰਨ ਦਾ ਚੱਕਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਵਾਸ਼ਨਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਇਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ, ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ –

ਨਵ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਹਿ
ਜੋ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਦਾ ਵਸਾਇ ॥ *ਅੰਗ - ੬੪੯*

ਜੋ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਾਸ਼ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਫੁਰਨੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਮਹਾਨ ਉਚੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮਨ ਚਿੱਤ ਲਾ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਲਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਲਹਿੰਦੇ-ਲਹਿੰਦੇ –

ਮਿਲਿ ਸੰਤ ਸਭਾ ਮਨੁ ਮਾਂਜੀਐ ਭਾਈ
ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਮਿ ਨਿਵਾਸੁ ॥
ਮਿਟੈ ਅੰਧੇਰਾ ਅਗਿਆਨਤਾ ਭਾਈ ਕਮਲ ਹੋਵੈ ਪਰਗਾਸੁ ॥
ਗੁਰ ਬਚਨੀ ਸੁਖੁ ਊਪਜੈ ਭਾਈ
ਸਭਿ ਫਲ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸਿ ॥ *ਅੰਗ- ੬੩੯*

ਜਦੋਂ ਮਨ ਮਾਂਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਨਾਮ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਕਿ ਅਸਾਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਜਾਂਚ ਆਵੇ ਤੇ ਅਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਧਿੰਗ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਸਤੰਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-25)

ਪੰਜ ਕਲੇਸ਼ ਹਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨੇ। ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਨੇ, ਕਰੋੜ ਵੀ ਕਹਿ ਲਓ, ਲੱਖ ਵੀ ਕਹਿ ਲਓ। ਹਜ਼ਾਰ ਕਹਿ ਲਓ ਲੇਕਿਨ ਇਹਨਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਸਾਰੇ। ਪਹਿਲਾ ਕਲੇਸ਼ ਸਭ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਉਤੇ ਹੈ, ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਉਤੇ ਨਹੀਂ। ਉਹਨੂੰ 'ਅਵਿਦਿਆ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ignorance, illusion, ਭੁੱਲ, ਹਉਮੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਢਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕਲੇਸ਼। ਰੱਬ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਦਿਸ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਦਿਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਦਿਖਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਵਿਦਿਆ ਦਾ ਕਲੇਸ਼ ਮਨ ਦੇ ਉਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਮੰਨਣ ਦਿੰਦਾ। ਦੂਸਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ 'ਅਭਿਨਿਵੇਸ਼' ਦਾ ਕਲੇਸ਼। ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਮਰਨ ਤੋਂ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਨਾਲ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਸੋਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਮੈਂ ਵੀ ਤੁਰ ਜਾਣਾ। ਕੀ ਹੋਏਗਾ ਫੇਰ ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਮੈਂ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੌਤ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੁਣ ਕੇ ਘਬਰਾਹਟ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਬਹੁਤ। ਤੀਸਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਰਾਗ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਰਾਗ ਪਿਆਰ ਹੈ, attachment ਹੈ। ਅਗਲਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ 'ਦ੍ਵੈਸ਼'। ਵੈਰ ਭਾਵ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨਾ। ਪੰਜਵਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ 'ਅਸਮਿਤਾ'। ਉਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਝੂਠੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਤਿ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣਾ। ਸੱਚੀ ਨੂੰ ਝੂਠ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂਬਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਸਤਿ ਤਾਂ ਤਾਂਬਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਸੋਨਾ ਮੰਨੀ ਜਾਣਾ। ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਤਾਂਬਾ ਮੰਨੀ ਜਾਣਾ। ਇਹ ਵਿਪਰੀਤ ਬੁੱਧੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਪੰਜ ਕਲੇਸ਼ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਨ 'ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਸਤਿ ਹੈਗਾ ਇਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਅਸਤਿ ਹੈਗਾ ਸੰਸਾਰ -

ਜੈਸਾ ਸੁਪਨਾ ਰੈਨਿ ਕਾ ਤੈਸਾ ਸੰਸਾਰ ॥ *ਅੰਗ- ੮੦੮*

ਇਸ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨੀ ਜਾਣਾ ਤੇ ਐਨਾ ਮੂਰਖ ਬਣਨਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਸੁਪਨੇ ਸੇਤੀ ਚਿਤੁ ਮੂਰਖਿ ਲਾਇਆ ॥
ਬਿਸਰੇ ਰਾਜ ਰਸ ਭੋਗ ਜਾਗਤ ਭਖਲਾਇਆ ॥
ਆਰਜਾ ਗਈ ਵਿਹਾਇ ਧੰਧੈ ਧਾਇਆ ॥
ਪੂਰਨ ਭਏ ਨ ਕਾਮ ਮੋਹਿਆ ਮਾਇਆ ॥
ਕਿਆ ਵੇਚਾਰਾ ਜੰਤੁ ਜਾ ਆਪਿ ਭੁਲਾਇਆ ॥

ਅੰਗ - ੭੦੭

ਇਹਦਾ ਕਾਰਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਠਗਮੂਰੀ ਵੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਠੱਗੀ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਆਹ ਹੱਥ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਉਹਨੂੰ ਰਗੜ ਕੇ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ, ਨੱਕ ਦੇ ਕੋਲ ਉਹਨੇ ਦੋ-ਚਾਰ ਵਾਰੀ ਲੰਘਾ ਦੇਣੀ ਉਹ ਬੇਹੋਸ਼ ਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਲੁੱਟ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਸਭ ਕੁਝ। ਕਹਿੰਦੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਠਗਮੂਰੀ ਲਾ ਦਿਤੀ ਆਹ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ। ਉਹਦੇ ਕਰਕੇ ਦਿਸਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮੂਰਛਤ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਮੇਰਾ-ਤੇਰਾ, ਮੇਰਾ-ਤੇਰਾ, ਮੈਂ-ਤੂੰ, ਮੇਰਾ ਮਜ਼ਹਬ, ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ, ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਰੌਲਾ-ਰੱਪਾ ਪਾਇਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਸੋ ਇਹ ਕਲੇਸ਼ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਜਾਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸਤਿ ਨੂੰ ਅਸਤਿ ਜਾਨਣਾ, ਅਸਤਿ ਨੂੰ ਸਤਿ ਜਾਨਣਾ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਕੋਲ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੇਖ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਇਹਦਾ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦਸ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਲੰਮੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ। ਤੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁਣ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਰ ਵਿਚ ਸਮਾਅ ਜਾ। ਗੋਰ, ਕਬਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਅ ਜਾ। ਇਹਦੇ 'ਚ ਸਮਾਏਂਗਾ ਜੇ ਤੂੰ ਮਨ ਮੱਤ ਦਾ ਪਰੀਤਿਆਗ ਕਰੇਂਗਾ। ਮਨ ਮੱਤ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਛੱਡ ਦੇ। ਜੋ ਕੁਛ ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈ, ਫੇਰ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਰ ਵਿਚ ਸਮਾਅ ਜਾਏਂਗਾ।

ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬਿ ਫੁਰਮਾਯੋ।
'ਗੁਰੁ ਗੋਰ ਮਹਿੰ ਸੋ ਚਲਿ ਆਯਾ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ

ਉਹ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਗੋਰ 'ਚ ਕੀ ਹੁੰਦੈ? ਕਬਰ ਦੇ ਵਿਚ ਮੁਰਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦੈ।

ਹੁਇ ਮੁਰੀਦ ਮੁਰਦੇ ਮਾਨਿੰਦ।
ਅੰਗ ਨ ਕੋ ਹਾਲਤਿ ਬਿਨ ਜਿੰਦ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ

ਮੁਰਦਾ ਕੀ ਕਰਦੈ, ਕੋਈ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਹਿਲਦਾ ਉਹਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਦਰ ਜਿੰਦ ਨਹੀਂ ਰਹੀ –

ਤਿਮ ਮੁਰੀਦ ਆਦਿਕ ਹੰਕਾਰਾ।
ਤਯਾਗ ਦੇਤਿ ਏ ਸਕਲ ਬਿਕਾਰਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ, ਈਰਖਾ, ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ, ਵਖੀਲੀ, ਆਸਾ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਅੰਦੇਸਾ, ਨਾਸਤਿਕਤਾ ਇਹ ਬਿਰਤੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ –

ਗੁਰੂ ਗੋਰ ਮਹਿਂ ਜਾਇ ਸਮਾਇ।
ਹੁਇ ਮੁਰੀਦ ਮੁਰਦਾ ਜਿਸਿ ਭਾਇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ

ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਮਾਅ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਧਾਰਨਾ – ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਕੇ ਮੁਰੀਦ ਬਣ ਜਾਵਣਾ।

ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨ ਗਲੀ ਹੋਵਣਾ,
ਸਾਬਰੁ ਸਿਦਕਿ ਸਹੀਦੁ ਭਰਮ ਭਉ ਖੋਵਣਾ।
ਗੋਲਾ ਮੁਲ ਖਰੀਦੁ ਕਾਰੇ ਜੋਵਣਾ।
ਨਾ ਤਿਸੁ ਭੁਖ ਨ ਨੀਦ ਨਾ ਖਾਣਾ ਸੋਵਣਾ।
ਪੀਹਣਿ ਹੋਇ ਜਦੀਦ ਪਾਣੀ ਢੋਵਣਾ
ਪਖੇ ਦੀ ਤਾਗੀਦ ਪਗ ਮਲਿ ਧੋਵਣਾ।
ਸੇਵਕ ਹੋਇ ਸੰਜੀਦੁ ਨ ਹਸਣ ਰੋਵਣਾ।
ਦਰ ਦਰਵੇਸ ਰਸੀਦੁ ਪਿਰਮ ਰਸ ਭੋਵਣਾ।
ਚੰਦ ਮੁਮਾਰਖ ਈਦ ਪੁਗ ਖਲੋਵਣਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩/੧੮

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਮੁਰਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੂੰ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈ। ਫੇਰ ਸਬਰ ਤੇ ਸਿਦਕ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ।

ਸਾਬਰੁ ਸਿਦਕਿ ਸਹੀਦੁ ਭਰਮ ਭਉ ਖੋਵਣਾ।
ਗੋਲਾ ਮੁਲ ਖਰੀਦੁ ਕਾਰੇ ਜੋਵਣਾ।

ਗੁਲਾਮ ਦਾ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼, ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਤਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ, ਆਪ ਦੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਤਾਂ ਹੱਕ ਹੈਗੇ। ਇੰਗਲੈਂਡ 'ਚ ਹੈਗੇ। ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਭੁੱਖਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕਦੇ, ਕੈਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪ ਦੇ ਪਸ਼ੂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਹਦੀ ਸਕੇਲ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਐਨੀ ਖੁਰਾਕ ਇਹਨੂੰ ਦੇਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। inspection ਕਰਦੇ ਨੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆ ਕੇ। ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਘਰ ਆ ਕੇ, ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਹਾਲ, ਵਜ਼ਨ ਤੋਲਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਾੜਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿਤੇ? ਗੁਲਾਮ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ – ***'ਗੋਲਾ ਮੁਲ ਖਰੀਦੁ ਕਾਰੇ ਜੋਵਣਾ।'*** ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਬਾਤ ਹੋ ਗਈ। **'ਪੀਹਣਿ ਹੋਇ ਜਦੀਦ ਪਾਣੀ ਢੋਵਣਾ ਪਖੇ ਦੀ ਤਾਗੀਦ ਪਗ ਮਲਿ ਧੋਵਣਾ। ਸੇਵਕ ਹੋਇ ਸੰਜੀਦੁ ਨ ਹਸਣ ਰੋਵਣਾ।'** ਸੰਜੀਦਾ, ਹੱਸਣਾ ਤੇ ਰੋਣਾ ਦੋਵੇਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਨੇ।

ਭਾਈ ਦੁਨੀਚੰਦ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਭੇਜੇ ਜਦੋਂ ਘੋੜੇ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ। ਆਪ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਓ। ਘੋੜੇ ਖਰੀਦਣੇ ਨੇ। ਦੋ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਗਏ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਪਿੱਛੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਡਾਕਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਲੈ ਗਏ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੋਈ ਨਾ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਜੋ ਹੋਣਾ ਸੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਲਓ ਕਰਕੇ ਜੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਦੋ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਹੋਰ ਗਏ, ਫੇਰ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ! ਤੁਹਾਡੇ ਘਰਵਾਲੀ ਅਚਾਨਕ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਗਈ ਤੇ ਮਿਰਤਕ ਸਰੀਰ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਚੱਲੋ। ਤੇਜ਼ ਘੋੜਿਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿਓ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਸਕਾਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਕਰ ਦਿਓ। ਚਲੀ ਗਈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਦੋ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਹੋਰ ਗਏ ਫੇਰ ਆਇਆ ਘੋੜ ਸਵਾਰ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ! ਕੀ ਦੱਸਾਂ, ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੋਈ ਨਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਜੋ ਕੁਛ ਹੁੰਦੈ, ਸਭ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ 'ਚ ਹੁੰਦੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਤੁਹਾਡਾ ਲੜਕਾ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਇਕਲੌਤਾ ਪੁੱਤਰ। ਹੁਣ ਘਰ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਿਓ, ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿਓ। ਜਦੋਂ ਘਰ ਦੀ ਨਾ ਲੋੜ ਹੋਈ ਤੁਸੀਂ ਤਾਲਾ ਲਾ ਦਿਓ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੰਮ

ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਸਿਦਕ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਕੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਐਨਾ ਸਿਦਕ ਸਿੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ। 'ਸਾਬਰੁ ਸਿਦਕਿ ਸਹੀਦੁ ਭਰਮ ਭਉ ਖੋਵਣਾ।'

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਜੀਦ ਹੋਵੇ - ***'ਸੇਵਕ ਹੋਇ ਸੰਜੀਦੁ ਨ ਹਸਣ ਰੋਵਣਾ। ਦਰ ਦਰਵੇਸ ਰਸੀਦੁ ਪਿਰਮ ਰਸ ਭੋਵਣਾ।'*** ਨਾਮ ਦਾ ਰਸ ਭੋਗਣਾ। ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਪੁਗ ਗਿਆ - ***'ਚੰਦ ਮੁਮਾਰਖ ਈਦ ਪੁਗ ਖਲੋਵਣਾ। '***

ਫੇਰ ਵਧਾਈਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਜੇ ਤੂੰ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਰ 'ਚ ਸਮਾਅ ਜਾ। ਮਨ ਮੱਤ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦੇ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਮਨ ਮੱਤ ਰਹੇਗੀ, ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਲੇਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਜਾਣਗੇ। ਵੈਰ ਵਧੇਗਾ, ਵਿਰੋਧ ਵਧੇਗਾ, ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਧਣਗੀਆਂ। ਈਰਖਾ, ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ, ਦਵੈਤ ਇਹ ਸਭ ਇਹ ਸਭ ਵਧਣਗੇ। ਗੁਰਮਤਿ ਇਹ ਦਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰ, ਨਿਗ੍ਹਾ ਰਖਦੀ ਹੈ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਉਤੇ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕੰਮ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਥੇ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ-

ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਰੇ ਮਨਾ ਸੁਣੀਐ ਸਿਖ ਸਹੀ ॥
ਲੇਖਾ ਰਬੁ ਮੰਗੇਸੀਆ ਬੈਠਾ ਕਢਿ ਵਹੀ ॥
ਤਲਬਾ ਪਉਸਨਿ ਆਕੀਆ ਬਾਕੀ ਜਿਨਾ ਰਹੀ ॥
ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ ਹੋਸੀ ਆਇ ਤਈ ॥
ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ ਨ ਸੁਝਈ ਭੀੜੀ ਗਲੀ ਫਹੀ ॥

ਅੰਗ - ੯੫੩

ਸੋ ਗੁਰਮਤਿ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਲੰਮੀ ਨਦਰਿ। ਜਿਹੜੀ ਮਨਮਤਿ ਹੈ ਇਹ ਰਾਗ ਦ੍ਵੈਸ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਰਖਦੀ ਹੈ, ਵਿਤਕਰੇ 'ਚ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਵੈਰ 'ਚ ਰਖਦੀ ਹੈ, ਵਿਰੋਧਾਂ 'ਚ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਘਾਟੇ 'ਚ, ਵਾਧੇ 'ਚ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਲਭ, ਲੋਭ ਦੇ ਵਿਚ ਰਖਦੀ ਹੈ, ਚਿਤ ਨੂੰ ਟਿਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਹੈ ਉਹ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਕੌਣ ਸੀ -

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ ॥

ਅੰਗ - ੧੭੬

ਤੇ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਇਹ -

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ ॥
ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥
ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ ॥
ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥ ੧ ॥
ਸਰੰਜਾਮਿ ਲਾਗੁ ਭਵਜਲ ਤਰਨ ਕੈ ॥
ਜਨਮੁ ਬ੍ਰਿਥਾ ਜਾਤ ਰੰਗਿ ਮਾਇਆ ਕੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੧੨

ਸੋ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰ, ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੜ ਜਾਣਾ ਹੈ-

ਫਰੀਦਾ ਜਿਨ੍ਹੀ ਕੰਮੀ ਨਾਹਿ ਗੁਣ ਤੇ ਕੰਮੜੇ ਵਿਸਾਰਿ ॥
ਮਤੁ ਸਰਮਿੰਦਾ ਥੀਵਹੀ ਸਾਂਈ ਦੈ ਦਰਬਾਰਿ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੮੧

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਾਲਉ ਐਸੀ ਰੀਤਿ
ਜਿਤੁ ਮੈ ਪਿਆਰਾ ਵੀਸਰੈ ॥
ਜਾਲਉ ਐਸੀ ਰੀਤਿ ਜਿਤੁ ਮੈ ਪਿਆਰਾ ਵੀਸਰੈ ॥
ਨਾਨਕ ਸਾਈ ਭਲੀ ਪਰੀਤਿ
ਜਿਤੁ ਸਾਹਿਬ ਸੇਤੀ ਪਤਿ ਰਹੈ ॥ ਅੰਗ - ੫੯੦

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਧਿੰਙ! ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੰਮ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਸਰਦੈ, ਨਾ ਕਰ। ਸੋ ਮਨ ਮਨਮਤਿ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ, ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰ। ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਾਲਦੀ ਹੈ ਅਹਿੰਸਾ। ਨਾ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁਖ ਪਹੁੰਚਾ, ਨਾ ਬਚਨ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਛਾਲਣੀ-ਛਾਲਣੀ ਕਰ, ਨਾ ਮਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਸੋਚ। ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਾਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਦਾ ਇਹ ਕਹਿ ਕਿ-

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ।
ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ।

ਬੁਰਾ ਨਾ ਸੋਚੀਂ। ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਾਲਦੀ ਹੈ ਕਿ-

ਫਰੀਦਾ ਬੁਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਿ ਗੁਸਾ ਮਨਿ ਨ ਹਢਾਇ ॥
ਦੇਹੀ ਰੋਗੁ ਨ ਲਗਈ ਪਲੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਪਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੮੨

ਸੋ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਾਲਦੀ ਹੈ, ਸਤਿ ਦਾ ਜੀਵਨ। ਅਹਿੰਸਾ ਸਿਖਾਲਦੀ ਹੈ। ਸਰੀਰਕ ਅਹਿੰਸਾ, ਮਾਨਸਿਕ ਅਹਿੰਸਾ, ਵਾਚਕ ਅਹਿੰਸਾ, ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਅਹਿੰਸਾ। ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੋਚ ਹੀ ਨਾ। ਫੇਰ ਸਤਿ ਦਾ ਜੀਵਨ,

ਮਿਲਾਵਟ ਦਾ ਜੀਵਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਅੰਦਰੋਂ ਹੋਰ ਬਾਹਰੋਂ ਹੋਰ। ਬਚਨ ਕਰਿਆ। 'ਬਚਨੁ ਕਰੇ ਤੈ ਖਿਸਕਿ ਜਾਇ ਬੋਲੇ ਸਭੁ ਕਚਾ।' ਸਤਿ ਦਾ ਜੀਵਨ ਧਾਰਨ ਕਰ, ਜੋ ਕੁਛ ਬੋਲਦਾ ਹੈਂ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇ। ਉਹ ਤਿਆਗ ਸਿਖਾਲਦੀ ਹੈ, ਪਰ-ਧਨ ਦਾ, ਤਿਆਗ ਸਿਖਾਲਦੀ ਹੈ ਪਰਾਏ ਤਨ ਦਾ, ਨਿਮਰਤਾ ਸਿਖਾਲਦੀ ਹੈ, ਧੀਰਜ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਖਿਮਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਿਰਦਾ ਕੋਮਲ ਹੁੰਦੈ। ਕੋਮਲ ਵਾਕ ਨਿਕਲਦੇ ਨੇ। ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਸਿਖਾਲਦੀ ਹੈ -

ਅਲਪ ਅਹਾਰ ਸੁਲਪ ਸੀ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਦਯਾ ਛਿਮਾ ਤਨ ਪ੍ਰੀਤਿ।
ਸੀਲ ਸੰਤੋਖ ਸਦਾ ਨਿਰਬਾਹਿਬੋ ਹ੍ਵੈਬੋ ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਅਤੀਤਿ।
ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ - ਤਪ, ਸੇਵਾ, ਸੰਤੋਖ, ਸ਼ਰਧਾ, ਦਾਨ, ਸੇਵਾ, ਪੂਜਾ, ਨਿਤਨੇਮ, ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣਾ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਚਿਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਰਮ ਰਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਜਾਣ ਕੇ ਚਿਤ ਅਫੁਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਜੁੜ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਜਿਹੜੇ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਤੂੰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪੰਜੇ ਕਲੇਸ਼, ਅਵਿਦਿਆ, ਹੈ ਇਥੇ ਸਾਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ignorant ਰਹਿਣਾ। ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੇ ਨੂੰ ਇਕ ਜਾਨਣਾ। ਇਹ ਭੁੱਲ ਹੈ ਅਸਮਿਤਾ ਦੀ, ਅਭਿਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ, ਰਾਗ ਦ੍ਵੈਸ਼ ਦੀ, ਮੌਤ ਦੇ ਭੈ ਤੋਂ ਘਬਰਾਹਟ, ਇਹ ਪੰਜੇ ਕਲੇਸ਼ ਜਦੋਂ ਚਿਤ ਅਫੁਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੇਖ! ਤੇਰੀ ਜਾਤ ਦਾ ਇਕ ਗੁਰਮੁਖ ਹੋਇਐ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਹੋਇਆ। ਤੈਨੂੰ ਪਤੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਨਾ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਓ। ਕੌਣ ਹੈ ਸਾਡੀ ਕੁਲ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜਾ ਐਡੀ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਪ ਕਰਦੇ ਹੋਂ। ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਉਹ ਘਰ-ਘਰ ਸੁਣਿਆ ਜੀ,
ਸੈਣ ਨਾਈ ਭੁਤਕਾਰੀਆ।
ਸੈਨੁ ਨਾਈ ਭੁਤਕਾਰੀਆ ਓਹੁ ਘਰਿ ਘਰਿ ਸੁਨਿਆ ॥
ਹਿਰਦੇ ਵਸਿਆ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਭਗਤਾ ਮਹਿ ਗਨਿਆ ॥
ਅੰਗ - ੪੮੮

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੁੱਤੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ, ਹਰੇਕ ਦੇ ਘਰ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਜਾਣਾ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੰਗਣੇ ਸਮੇਂ ਜਾਣਾ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਹਿਮਾਨ ਆਉਣੇ ਤਾਂ ਜਾਣਾ, ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਵਗੈਰਾ ਬਣਾਉਣਾ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਣਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ 'ਚ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੱਠ ਭੇਜਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਸੋ ਐਸੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਕ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੈਣ ਸੀ, ਉਹ part time ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਪਹਿਰ ਵਾਸਤੇ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਉਹਦੀ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਇਕ ਫੋੜਾ ਸੀ ਬਹੁਤ ਦੁਖਦਾਈ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਹ ਮਾਲਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ ਇਕ ਪਹਿਰ ਉਹਦਾ ਸਰੀਰ ਜਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਸੋ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬਾਂਧਵਗੜ੍ਹ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੈਣ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਭਗਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਲਗਨ ਲੱਗੀ ਉਹ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਲੱਗੀ। ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਲਿਆ -

ਬੁਨਨਾ ਤਨਨਾ ਤਿਆਗਿ ਕੈ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚਰਨ ਕਬੀਰਾ ॥
ਨੀਚ ਕੁਲਾ ਜੋਲਾਹਰਾ ਭਇਓ ਗੁਨੀਯ ਗਹੀਰਾ ॥
ਅੰਗ- ੪੮੭
ਰਵਿਦਾਸੁ ਢੁਵੰਤਾ ਢੋਰ ਨੀਤਿ ਤਿਨਿ ਤਿਆਗੀ ਮਾਇਆ ॥
ਪਰਗਟੁ ਹੋਆ ਸਾਧਸੰਗਿ ਹਰਿ ਦਰਸਨੁ ਪਾਇਆ ॥
ਅੰਗ - ੪੮੭

ਸੋ ਕਬੀਰ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ -

ਸੁਣਿ ਪਰਤਾਪ ਕਬੀਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਿਖ ਹੋਆ ਸੈਣ ਨਾਈ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਇਹਨੇ ਵੀ ਆ ਕੇ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜੁਗਤ ਦਸ ਦਿਤੀ ਕਿ ਦੇਖ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਰਸਤੇ ਦੋ ਨੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਹੈ ਕੀੜੀ ਮਾਰਗ। ਕੀੜੀ ਵਾਂਗੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਤੁਰਦੇ ਜਾਣਾ ਤੇ ਜੇ ਕੀੜੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਚਾਰ ਕੁ ਉਂਗਲ ਪਾਣੀ ਆ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਲੰਘ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਕਰਦੀ। ਉਹ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਕਦੋਂ ਪਾਣੀ ਸੁਕਦੈ, ਕਦੋਂ ਮੈਂ ਲੰਘਾਂ। ਜੇ ਵਿਚ ਵੜੇਗੀ ਪਾਣੀ ਤੁਰਦਾ ਹੋਇਆ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਏਗਾ ਉਸ ਨੂੰ। ਸੋ ਡਰਦੀ ਮਾਰੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੰਢੇ-ਕੰਢੇ ਤੁਰੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ ਕਦੇ ਓਧਰ ਨੂੰ,

ਕਦੇ ਏਧਰ ਨੂੰ। ਕੋਈ ਡੱਕਾ ਭਾਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਡੱਕਾ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਲੱਭ ਜਾਵੇ ਖਾਲੇ 'ਚ ਤੇ ਮੈਂ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚਲੀ ਜਾਵਾਂ। ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਰਸਿਕ ਹੈ। ਜੇ ਪਾਣੀ ਰੁੜ੍ਹ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਰੁੜ ਜਾਏਗੀ। ਸੋ ਇਕ ਤਾਂ ਰਸਤਾ ਹੈਗਾ ਇਹ। ਫਲ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਦਰਖ਼ਤ ਦੇ ਉਤੇ ਤੇ ਕੀੜੀ ਨੇ ਵੀ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ। ਕਿੰਨੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਦੂਸਰਾ ਰਸਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਛੀ ਨੇ ਵੀ ਉਹ ਫਲ ਖਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਉਹ ਪੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਫਲ, ਉਹਨੇ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰਨੀ ਹੈ ਝੱਟ ਆ ਕੇ ਫਲ ਖਾ ਲੈਣੈ।

ਸੋ ਤੂੰ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਹੈਂ, ਗ੍ਰਿਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਰਸਤਾ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੈ ਉਹ ਬਿਹੰਗਮ ਮਾਰਗ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੈ, ਚੀਟੀ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ। ਚੀਟੀ ਮਾਰਗ ਹੈ ਕਿ ਹੱਠ ਯੋਗ ਦੇ ਨਾਲ ਨੇਤੀ, ਧੋਤੀ, ਕਪਾਲੀ, ਬਸਤੀ ਆਦਿ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਹੱਠ ਯੋਗ ਕਰਨਾ। ਸਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਅੰਦਰ ਰੱਖਣਾ। ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਕਰਨਾ। ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਕਿਸਮਾਂ ਨੇ। ਇਕ ਦੋ ਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਕਿਸਮਾਂ ਨੇ। ਇਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਾਣਦੇ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦੈ ਕਿ ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਕਿਸਮ ਹੈ, ਇਹਦਾ ਆਹ ਨੁਕਸ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਚਿੱਤ ਥੋੜ੍ਹਾ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਹਵਾ ਦਾ pressure (ਦਬਾਅ) ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ ਨਾਭੀ 'ਤੇ। ਨਾਭੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਮੂਲਧਾਰ ਚੱਕਰ ਤੱਕ। ਮੂਲਧਾਰ ਚੱਕਰ ਉਥੇ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਥੇ ਕੁੰਡਲਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ। ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਜਿਹੜੀ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਨਿਵਾਸ ਮੂਲਧਾਰ ਚੱਕਰ ਕੁੰਡਲਨੀ ਦਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਇਥੇ ਨਾੜੀ ਹੈ ਜਿਹਦਾ ਨਾਂ ਭੁਚੰਗਾ ਨਾੜੀ ਹੈ। ਉਹ ਭੁਚੰਗਾ ਨਾੜੀ ਸੱਪ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਾਂਗੂੰ ਇਸ ਕੁੰਡਲਨੀ ਨਾੜੀ ਦੇ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਸੱਪ ਨੇ ਕੁਛ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਸਵਾਸਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਸਵਾਸਾਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੇਤੀ, ਧੋਤੀ, ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਕਰੜਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਕਪਾਲੀ ਆਸਣ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਸਤੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਖੇਚਰੀ ਆਦਿ। ਕਹਿੰਦੇ ਬੜਾ ਸਮਾਂ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਘਰ-ਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੰਗਲਾਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਭੋਰਾ ਕੁ ਨੁਕਸ ਪੈ ਗਿਆ, ਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਭੋਰਾ ਕੁ ਨੁਕਸ ਪੈ ਗਿਆ ਫੇਰ ਬੰਦਾ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਜੇ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਇਹਦੇ 'ਚੋਂ ਇਕ ਲੰਘ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੰਘ ਜਾਵੇ ਨੌ ਹਜ਼ਾਰ, ਨੌਂ ਸੌ ਨਡਿੱਨਵੇਂ ਬੰਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ brain ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਜਤ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿਸੇ 'ਚ। ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਆ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਆ ਹੀ ਆਦਮੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਆ ਹੀ ਨਾ ਰਿਹਾ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੁਰਦਾ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦੈ। ਨਾ ਇਰਾਦਾ ਪੱਕਾ, ਨਾ ਇਹਦਾ ਧਿਆਨ ਲੱਗੇ। ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਧੇਅ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਜੇ ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਆ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਪੜ੍ਹ ਸਕੇ, ਨਾ ਲਿਖ ਸਕੇ, ਨਸ਼ੇ ਖਾ ਕੇ ਫੇਰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰੇਗਾ। ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਫੇਰ ਸਥਿਲਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਾ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਜੇ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪੈਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰੇਗਾ। ਆਲਸੀ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਨਾਹੁੰਣਾ ਨਹੀਂ, ਧੋਣਾ ਨਹੀਂ, ਦਰਿੱਦਰੀ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਵਸਤਰ ਨਹੀਂ ਧੋਣੇ। ਸੋ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਕਿੱਥੇ ਹੋ ਸਕਣੈ।

ਸੋ ਉਹ ਭੁਚੰਗਾ ਨਾੜੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਉਤੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਹੀਟ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ। ਸਾਲ ਲਗ ਜਾਏ, ਦੋ ਸਾਲ ਲਗ ਜਾਣ। ਅਖੀਰ ਉਹ ਨਾੜੀ ਨਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਰਮ ਹੋ ਕੇ ਉਹਦਾ ਮੂੰਹ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੂੰਹ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਸਵਾਸ ਦਾਖਲ ਕਰਕੇ ਮੂਲਧਾਰ ਚੱਕਰ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਫੇਰ ਪੰਜੋ ਚੱਕਰ - ਨਾਭੀ ਦਾ ਚੱਕਰ ਹੈ, ਹਿਰਦੇ ਦਾ ਚੱਕਰ, ਕੰਠ ਦਾ ਚੱਕਰ ਹੈ, ਆਗਿਆ ਚੱਕਰ ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸੁਰਤੀ ਨੂੰ ਚਾੜ੍ਹਦੇ ਨੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁੰਡਲਨੀ ਨੂੰ ਜਗਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਤਾਂ ਕੁੰਡਲਨੀ ਰਾਸ ਪੈ ਜਾਏ ਫੇਰ ਤਾਂ ਇਹ ਕਰਦੀ ਹੈ ਮਦਦ, ਜੇ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਏ ਫੇਰ ਇਹ ਪਾਗਲ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਗਾੜ ਪੈਂਦੇ ਨੇ।

ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਦਸਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਕੁੰਡਲਨੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਉਤੇ ਪੈਰ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਤੋਂ ਲੇ ਕੇ ਸਿਰ ਤਕ ਫੋੜੇ ਹੀ ਫੋੜੇ ਹੋ ਗਏ। ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੁੰਡਲਨੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਗਲਤ ਹੋ ਗਿਆ ਕੰਮ ਕਿਉਂਕਿ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਸ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ। ਮਨੁੱਖ ਉਥੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਗਿਆ ਚੱਕਰ 'ਚ ਆ ਕੇ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਚੋਂ ਹੋ ਕੇ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸੀ।

ਇਕ ਤਾਂ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਇਹ ਰਸਤਾ। ਇਹ ਰਸਤਾ ਜੇ ਤੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਛ ਛੱਡ ਦੇ। ਕੋਈ ਫੁਰਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਜਾਣਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਨਾ ਸੀਗਾ। ਇਹਨੂੰ ਅਸਤਿ ਜਾਣ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹੋ ਜਾ। ਆਹਾਰ ਘਟਾ ਦੇ, ਵਿਹਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਛੱਡ ਦੇ। ਆਚਾਰ ਸੁੱਚੇ ਕਰ ਲੈ। ਸਾਲ ਲਗ ਜਾਏ, ਦਸ ਸਾਲ ਲਗ ਜਾਣ, 50 ਲਗ ਜਾਣ, ਤੇਰੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲਗ ਜਾਏ ਕੋਈ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ। ਦੂਸਰਾ ਹੈਗਾ - ਬਿਹੰਗਮ ਮਾਰਗ। ਇਹਦੇ 'ਚ ਹੈ ਗੁਰੂ ਭਗਤੀ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਸ਼ਰਧਾ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਦਾਤ ਦਿੰਦੈ। ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੁਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੈ। ਕਿਰਿਆ ਗੁਰੂ ਦਸ ਦਿੰਦੈ। ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈਗਾ। ਲੇਕਿਨ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਭੁਚੰਗਾ ਨਾੜੀ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਹਟਾ ਦੇਵੇ। ਇਹਦਾ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਹੋਰ ਹੈ। ਠੰਢਾ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਹੈ ਇਹਦਾ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਵਿਚ ਹੀ ਰਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਈਟ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕਾਗਰਤਾ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਕੰਚਨ ਵਰਗਾ ਸਰੀਰ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੁਢਾਪਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਰਸਤਾ ਹੈ ਸੁਰਤਿ ਤੇ ਸਬਦਿ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜਾ ਕਹੇਂ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸੁਰਤਿ ਤੇ ਸਬਦਿ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਵਲ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧੁਨ ਹਰੇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਐਸਾ ਜੀਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਧਰਤੀ, ਨਾ ਸੂਰਜ, ਨਾ ਚੰਦ ਨਾ ਤਾਰੇ, ਨਾ ਪਾਣੀ, ਨਾ ਪਉਣ ਜਿਹਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਨਾ ਹੋਵੇ -

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤ ॥
ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ॥ *ਅੰਗ - ੨੮੪*

ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਦਬਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਦੇ ਰੌਲੇ-ਘਚੌਲੇ ਨੇ -

ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਅਤਿ ਅੰਨਾ ਬੋਲਾ ॥
ਸਬਦੁ ਨ ਸੁਣਈ ਬਹੁ ਰੋਲ ਘਚੋਲਾ ॥ *ਅੰਗ - ੩੧੩*

ਰੌਲਾ-ਘਚੋਲਾ ਮਚਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਅੰਦਰਲੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜਦ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਬਾਹਰ- ਜਦ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਬਾਹਰ। ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਜਾਣ ਦੀ ਸੋਚਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਬਿਨਾਂ ਮਿਹਨਤ ਤੋਂ ਤਾਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਨੀ। ਮਿਹਨਤ ਤਾਂ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਹੈ। ਟੋਲ੍ਹਦੇ-ਟੋਲ੍ਹਦੇ ਅਨੇਕ ਧੁਨੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ, ਅਖੀਰ ਇਕ ਲੰਮੀ ਧੁਨ ਦਾ, ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ 'ਨਾਮ' ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਰਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ -

ਸਬਦਿ ਗੁਰੂ ਸੁਰਤਿ ਧੁਨ ਚੇਲਾ।

ਸੋ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਫੇਰ ਤੂੰ ਜਿਥੇ ਯੋਗੀ ਪਹੁੰਚਦੇ ਨੇ, ਤੂੰ ਸਹਿਜ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏਂਗਾ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਚੇ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚੇਂਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਮਿਲਦੈ। ਹਠ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ 'ਚ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਠ ਯੋਗ ਦੀ, ਸੰਪਰਗਿਆਤ ਅਤੇ ਅਸੰਪਰਗਿਆਤ ਸਮਾਧੀ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਜੋ ਸਮਾਧੀ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਸਹਿਜ ਦੀ। ਸਹਿਜ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਤੋਂ ਉਪਰਲੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣੀ ਮਾਇਆ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਲ ਦਾ ਚੱਕਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਵਿਆਪਿਆ ਕਰਦਾ -

ਨਾ ਓਹਿ ਮਰਹਿ ਨ ਠਾਗੇ ਜਾਹਿ ॥
ਜਿਨ ਕੈ ਰਾਮੁ ਵਸੈ ਮਨ ਮਾਹਿ ॥ *ਅੰਗ - ੮*

ਨਾ ਉਹ ਮਰਦੇ ਨੇ ਨਾ ਮਾਇਆ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਠੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁਗਤ ਸਮਝਾ ਦਿਤੀ। ਤਰੀਕਾ ਦਸ ਦਿਤਾ। ਤਰੀਕਾ ਦੱਸੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ, ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦਾ।

ਇਕ ਆਦਮੀ ਖਰਾਬ ਹੋਏ ਕੈਮਰੇ ਨੂੰ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕੋਈ ਤਾਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਕੋਈ ਤਾਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦੈ। ਮਕੈਨਿਕ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਭੱਠਾ ਹੀ ਬਹਾ ਦਿਤਾ

ਇਹਦਾ। ਤੈਨੂੰ ਜਦ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਆਹ ਤਾਰ ਖੋਲ੍ਹਣੀ ਹੈ, ਗੱਲ ਤਾਂ ਮਾਮੂਲੀ ਸੀ, ਆਹ ਪੇਚ ਢਿੱਲਾ ਸੀ ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ। ਤੂੰ ਤਾਰਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਗ ਗਿਆ, ਵੱਡਾ ਮਕੈਨਿਕ ਬਣ ਗਿਆ। ਸੋ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 'ਨਾਮ' ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ। ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਖਾਲੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਲ ਹੀ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖੋਝਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਹੱਠ ਵਿਚ ਆ ਕੇ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਅਵੱਸ਼ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ, ਸੰਤ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਆਈ ਜਾਂਦੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਉਥੇ ਭੇਜਦੇ ਨੇ, ਸੰਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਦੇਖੀਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ 100% ਕਰਕੇ ਮੰਨੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ -

ਕਬੀਰ ਸੇਵਾ ਕਉ ਦੁਇ ਭਲੇ ਏਕੁ ਸੰਤੁ ਇਕੁ ਰਾਮੁ ॥ ਰਾਮੁ ਜੁ ਦਾਤਾ ਮੁਕਤਿ ਕੋ ਸੰਤੁ ਜਪਾਵੈ ਨਾਮੁ ॥ ਅੰਗ- ੧੩੭੩

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਦੇਣੀ ਹੈ ਮੁਕਤੀ, ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਜਪਾਉਣਾ ਹੈ ਨਾਮ -

ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਧੂੜਿ ਮੰਗੈ ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਕੀ
ਜੋ ਆਪਿ ਜਪੈ ਅਵਰਹ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥ ਅੰਗ - ੩੦੫

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਦੀ ਜੁਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੁਗਤ ਤੋਂ ਵਿਹੂਣਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਵਹਿਮ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਝੂਠੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹਨਾਂ 'ਚ ਹੀ ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿ ਮੰਨ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵਕਤ ਖਰਾਬ ਕਰ ਲੈਂਦੈ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਜੁਗਤੀ ਦੇ ਦਿਤੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਇਹ ਚਿਤ ਦੇ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਰੱਖ ਕਿ ਹਾਜ਼ਰ-ਨਾਜ਼ਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ-ਬਾਹਰ ਹੈ, ਇਹਦੀ ਯਾਦ ਪਕਾ ਲੈ। ਇਹ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ 'ਨਾਮ' ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਇਸ ਨਾਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ, ਇਹਦੀ ਯਾਦ ਪਕਾ ਲੈ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ। ਯਾਦ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਰੱਖ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਚਿੱਤ ਹਰੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਲਾਈਏ।
ਹੱਥੀਂ ਪੈਰੀ ਕੰਮ ਕਰੀਏ।
ਨਾਮਾ ਕਹੈ ਤਿਲੋਚਨਾ ਮੁਖ ਤੇ ਰਾਮੁ ਸੰਮ੍ਹਾਲਿ ॥
ਹਾਥ ਪਾਉ ਕਰਿ ਕਾਮੁ ਸਭੁ ਚੀਤੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਨਾਲਿ ॥
ਅੰਗ - ੧੩੭੬

ਸੋ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ, ਨਾਮ ਜਪਦੇ-ਜਪਦੇ, ਨਾਮ ਜਦੋਂ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਸਵਾਸ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਨਾਮ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੈ। ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਨਾ ਅੰਦਰ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਅਸਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ ਉਹ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੁਮਕ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀਵਨ ਦਾਨ ਦੇ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਂ ਦੇਹਰਾਦੂਨ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਉਹਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਸੀ ਉਥੇ। ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਸੀ ਮੈਂ। ਰਾਣੀ ਅਰਦਾਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਇਕ ਮੈਨੂੰ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋਂ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜੀਵਨ ਦੇ ਜੀਵਨ। ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਜਿਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ? ਮਰੇ ਹੋਏ ਹਾਂ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਹਾਂ ਆਪਾਂ ਮਰੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੀ, ਸਾਹ ਤਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਆਉਂਦੈ, ਉਹ ਜੀਵਨ ਹੋਰ ਹੈ -

ਸੋ ਜੀਵਿਆ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ ॥
ਨਾਨਕ ਅਵਰੁ ਨ ਜੀਵੈ ਕੋਇ ॥ ਅੰਗ- ੧੪੨

ਉਹ ਸਦਾ ਖੇੜੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਟੋਟੇ-ਟੋਟੇ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ। ਚਾਹੇ ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹੈ। ਚਾਹੇ ਦੇਗ ਦੇ ਵਿਚ ਉਬਾਲੇ ਖਾ ਰਿਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜੀਵਨ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਆਦਮੀ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਜੀਵਨ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ - ***'ਸੋ ਜੀਵਿਆ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ ॥ ਨਾਨਕ ਅਵਰੁ ਨ ਜੀਵੈ ਕੋਇ ॥ ਜੇ ਜੀਵੈ ਪਤਿ ਲਥੀ ਜਾਇ ॥ ਸਭੁ ਹਰਾਮੁ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਇ ॥'*** ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਿ ਲਹਿ ਰਹੀ ਸਾਡੀ। ਕਿਉਂਕਿ 'ਨਾਮ' ਤੋਂ ਵਿਹੂਣਾ ਜੀਵਨ ਚਾਹੇ ਰਾਜ ਦੀ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੈ, ਚਾਕਰੀ ਕਰਦੈ, ਸਭ ਕਹਿੰਦੇ ਹਰਾਮ ਦਾ ਖਾਂਦੇ ਨੇ। ਮਰੇ ਹੋਏ ਬੰਦੇ ਨੇ।

'ਚਲਦਾ.....।'

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸ਼ਾਨ –.....।

ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ!

ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੬

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥

ਅੰਗ - ੨੮੯

ਧਾਰਨਾ – ਰਾਖਹੁ ਰਾਖਨਹਾਰ ਦਇਆਲਾ
ਨਾਨਕ ਘਰ ਕੇ ਗੋਲੇ ॥
ਤੁਮ ਦਾਤੇ ਠਾਕੁਰ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ ਨਾਇਕ ਖਸਮ ਹਮਾਰੇ ॥
ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਤੁਮ ਹੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਹੁ
ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੁਮਰੇ ਧਾਰੇ ॥ ੧ ॥
ਜਿਹਵਾ ਏਕ ਕਵਨ ਗੁਨ ਕਹੀਐ ॥
ਬੇਸੁਮਾਰ ਬੇਅੰਤ ਸੁਆਮੀ
ਤੇਰੋ ਅੰਤੁ ਨ ਕਿਨ ਹੀ ਲਹੀਐ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੋਟਿ ਪਰਾਧ ਹਮਾਰੇ ਖੰਡਹੁ
ਅਨਿਕ ਬਿਧੀ ਸਮਝਾਵਹੁ ॥
ਹਮ ਅਗਿਆਨ ਅਲਪ ਮਤਿ ਥੋਰੀ
ਤੁਮ ਆਪਨ ਬਿਰਦੁ ਰਖਾਵਹੁ ॥ ੨ ॥
ਤੁਮਰੀ ਸਰਣਿ ਤੁਮਾਰੀ ਆਸਾ ਤੁਮ ਹੀ ਸਜਨ ਸੁਹੇਲੇ ॥
ਰਾਖਹੁ ਰਾਖਨਹਾਰ ਦਇਆਲਾ ਨਾਨਕ ਘਰ ਕੇ ਗੋਲੇ ॥

ਅੰਗ- ੭੬੩

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲਣਾ, ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਕੋਚਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਦੂਰ-ਦਰਾਜ਼ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ, ਟਰਾਲੀਆਂ, ਟਰੱਕਾਂ, ਬੱਸਾਂ, ਸਕੂਟਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਏਸ ਦੂਰ-ਦਰਾਜ਼ ਦੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਮਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ। ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਂ। ਇਕ-ਇਕ ਕਦਮ ਦਾ ਫਲ, ਇਕ-ਇਕ ਯੱਗ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਚਿੱਤ ਲਾ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰੋ, ਸਮਝੋ ਤੇ ਗਾਵੋ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੇ ਨਾਲ। ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨੋ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ –

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ - ੫੪੯

ਕਈ ਕਰੋੜ ਯੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲਦੈ, ਜੇ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ ਸੁਣਨਾ ਤੇ ਗਾਉਣਾ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਕਦੋਂ ਪੈਂਦੈ –

ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੂਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ
ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਊਤਮ ਬਾਨੀ ॥
ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ
ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ॥

ਅੰਗ- ੬੬੯

ਉਹਦਾ ਥਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਂਦੈ। ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲੈ ਆਓ। ਸੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸਵਾ 500 ਸਾਲ ਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਬੰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਸੀ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਵੱਡੀ ਉਮਰ 'ਚ ਆ ਗਿਆ, ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਓਦੋਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਮੇਰੇ ਦੇਖਦੇ-ਦੇਖਦੇ ਸਮਾਂ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਦਰਾ-ਕੀਮਤਾਂ ਵੀ ਯਾਦ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬੰਦੇ ਕਿਸੇ ਅਨੁਸਾਸ਼ਨ 'ਚ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਅੱਜ ਦਾ ਵੀ ਸਮਾਂ ਹੈ ਜੇ ਕੋਈ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆ ਜਾਏ। ਉਹ ਕਹੇਗਾ ਹੋ ਕੀ ਗਿਆ ਏਸ ਨੂੰ। ਸਮਾਂ ਬਦਲਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਾਉਂਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ, ਜਿਹਨੂੰ environment ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਬਦਲਾਉਂਦੀਆ ਨੇ ਇਕ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਕਦੇ ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੈ, ਕਦੇ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਸੋਝੀ ਵਾਲਾ ਵੀ ਸਮਾਂ ਆ ਜਾਂਦੈ, ਕਦੇ ਅੰਧਕਾਰ ਦਾ ਵੀ ਸਮਾਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਲਹਿਰਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਨੇ। ਵੀਹ-ਵੀਹ ਸਾਲ, ਪੰਜਾਹ-ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ, ਸੌ-ਸੌ ਸਾਲ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਦਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦੈ। ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜਾ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਉਹਦੇ 'ਚ ਪੁਰਸ਼ ਸਤਿਵਾਦੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਬਚਨ ਕਰ ਲੈਣਾ, ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ ਨੇ ਬਚਨ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰੀ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਣੀ, ਬਾਲ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਰਹਾਂਗਾ। ਬੜਾ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਿਆ ਉਸ ਨੂੰ। ਇਥੇ ਤਕ ਕਿ ਇਕ ਲੜਕੀ ਆਈ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਨਾ ਕਰੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲਵਾਂਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਪਤੀ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈਂ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਬਚਨ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਸ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਉਹ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦੈ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਲੜਕੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਰਜਨ ਆ ਕੇ ਘੋੜੇ ਹੱਕਣ ਲੱਗਦੈ, ਦੂਸਰੇ ਜਨਮ ਵਿਚ, ਸ਼ਿਕੰਡੀ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ ਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਉਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਕਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੋਈ। ਇਸਤ੍ਰੀ, ਬੱਚਾ, ਬੁੱਢਾ ਤਿੰਨਾਂ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ ਕੋਈ। ਬਿਮਾਰ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਲਚਰ ਫੇਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਸਿੱਖੋ! ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਤਪ ਤੇਜ਼ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਯੁੱਧ-ਜੰਗ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਸਾਡੇ ਯੁੱਧ-ਜੰਗ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੈਗੇ। ਇਹ ਡਾਕਟਰ ਵਾਂਗੂੰ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਫੋੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦੈ, ਡਾਕਟਰ ਨਸਤਰ ਨਾਲ ਫੋੜਾ ਕੱਢ ਦਿੰਦੈ। ਇਹ ਸਮਾਜ 'ਚੋਂ ਬੁਰਿਆਈਆਂ ਕੱਢਣ ਵਾਸਤੇ ਨੇ। ਪਰ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਓ। ਇਕ ਤਾਂ ਬੁੱਢੇ ਉਤੇ ਤੁਸੀਂ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਦੂਸਰਾ ਇਸਤ੍ਰੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਤੀਸਰਾ ਬੱਚੇ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਚੌਥਾ ਜੇ ਕੋਈ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਏ ਉਸ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਪੰਜਵਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਰਨ ਮੰਗ ਲਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸ਼ਰਨ ਹਾਂ, ਉਸ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਛੇਵਾਂ ਨਸਸ਼ਤਰੇ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਜੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਸਸ਼ਤਰ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਫੇਰ ਵੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਐਸਾ ਵੀ ਹੋਇਐ ਕਿ ਆਪਣੀ ਜਿਹੜੀ ਵਾਧੂ ਤਲਵਾਰ ਹੁੰਦੀ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਯੋਧੇ ਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਕੱਢ ਕੇ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਹੋ ਗਿਆ ਤੂੰ ਲੈ ਆਹ ਫੜ ਮੇਰੀ ਤਲਵਾਰ। ਮੈਂ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਇਕ ਘਾਤ ਲਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਦਸ ਕੇ ਕਰਨੈ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਂਗਾ, ਇੱਕ ਨੱਠੇ ਜਾਂਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਗੱਲਾਂ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਕਰੀਆਂ, ਤੁਹਾਡਾ ਤਪ ਤੇਜ਼ ਬਹੁਤ ਵਧਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਸੋ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦੈ।

ਸੋ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਬਾਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਛਲਣੀ-ਛਲਣੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਸੇਜਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਬਾਣਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਹੀ ਲੰਮਾ ਪਿਆ ਰਿਹਾ ਉਹ। ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪਿਆ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਸਤਿਵਾਦੀ ਹੁੰਦੇ, ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੋਲਿਆ ਕਰਦੇ। ਜੋ ਬਚਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਨੇ ਬਦਲਾ ਖਾਧਾ। ਨਾਸਤਿਕਤਾ ਆ ਗਈ। ਬਹੁਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਖਿਆਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਦੁਨੀਆਂ ਉਲਝ ਗਈ, ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਜਿਹੜੇ ਰਾਜੇ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਾਸ਼ਕ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ-ਪਹੁੰਚਦੇ ਉਹ ਬਘਿਆੜਾਂ ਵਰਗੇ ਹੋ ਗਏ। ਰਾਜਾ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਉਹ ਸ਼ੇਰ ਵਰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਤੇ ਖਾ ਜਾਣਾ। ਪਿੱਛੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਘਿਆੜਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਸੇ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਚੱਟਣਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਆਹ ਸੀ ਪਰਜਾ ਦੀ ਹਾਲਤ, ਉਸ ਵੇਲੇ-

ਕਲਿ ਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ ॥
ਅੰਗ- ੧੪੫

ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਰਾਜੇ ਸੀ ਉਹ ਕੈਂਚੀ ਵਰਗੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਚਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ, ਮਾਰਨਾ ਹੀ ਮਾਰਨਾ ਹੈ। ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਬਾਤ ਸੋਚਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾ ਵੀ ਦੇਈਏ। ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਸੋਚੀਏ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਨਾ ਮਰੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੈਂਚੀ ਵਾਂਗਣ ਪਾੜ ਦਿਤੀ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਜਨਤਾ। ਕੁਛ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਗਏ, ਕੁਛ ਹਿੰਦੂ ਹੋ ਗਏ, ਕੁਛ ਹੋਰ ਹੋ ਗਏ। ਕੈਂਚੀ ਬਣ ਗਿਆ ਰਾਜਾ। ਕਲਜੁਗ ਕੈਂਚੀ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਕੀ ਹੋਏ ਉਹਦੇ ਵਿਚ - ਕਸਾਈ ਬਣ ਗਏ। ਕਸਾਈ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਮਾਰਨਾ ਹੁੰਦੈ - 'ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ ॥' ਜਿਹੜੀ ਧਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ, ਨਾ ਦਇਆ ਰਹੀ, ਨਾ ਖਿਮਾ ਰਹੀ, ਨਾ ਧੀਰਜ ਰਹੀ, ਨਾ ਸਤਿ ਦਾ ਜੀਵਨ ਰਿਹਾ। ਨਾ ਮਨ ਵਿਚ ਸੰਤੋਖ ਰਿਹਾ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਅੱਗ ਭੜਕ ਉਠੀ ਤੇ ਨਾ ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਆ ਰਿਹਾ।

ਚਰਿੱਤਰ ਗਿਰ ਗਿਆ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ। ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੇ ਪੁਰਖ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਥ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਪੈਸੇ ਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਪੈਸਾ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਥ ਨਿਭਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹਮਦਰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ –

ਰਾਜੇ ਸੀਹ ਮੁਕਦਮ ਕੁਤੇ ॥ ਅੰਗ – ੧੨੮੯

ਕਹਿੰਦੇ, ਮੁਕੱਦਮ ਕੁੱਤੇ ਬਣ ਗਏ। ਪਰਜਾ ਦਾ ਖੂਨ ਚੂਸਦੇ ਨੇ, ਚੱਟਦੇ ਨੇ। ਕੁੱਤੇ ਮੂੰਹੀਂ ਕਲਜੁਗ ਆ ਗਿਆ। ਮੁਰਦਾਰ ਖਾਜਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਵਾੜ ਖੇਤ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲਗ ਗਈ। ਵਾੜ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦੈ, ਖੇਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਇਕ ਦਿਨ ਪਾਂਡਵਾਂ 'ਚ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਲਜੁਗ ਆ ਗਿਆ। ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਡਰ ਗਏ ਸਾਰੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਸਾਸ਼ਤਰਾਂ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਜਨਮ ਹੈ ਉਹ ਚੰਡਾਲ ਦੇ ਘਰ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੀ ਉੱਚੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੇ ਗਿਰ ਕੇ ਉਹਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਣੈ। ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਸੁਭਾਅ ਛੱਡ ਦੇਣੈ –

ਕਲੀ ਕਾ ਜਨਮੁ ਚੰਡਾਲ ਕੈ ਘਰਿ ਹੋਈ ॥ ਅੰਗ – ੧੯੧

ਫੇਰ ਇਸ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਕਰਮ-ਧਰਮ, ਬੋਲ-ਬਾਣੀ ਬਚਨ ਆਦਮੀ ਦਾ ਨਿਜੀ ਚਰਿੱਤਰ, ਰਾਜ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ, ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਜ਼ੀਰੋ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਨਾ ਦਵਾਈਆਂ ਅਸਲੀ ਮਿਲਣੀਆਂ ਨੇ, ਨਾ ਖਾਣ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਅਸਲੀ ਮਿਲਣੀ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਹੀ ਪੈਸਾ।, ਦੁਨੀਆਂ ਚਾਹੇ ਸਾਰੀ ਮਰ ਜਾਏ। ਆਹ ਕੀ ਹੈ, ਮਾੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਸ਼ਰਾਬ, ਇਹ ਵੀ ਅਸਲੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਕਿੰਨਾ ਬੰਦਾ ਪੀ-ਪੀ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੈ, ਜਦੋਂ ਉਹਦੇ 'ਚ ਮਿਲਾਵਟ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲਜੁਗ ਆ ਗਿਆ ਭਾਈ, ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਛਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸੱਚ ਕਿਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ –

ਸਚਿ ਕਾਲੁ ਕੂੜੁ ਵਰਤਿਆ ਕਲਿ ਕਾਲਖ ਬੇਤਾਲ ॥
ਬੀਉ ਬੀਜਿ ਪਤਿ ਲੈ ਗਏ ਅਬ ਕਿਉ ਉਗਵੈ ਦਾਲਿ ॥ ਅੰਗ – ੪੬੮

ਦਾਲ ਬਣ ਗਿਆ ਭਰੋਸਾ। ਬੀਜ ਹੋਵੇ ਸਾਬਤ ਤਾਂ ਉੱਗਿਆ ਕਰਦੈ –

ਕੂੜੁ ਅਮਾਵਸ ਸਚੁ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀਸੈ ਨਾਹੀ ਕਹ ਚੜਿਆ ॥
ਅੰਗ- ੧੪੫

ਕੂੜ ਦੀ ਮੱਸਿਆ ਫੈਲ ਗਈ। ਹਨ੍ਹੇਰ ਗਵਾਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਕੁਛ ਵੀ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸੁੱਝਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸੱਚੇ ਬੰਦੇ ਕਿੱਥੇ ਚਲੇ ਗਏ? ਇਕ ਵੀ ਬੰਦਾ ਸੱਚਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਝੂਠ ਹੈ, ਪਖੰਡ ਹੈ, ਆਡੰਬਰ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਉਹ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਡੇਰੇ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮੱਠ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਨੇ। ਹਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਾਖੰਡ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਿਆਗ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਰਹੀ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਆਡੰਬਰ ਰਚ ਲਏ ਸਾਧੂਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਭਜਨ ਕਰਨ ਆਏ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਡੰਬਰਾਂ 'ਚ ਫਸ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ–

ਹਉ ਭਾਲਿ ਵਿਕੁੰਨੀ ਹੋਈ ॥ ਆਧੇਰੈ ਰਾਹੁ ਨ ਕੋਈ ॥
ਅੰਗ- ੧੪੫

ਮੈਂ ਟੋਲ੍ਹਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਤੇ ਲੱਭ ਜਾਵੇ ਤੇ ਨਤੀਜਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਹੀ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਮਚ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਰਾਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ।

ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਕਰਿ ਦੁਖੁ ਰੋਈ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਨਿ ਬਿਧਿ ਗਤਿ ਹੋਈ ॥ ਅੰਗ- ੧੪੫

ਹਉਮੈ ਦੇ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਨੇ ਸਾਰੇ। ਹਉਮੈ ਨੇ ਐਨਾ ਦੁਖ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਵੀ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਰਜਾ ਵੀ ਰੋਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗਤੀ ਹੋਏਗੀ? ਪਰਜਾ ਗਿਆਨਵਾਨ ਨਾ ਰਹੀ, ਅਗਿਆਨ ਨੂੰ ਅਪਣਾਅ ਲਿਆ, ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਨਚਦੇ ਨੇ, ਚੇਲੇ ਸਾਜ ਵਜਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਟੋਲ੍ਹਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਆਹ ਚੇਲਾ ਨਾ ਕਿਤੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ। ਉਹਦੇ ਘਰ ਜਾਣਗੇ, ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਕਰਨਗੇ –

ਸੇਵਕ ਬੈਠਨਿ ਘਰਾਂ ਵਿਚਿ
ਗੁਰ ਉਠਿ ਘਰੀ ਤਿਨਾੜੇ ਜਾਈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਗੁਰੂ ਤੁਰਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਚੇਲੇ ਸਾਜ ਵਜਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਚ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਸਾਰਾ ਹੀ laughing stock (ਹਾਸੇ ਦਾ ਸਟਾਕ) ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਾਜੀ ਹੋਇ ਰਿਸਵਤੀ ਵਢੀ ਲੈ ਕੇ ਹਕ ਗਵਾਈ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਕਾਜੀ ਜਿਹੜੇ ਸੀ, ਇਨਸਾਫ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੱਜ, ਉਹ ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਲੈਣ ਲਗ ਗਏ ਤੇ ਹੱਕ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਗਵਾ ਦਿਤਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ। ਜਿਹਨੇ ਪੈਸਾ ਵੱਧ ਦੇ ਦਿਤਾ ਉਹਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸੀ।

ਰਾਜੇ ਜਿਹੜੇ ਸੀ ਉਹ ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਲੈਣ ਲਗ ਗਏ। ਵਜ਼ੀਰ-ਅਮੀਰ ਜਿੰਨਾਂ ਸ਼ਾਸਕ ਵਰਗ ਸੀ, ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਦਿਓ, ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਬਣਾ ਲਓ। ਨਾ ਦਿਓ ਤਾਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਹੁਣ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਮਿਲਦੇ ਨੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜੀ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਐਮ.ਏ ਕਰੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ 'ਚ ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿਓ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਤਾਂ ਕਾਹਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਮੰਗਦੇ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ ਜੀ। ਜਿਥੇ ਫੇਰ ਇਹ ਗੱਲ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਫੇਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਾਗ ਚੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਾੜੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਹਾਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਵੇਲੇ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਿਆਰ ਪੈਸੇ ਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ -

ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਖੈ ਦਾਮ ਹਤ ਭਾਵੈ ਆਇ ਕਿਥਾਊ ਜਾਈ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਬੰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿਤੇ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦੈ, ਚਾਹੇ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕਰਦੈ, ਚਾਹੇ ਧੋਖੇ ਦਿੰਦੈ, ਚਾਹੇ ਠੱਗੀਆਂ ਮਾਰਦੈ, ਪੈਸਾ ਲਿਆਵੇ ਘਰ ਵਿਚ। ਪੈਸਾ ਲਿਆਵੇ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਲੜਾਈ -

ਵਰਤਿਆ ਪਾਪ ਸਭਸ ਜਗ ਮਾਂਹੀ॥ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਪਾਪ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਧਾਰਨਾ - ਸਾਰੇ ਕੂੜ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਵਰਤਾਰਾ,
ਸੱਚ ਵਾਲਾ ਕਾਲ ਪੈ ਗਿਆ।
ਸਚਿ ਕਾਲੁ ਕੂੜੁ ਵਰਤਿਆ ਕਲਿ ਕਾਲਖ ਬੇਤਾਲ ॥
ਬੀਉ ਬੀਜਿ ਪਤਿ ਲੈ ਗਏ ਅਬ ਕਿਉ ਉਗਵੈ ਦਾਲਿ ॥
ਜੇ ਇਕੁ ਹੋਇ ਤ ਉਗਵੈ ਰੁਤੀ ਹੂ ਰੁਤਿ ਹੋਇ ॥
ਨਾਨਕ ਪਾਹੈ ਬਾਹਰਾ ਕੋਰੈ ਰੰਗੁ ਨ ਸੋਇ ॥
ਭੈ ਵਿਚਿ ਖੁੰਬਿ ਚੜਾਈਐ ਸਰਮੁ ਪਾਹੁ ਤਨਿ ਹੋਇ ॥
ਨਾਨਕ ਭਗਤੀ ਜੇ ਰਪੈ ਕੂੜੈ ਸੋਇ ਨ ਕੋਇ ॥
ਅੰਗ - ੪੬੮

ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੁੱਤੇ ਮੂੰਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੰਸਾਰ। ਨਾ ਖਾਜ ਦੇਖਦੈ ਨਾ ਅਖਾਜ ਦੇਖਦੈ। ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਮੂਹਰੇ ਆ ਜਾਂਦੈ। ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਜਾਨਵਰ ਆ ਜਾਏ, ਉਹਨੂੰ ਖਾ ਹੀ ਲੈਣੈ ਉਹਨੇ। ਰਿਸ਼ਵਤ ਖਾਣੀ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਦਾ ਹੱਕ ਖਾਣਾ ਹੈ-

ਕਲਿ ਹੋਈ ਕੁਤੇ ਮੁਹੀ ਖਾਜੁ ਹੋਆ ਮੁਰਦਾਰੁ ॥
ਕੂੜੁ ਬੋਲਿ ਬੋਲਿ ਭਉਕਣਾ ਚੂਕਾ ਧਰਮੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥
ਅੰਗ - ੧੨੪੨

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਹਾਲ ਸੀ-

ਰੰਨਾ ਹੋਈਆ ਬੋਧੀਆ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਏ ਸਈਆਦ॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਆਦਮੀ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਬਣ ਗਏ। ਨਾ ਕੋਈ ਕਰਮ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਧਰਮ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਚਰਿੱਤਰ ਰਿਹਾ। ਔਰਤਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੀ ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਵਿਚਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਟੋਕਣ ਤੋਂ ਹਟ ਗਈਆਂ। ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਕਰਦੈ, ਕਰੀ ਜਾਵੇ। ਪਰ-ਇਸਤਰੀਆਂ ਕੋਲ ਜਾਂਦੈ, ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਲੈਂਦੈ, ਬੇਇਮਾਨੀਆਂ ਕਰਦੈ, ਚੋਰੀਆਂ ਕਰਦੈ, ਘਰ ਨੂੰ ਲਿਆਉਂਦੈ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਿਆਨ ਵਿਚ ਆ ਗਈਆਂ। ਗੱਲ ਸੋਚਣ ਤੋਂ ਹਟ ਗਈਆਂ।

ਸੀਲੁ ਸੰਜਮੁ ਸੁਚ ਭੰਨੀ ਖਾਣਾ ਖਾਜੁ ਅਹਾਜੁ॥

ਸੀਲੁ, ਸੰਜਮੁ, ਸੁਚ ਤਿੰਨੋਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਸੀਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ। ਇਹਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ 40-50 ਜੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਗਿਣਨ ਲੱਗੀਏ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਗਿਆ-ਆਇਆ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਰਾ ਹੀ। ਜਿਹੜਾ ਸੰਜਮ ਸੀ, ਕੰਟਰੋਲ ਸੀ ਆਪਣੇ ਉਪਰ ਬੰਦੇ ਦਾ, ਉਹ ਕੰਟਰੋਲ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਸ਼ਨਾ ਦੇ ਮਗਰ ਨੱਠਿਆ ਫਿਰਦੈ। ਜਿਹੜੀ ਸੁੱਚ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਨਾ ਮਨ ਸੁੱਚਾ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਬੋਲ ਸੁੱਚਾ ਰਿਹਾ। ਨਾ ਬੁੱਧੀ ਸੁੱਚੀ ਰਹੀ, ਨਾ ਧਨ ਸੁੱਚਾ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਘਰ ਸੁੱਚਾ ਰਿਹਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਸੁੱਚ ਵੀ ਨੱਠ ਗਈ। 'ਖਾਣਾ ਖਾਜੁ ਅਹਾਜੁ' ਜਿਹੜਾ ਖਾਣਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਖਾਣੀਆਂ ਸੀ ਉਹ ਖਾਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ।

ਸਰਮੁ ਗਇਆ ਘਰਿ ਆਪਣੈ ਪਤਿ ਉਠਿ ਚਲੀ ਨਾਲਿ॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਜਿਹੜੀ ਸ਼ਰਮ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਨੱਠ ਗਈ। ਖੁਲ੍ਹਮ-ਖੁਲ੍ਹਾ ਹੀ ਹੋ ਗਏ ਲੋਕ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਨੇ। ਦੂਸਰਾ ਜਿਹੜਾ ਮਿਹਨਤ ਸੀ, ਉਦਮ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਆਲਸੀ ਹੋ ਗਏ ਸਾਰੇ। 'ਪਤਿ ਉਠਿ ਚਲੀ ਨਾਲਿ' ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਤਿ ਨਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਏ, ਉਹ ਨਾਲ ਹੀ ਨੱਠ ਗਈ ਸ਼ਰਮ ਦੇ -

ਨਾਨਕ ਸਚਾ ਏਕੁ ਹੈ ਅਉਰੁ ਨ ਸਚਾ ਭਾਲਿ॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਆਹ ਹਾਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਲੋਕ ਪੀਰਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਮੱਠਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ, ਨਾਥਾਂ ਦੇ, ਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸੀ ਪਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤਕ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਹੀ ਜਿਹੜਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੀ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਸੀ, 40 ਸਾਲ ਤਕ ਆਪ ਇਕ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। 40 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਹੋ ਗਈ ਗੁਫਾ 'ਚ ਬੈਠਦਿਆਂ ਨੂੰ। ਰੋਜ਼ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਦਿਨ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੁਝ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਆਏ ਨੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਹੋਇਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹਜ਼ਰਤ! ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਨਵਾਂ ਦਿਲ ਲਾਉਣ ਆਏ ਹਾਂ। ਨਵੀਂ ਸੋਚ, ਨਵਾਂ ਦਿਮਾਗ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਾ ਦੇਵੇਂਗਾ। ਐਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੇ ਕਾਇਆ ਕਲਪ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਘਰ ਆਏ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪੈਗੰਬਰੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਖੁਦਾ ਵਲੋਂ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪੈਗੰਬਰ ਹਾਂ। ਪੈਗੰਬਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ਪੈਗਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪੈਗੰਬਰ। ਅਕਾਲ ਦਾ, ਰੱਬ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪੈਗਾਮ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਨੇ, 40 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਲਿਖਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅੱਜ ਖੁਦਾ ਦਾ ਇਹ ਪੈਗਾਮ ਆਇਆ। ਅੱਜ ਇਹ ਆਇਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਲੋਹ ਪੱਟੀ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵੱਡੀ ਫੱਟੀ ਦਿਸਣ ਲਗ ਗਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ, ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ। ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਅੱਖਰ ਪੜ੍ਹਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਆਹ ਪੈਗਾਮ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨੋ ਤੇ ਮੇਰੀ ਪੈਗੰਬਰੀ ਨੂੰ ਮੰਨੋ ਤੇ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਕਲਮਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨੋ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਨਰਕਾਂ 'ਚ ਚਲੇ ਜਾਓਂਗੇ। ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਲੱਗੇ। ਈਸਾ ਜੀ ਉਸ ਤੋਂ ਹੋਰ ਛੋਟੀ ਉਮਰ 'ਚ ਲਗ ਗਏ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ, ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਤੋਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਸੀ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ, ਛੋਟਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ 200 ਸਾਲ ਸਰੀਰ ਬਦਲਦੇ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰਾਹ ਕੱਢ ਦੇਈਏ। ਕੋਈ ਛੇ-ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਹੈ ਆਪ ਦੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਨਾਨਕ ਦੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਉਮਰ ਆ ਗਈ। ਇਹ ਘਰ ਵੀ ਵਿਹਲਾ ਹੀ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦੈ, ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ-ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜੰਗਲ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਮੀਲ-ਅੱਧ ਮੀਲ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੇ ਡੇਰੇ ਲਾ ਲੈਣੇ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਝੁੰਡ ਸੀ ਦਰਖ਼ਤਾਂ ਦੇ, ਜਿਹੜੇ ਘਰ ਦਾ ਵੀ ਕੰਮ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਥੱਲੇ ਆ ਕੇ ਮੰਡਲੀਆਂ ਉਤਰ ਜਾਣੀਆਂ ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾਣ ਵਾਲੇ, ਕੁਛ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਧੂਆਂ ਕੋਲ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹਿਣਾ। ਨਾ ਬੋਲਣਾ ਨਾ ਚੱਲਣਾ, ਨਾ ਖਾਣਾ ਨਾ ਪੀਣਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲਣੇ। ਸੰਤਾਂ ਵਲ ਜਾਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਬਾਬਾ ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਜੀ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਕੇ ਖਿਝਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਇਕ ਇਹ ਬੱਚਾ ਕਰੇਗਾ ਕੀ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਆਹ ਜਦੋਂ ਫੁਕਰੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਨੱਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਬਾਲਕ ਹੈ। ਮੁੜ-ਮੁੜ ਕੇ ਪੰਡਤ ਹਰਿਦਿਆਲ ਕੋਲ ਬਾਬਾ ਮਹਿਤਾ ਜੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਪੰਡਤ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਤੇਰੇ ਘਰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਆ ਗਏ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਆ ਗਿਆ। ਆਹ ਤਾਂ ਲੱਛਣ ਨਹੀਂ ਹੈਗੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉੱਠ ਕੇ ਸਾਧਾਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਹਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਿਤਾ ਜੀ! ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣੈ, ਮੇਰਾ ਇਲਮ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜੋਤਿਸ਼ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸ਼ੁੱਧ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਕਿੱਤੇ ਲਾ ਲਓ। ਨਾਨਕ ਦਾ ਦਿਲ ਪਰਚ ਜਾਵੇ। ਪਿਤਾ ਨੇ ਸੋਚ ਕਰੀ ਕਿ ਇਸ

ਨੂੰ ਮੈਂ ਹੁਣ ਪੜ੍ਹਨ ਲਾ ਦੇਵਾਂ। ਫੱਟੀ ਮੁੱਲ ਲੈ ਆਂਦੀ ਤੇ ਸ਼ੱਕਰ ਦੀ ਪਰਾਤ ਭਰ ਲਈ। ਉਤੇ ਇਕ ਥਾਨ ਰੱਖ ਲਿਆ ਤੇ ਸਵਾ ਰੁਪਈਆ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਦਾਖਲਾ ਫੀਸ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਸਕੂਲ ਦੀ।

ਸੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਉਂਗਲੀ ਲਾਇਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਾਸ ਤੋਂ ਪਰਾਤ ਚੁਕਾ ਲਈ। ਚੁਕਾ ਕੇ, ਜਾ ਕੇ ਜਿਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਣ ਰਹੇ ਨੇ, ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਚ। ਦਾਖਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੋ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੀ ਪਾਧੇ ਉਹ ਹਰਿਦਿਆਲ ਜੀ ਤੋਂ ਬਚਨ ਸੁਣਦੇ ਹੁੰਦੇ, ਮੌਲਵੀ ਵੀ, ਉਹ ਵੀ ਸੁਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾਂ ਬੜਾ ਭਿਆਨਕ ਆ ਗਿਆ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਅਵਤਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਹਰਿਦਿਆਲ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਦੱਸੋ ਫੇਰ ਕਦੋਂ ਅਵਤਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਜਾਂਚੇ ਆ ਰਿਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਚੁੱਕਿਐ ਤੇ ਹੈ ਵੀ ਤਲਵੰਡੀ 'ਚ। ਹੋਵੇ ਨਾ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਜੀ ਦਾ ਲੜਕਾ ਹੈ। 100% ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਗਵਾਹੀ ਕਰਦੈ, ਮੈਂ ਉਹਦੀ ਪੱਤਰੀ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਪੱਤਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਮੈਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਜੋੜੇ ਨੇ, ਜੋ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਜਨਮ ਦੇ ਹਾਲ ਪੁੱਛੇ ਸੀ ਕਿ ਕੀ-ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਤੁਸੀਂ। ਕਿੰਨੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਸੀ ਅੰਦਰ। ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਮੰਜਾ ਸੀ। ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਂ ਪੂਰਾ ਹਿਸਾਬ ਜੋੜਿਆ। ਇਹ ਓਨੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਉਸੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਮੰਜੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਇਹ ਦਸਦੈ ਕਿ ਇਹ ਅਵਤਾਰ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਨੇ। ਦਾਈ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਾਲਕ ਜਨਮਿਆ ਤਾਂ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਮਿੱਠੀ-ਮਿੱਠੀ ਅਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਬਾਲਕ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਆਏ ਤੇ ਜਾਨ ਪਈ ਉਹਦੇ ਵਿਚ। ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਜਾਨ ਹੈ। ਮੈਂ ਘਬਰਾ ਗਈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਕ ਬਹੁਤ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ ਵੱਜਿਆ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚੁੰਧਿਆ ਗਈਆਂ, ਮੈਂ ਕੀ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਦੇਵਤੇ ਜੈ-ਜੈਕਾਰ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਰੂਹ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਏ। ਚਾਨਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਵਜਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਫੇਰ ਮੇਰਾ ਨਿਹਚਾ ਬੱਝ ਜਾਂਦੈ ਕਿ ਅਵਤਾਰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਏ। ਕਲਜੁਗ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਪਾਧਾ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪੜ੍ਹਨ ਆਏ, ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਾਂਗਾ ਕਿ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਆਏ ਨੇ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ extraordinary ਗੁਣ ਵੀ ਹੈਗੇ ਕਿ ਆਮ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਬੱਚਾ ਹੈ। ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਬੱਚਾ ਲਗਦੇ ਨੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹਦੇ ਨੈਣ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਰਸ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਮੱਥਾ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਜੋਤ ਜਗਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਦੇਖੀ ਜਾਓ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਧਦੀ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਕਰੂਰ ਅਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਹਸਦੇ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਫੁੱਲ੍ਹ ਖਿੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹੁਣੇ ਹੀ। ਸੋਹਣੇ ਸੁਨੱਖੇ ਨੇ, ਡਰ ਲਗਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਲਗ ਜਾਵੇ। ਨਿਗ੍ਹਾ ਮੈਂ ਬਦਲ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਨੇਤਰਾਂ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਐਨਾ ਕਿ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਲ ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨੇਤਰ ਨੀਵੇਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਬੜੇ ਤੇਜ਼ ਵਾਲੇ ਨੇਤਰ ਨੇ ਤੇ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਾਂਗਾ।

ਸੋ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਿਤਾ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਜਾਓ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਮੈਂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਨਾਮ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਲਿਖ ਲਿਆ। ਆਪਣੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਲਿਖ ਲਿਆ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਫੱਟੀ ਦੇ ਦਿਓ ਤੇ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਜਦੋਂ ਇਕ ਦੋ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਏ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਨਾਨਕ ਜੀ! ਫੱਟੀ ਲਿਆਓ ਮੈਂ ਅੱਖਰ ਪਾ ਦੇਵਾਂ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਾ ਕੇ ਪਾਧੇ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਨਾਲੇ ਮੁਸਕਰਾਉਣ ਲਗ ਗਏ। ਮਿੰਨਾ-ਮਿੰਨਾ ਹਾਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਵੀ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਉਹਨੇ ਵੀ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਕੋਈ ਰਮਜ਼ ਮਾਰਨਗੇ ਇਹ।

ਇਸ ਰਮਜ਼ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਉ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਫੱਟੀ ਲਈ, ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਆਪਾਂ ੧ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਉਤੇ। ਉਸ ਨੇ ਫੱਟੀ ਦੇ ਉਤੇ ਲਿਖ ਦਿਤਾ - 'ਓਮ ਨਮਹ ਸਿਧੰ'। ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਅੱਖਰ ਲਿਖਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਧਾ ਜੀ! ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦਸ ਦਿਓ।

ਪਾਧਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਹੇ ਨਾਨਕ! ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਗਲ ਲਿਖੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਲਿਖਣ ਲੱਗੇ ਹਾਂ। ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਹੁਣ ਕੰਮ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦੇਵੀਂ। ਅਸੀਂ ਨਮਸ਼ਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਲਿਖਦੇ ਓ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਓਮ ਨਮਹ ਸਿਧੰ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੜਾ ਓਮ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਪੰਡਤ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੋਂ ਕਿ ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਦੇ?

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਨਾ ਨਾਨਕ ਜੀ! ਨਾ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਨਾ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਬਿਨਾ ਜਾਣੇ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹੋਂ ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਂ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾਨਕ ਜੀ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੈਂ ਲੇਖੇ ਪੱਤੇ ਪੜ੍ਹਾਵਾਂਗਾ, ਡੈਬਿਟ-ਕਰੈਡਿਟ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਦੈ, ਬੈਲੰਸ ਸ਼ੀਟ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਈਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਾ-ਪੱਤਾ ਕਿਵੇਂ ਕੱਢੀਦਾ ਹੁੰਦੈ। ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਲੇਖਿਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲੀਦਾ ਹੁੰਦੈ। ਸੋ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਲੇਖੇ-ਪੱਤੇ ਕੱਢਣ ਲਗ ਜਾਵੋਂਗੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜਿਹੜੇ ਲੇਖੇ ਨੇ ਇਹ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਹੀ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਕਣਕੂਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ। ਮਕਾਨ ਦੇਖ ਕੇ ਦਸ ਦਿਓਂਗੇ ਕਿ ਐਨੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਨੇ। ਫਰਸ਼ ਦੇਖ ਕੇ ਦਸ ਦਿਓਂਗੇ ਕਿ ਇਸ ਫਰਸ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਐਨੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਨੇ। ਫਸਲ ਦੇਖ ਕੇ ਦਸ ਦਿਓਂਗੇ ਕਿ ਐਨੇ ਕੁਇੰਟਲ ਫਸਲ ਹੋਏਗੀ। ਐਨੇ ਮਣ ਫਸਲ ਹੋਏਗੀ। ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਜੋੜਨ ਲਗ ਜਾਓਂਗੇ। ਉਂਗਲੀਆਂ 'ਤੇ ਆ ਜਾਏਗਾ, ਕਲਮਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਾੜੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਗਾ ਮੈਂ। ਸਵਾਏ ਦੇ, ਡੇਢੇ ਦੇ, ਊਂਟੇ ਦੇ, ਢੈਂਚੇ ਦੇ। ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਦੀ ਜ਼ਰਬ, ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਦੀ ਜ਼ਰਬ, ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਦੀ, ਸਾਢੇ ਛੇ ਦੀ ਜ਼ਰਬ, ਪੌਣੇ ਛੇ ਦੀ, ਸਵਾ ਛੇ ਦੀ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਉਂਗਲੀਆਂ 'ਤੇ ਇਕ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਕੱਢ ਦਿਓਂਗੇ ਕਿ ਐਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ 'ਚ ਤਾਕ ਹੋ ਜਾਓਂਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਧਾ ਜੀ! ਇਹ ਲੇਖਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਕੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇਗਾ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾਨਕ! ਇਹ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੈ, ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਾ ਲਿਖਿਓ, ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਲੇਖਾ ਲਿਖੋ ਜਿਹੜਾ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਹੇ ਨਾਨਕ! ਉਹ ਲੇਖਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਲੇਖਾ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਂ ਉਹ ਲੇਖਾ? ਜੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਦਸ ਦਿਓ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਲਿਖਣਾ ਤੂੰ ਜਾਣ ਲੈ,
ਲੇਖਾ ਇਹ ਲਿਖਣਾ ਬਾਬਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਾਸਟਰ ਜੀ! ਪਾਧਾ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਜੀ! ਉਹ ਲੇਖਾ ਲਿਖਣਾ ਜਾਣ ਲੈ, ਜਿਥੇ ਲੇਖਾ ਜਾ ਕੇ ਮੰਗਿਆ ਜਾਵੇ, ਉਥੇ ਸੁੱਚਾ ਲੇਖਾ, ਨਾਲ ਖੜ੍ਹ ਜਾਵੇ। ਆਦਮੀ ਫਸੇ ਨਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾਨਕ! ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਵੀ ਲੇਖਾ ਕੋਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ ਉਸ ਲੇਖੇ ਦੀ ਕਲਮ ਵੀ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਾਗਜ਼ ਵੀ ਹੋਰ ਹੁੰਦੈ ਤੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ, ਲਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਟੀਚਰ ਵੀ ਹੋਰ ਹੁੰਦੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਹੇ ਨਾਨਕ! ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਪੰਜ ਛੇ ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ ਸਾਮ੍ਹਣੇ

ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਚੌਂਕੀ ਦੇ ਉਤੇ ਚੌਂਕੜੀ ਮਾਰੀਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮਾਸਟਰ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇਕ ਟੱਕ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ। ਦੇਖਦੇ-ਦੇਖਦੇ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਐਨੀ ਆਭਾ ਆਈ, ਐਨੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਆਈ। ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗੇ ਜਿਵੇਂ ਲਾਈਟ ਜਗਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚਿਹਰੇ 'ਚੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਿਕਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਦੇ ਗਲੇ ਤੋਂ ਫੁਰਮਾਨ ਹੋਇਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੰਡਤ ਜੀ! ਹੁਣ ਸੁਣੋ! ਸਿਆਹੀ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ –

ਧਾਰਨਾ – ਮੋਹ ਜਾਲ ਕੇ ਸਿਆਹੀ ਬਣਾ ਲੈ,
ਕਾਗਜ਼ ਬਣਾ ਮੱਤ ਦਾ।

ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਾਲਕ, ਫੱਟੀ ਪਾਧੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਚੌਂਕੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੇਠਾਂ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਟੱਕ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਾਧਾ ਕਿ ਹੈਂ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬੱਚਾ! ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਮੱਤ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਇਆ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਤੂੰ ਕੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਤੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੱਸੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਗਲੇ ਤੋਂ ਉਚਾਰਨ ਹੋਇਆ, ਕਹਿੰਦੇ, ਪਾਧਾ ਜੀ! ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਫਸਦੇ ਹਾਂ, ਕੇਵਲ ਮੋਹ ਕਰਕੇ ਫਸਦੇ ਹਾਂ। ਮੋਹ ਰਾਜਾ ਹੈ ਪੰਜਾਂ ਚੋਰਾਂ 'ਚੋਂ। ਹੰਗਤਾ ਤੇ ਮਮਤਾ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਨੇ। ਇਕ 'ਮੈਂ' ਤੇ ਇਕ 'ਮੇਰਾ'। ਇਹ ਜਿਹੜਾ 'ਮੈਂ' ਤੇ 'ਮੇਰਾ' ਹੈ ਇਹਨੂੰ ਜਾਲ ਦੇ। ਸਿਆਹੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈਂ। ਦੀਵਾ ਜਲਦਾ ਹੈ ਸਰੋਂ ਦੇ ਤੇਲ ਦਾ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਤੂੰ ਬੰਨ੍ਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਠੂਠੀ। ਠੂਠੀ ਵਿਚ ਲਾਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਾਲਸ ਲੱਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫੁੱਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਲਗ-ਲਗ ਕੇ ਉਥੇ। ਉੱਚਾ ਹੋ ਜਾਂਦੈ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ, ਫੁੱਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੇਲ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਂ ਕੋਈ ਸੁਥਰਾ ਜੋ ਫੈਲੇ ਨਾ। ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਂ ਫੇਰ ਉਹਦੀ ਸਿਆਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ, ਆਹ ਮੋਹ ਨੂੰ ਜਾਲ ਦੇ। ਜਿੰਨਾਂ ਰੌਲਾ-ਗੌਲਾ ਹੈ ਸਾਰਾ ਮੋਹ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ।

ਇਕ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਿਆ, ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ। ਬਾਹਰ ਖੂਹ ਚਲਦੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਇਸ ਨੇ ਕੋਈ ਸਤਿ ਕਰਮ ਕਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਵਾਸ਼ਨਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਨਮਾਂ 'ਚ ਜਾਣਾ ਪੈਣੈ।

ਚਲੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਛਕਾਇਐ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦੇਈਏ। ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਕੇ, ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਦੇਈਏ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਬਾ! ਤੂੰ ਬੜੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਦੇਈਏ।

ਬਾਬਾ ਵਿਗੜ ਗਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ, ਵਾਹ ਜੀ ਵਾਹ ਨਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਇਆ, ਨਾਲੇ ਮੈਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਨੇ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਈ ਸਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨੈ। ਆਹ ਬੱਚੇ ਕੀ ਕਰਨਗੇ, ਆਹ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਕੱਖ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਮੈਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕੰਮ ਸਾਰੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਚੰਗਾ, ਉਧਾਰ ਰਿਹਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਤੇਰੀ ਅਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਦੋ ਬੈਲ ਜੋੜੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਬਾਹਰਲਾ ਜਿਹੜਾ ਬੈਲ ਹੈ ਉਹ ਅੰਦਰਲੇ ਨੂੰ ਦੱਬੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਐਨਾ ਤੇਜ਼ ਚਲਦੈ। ਜਦੋਂ ਹਲਾਈ 'ਤੇ ਮੋੜਦੇ ਨੇ, ਨੱਠ ਕੇ ਮੁੜਦੈ। ਘੁੰਗਰਾਲ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਗਲ 'ਚ। ਘੁੰਗਰੂ ਖੜਕਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਦੇਖ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ, ਕਹਿੰਦੇ, ਮਰਦਾਨਿਆ! ਇਥੇ ਬਈ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਉਧਾਰ ਹੈ, ਆਪਾਂ ਮੋੜਨੈ। ਜਦੋਂ ਹਲ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਪਰਲੇ ਬਲਦ ਨਾਲ। ਹਲ ਰੋਕ ਦਿਤਾ ਹਾਲੀ ਨੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਿਉਂ ਬਾਬਾ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੂੰ ਬੈਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਮੁਕਤੀ ਕਰ ਦੇਈਏ? ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਦੇ ਉਤੇ ਵਜ਼ਨ ਹੈ ਤੇਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦਾ।

ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਦਿਤਾ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਗੱਲ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਉਂਗਾ, ਮੁਕਤੀ ਕਰੋਂਗੇ ਮੇਰੀ, ਫੇਰ ਇਹ ਨਵਾਂ ਲੈਣਗੇ, ਇਹ

ਤਾਂ ਗਰੀਬ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਹੁਣ ਜੇ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਬੈਲ ਲਓ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਮਹਿੰਗਾ ਆਉਂਦੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੇ ਮਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਨਵਾਂ ਬੈਲ ਲੈਣਗੇ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਊ। ਮਹਾਰਾਜ! ਨਾ। ਮੈਂ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ।

ਦੂਸਰੀ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਕੁੱਤਾ ਬੈਠਾ ਹੈ ਖੂਹ ਦੇ ਉਤੇ ਤੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਬਈ ਬਾਬਾ! ਗੱਲ ਸੁਣ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਮੁਕਤੀ ਕਰ ਦੇਈਏ? ਹੁਣ ਤਾਂ ਕੁੱਤਾ ਬਣ ਗਿਆ।

ਕੰਨ ਹਿਲਾ ਦਿਤੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਗੱਲ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਨੇ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਸੌਂ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਨੂੰਹਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਕੁੰਡਾ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਇਕ ਜਿੰਦੀ ਜਿਹੀ ਫਸਾ ਕੇ, ਉਹ ਵੀ ਉਤੇ ਜਾ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਚੋਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਘਰ ਲੁੱਟਣ। ਕਹਿੰਦਾ, ਫੇਰ ਮੈਂ ਭੌਂਕਦਾ ਹਾਂ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ। ਆਹ ਦੇਖੋ ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਤੋੜੀ ਪਈ ਹੈ ਚੋਰਾਂ ਨੇ ਡੰਡੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਮਰ ਗਿਆ, ਇਹ ਤਾਂ ਕੰਗਾਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਚੋਰ ਆ ਕੇ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲੈਣਗੇ।

ਅਗਲਾ ਜਨਮ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੱਪ ਦਾ ਮਿਲਿਆ ਉਹਨੂੰ। ਉਹ ਸੱਪ ਦੇ ਜਨਮ 'ਚ ਪਾਥੀਆਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਵਧ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਪੰਘੂੜੇ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਬੱਚਾ ਉਠ ਕੇ ਰੋਣ ਲਗ ਗਿਆ।

ਬਾਬੇ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਪੋਤਾ ਰੋਂਦੈ। ਪਾਥੀਆਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਆਇਆ। ਨਿਕਲ ਕੇ ਆ ਕੇ ਪਾਵੇ ਨਾਲ ਵਲ ਪਾ ਕੇ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਉਸ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਖੇਲ੍ਹਣ ਲਗ ਗਿਆ।

ਐਨੇ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਮੁੰਡਾ ਆ ਗਿਆ, ਉਹਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸੱਪ। ਇਹ ਨੱਠ ਕੇ ਖੱਡ 'ਚ ਵੜਨ ਲੱਗਿਆ। ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿਤਾ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਫੇਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਸੁੰਡ ਬਣਿਆ ਹੋਇਐ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਆਪਾਂ ਲਿਜਾਜ਼ ਕਰਨੀ। ਘਰ ਆ ਗਏ, ਜਾਣਦੇ ਸੀ, ਮੰਜਾ ਡਾਹ ਦਿਤਾ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਰਦਾਨਿਆ! ਔਹ ਜਿਹੜਾ ਨਾਲੀ 'ਚ ਸੁੰਡ ਹੈ, ਡੱਕੇ ਨਾਲ ਕੱਢ ਲਿਆ ਬਾਹਰ। ਕੱਢ ਲਿਆਂਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਬਾਬਾ! ਤੇਰਾ ਉਧਾਰ ਮੋੜਨਾ ਹੈ ਅਸੀਂ, ਤੇਰੀ ਮੁਕਤੀ ਕਰ ਦੇਈਏ। ਕਿਵੇਂ ਵਿਹਾਰ ਚਲਦੈ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਆਹ ਬੱਚੇ ਅੱਧਾ ਖਾਂਦੇ ਨੇ, ਅੱਧਾ ਸੁੱਟਦੇ ਨੇ, ਰੁੜ ਕੇ ਨਾਲੀ 'ਚੋਂ ਆ ਜਾਂਦੈ, ਮੈਂ ਇਹ ਖਾ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਨਾਲੀ ਦੀ ਵੱਟ ਦੇ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਰਖ ਲੈਂਦਾ, ਮੈਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੇਲ੍ਹਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਮਰਦਾਨਿਆ! ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ, ਛਿੱਟਾ ਮਾਰ। ਛਿੱਟਾ ਮਾਰ ਦਿਤਾ, ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਦਿੱਬ ਦੇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਬਾਬਾ? ਇਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੁਕਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਜੀ ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਮੋਹ ਦੇ ਵਸ ਹੋਇਆ ਬੰਦਾ, ਉਸੇ ਘਰ 'ਚ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜੰਮਦੈ, ਕਦੇ ਕੁੱਤਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਕਦੇ ਬਿੱਲਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਕਦੇ ਸੂਰ ਬਣ ਗਿਆ, ਕਦੇ ਸੱਪ ਬਣ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗ ਗਏ।

ਭੂਮੀਆ ਭੂਮਿ ਊਪਰਿ ਨਿਤ ਲੁਝੈ ॥
ਛੋਡਿ ਚਲੈ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਨਹੀ ਬੁਝੈ ॥ *ਅੰਗ - ੧੮੮*

ਓਧਰ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਤਿੱਤਰ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਬੋਲਦੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਹੱਸੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਕ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗ ਗਏ ਅਚਾਨਕ ਹੀ। ਇਕ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਹੱਸ ਰਹੇ ਹੋਂ? ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਅਪ-ਸ਼ਬਦ ਬੋਲ ਰਿਹੈ ਤਿੱਤਰ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਕੌਣ ਹੈ ਇਹ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਇਥੋਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਇਹ। ਆਹ ਇਹਦਾ ਫਾਰਮ ਸੀਗਾ, ਜਿਥੋਂ ਦੀ ਆਪਾਂ ਲੰਘੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਰ ਗਿਆ, ਇਹਦਾ ਮੋਹ ਸੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨਾਲ। ਮੁੜ ਕੇ ਤਿੱਤਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਹਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੀ ਸੋਝੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਫਸਲਾਂ ਮਿੱਧ ਰਹੇ ਹੋਂ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਓ ਫੜ ਕੇ ਲਿਆਓ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਖੱਬੀ ਅੱਖ ਤੋਂ ਕਾਣਾ ਹੈ ਇਹ ਤਿੱਤਰ। ਸੋ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਫੜ ਲਿਆਂਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਲਿਆਂਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ, ਉਹਦਾ ਪਿੰਜਰਾ ਛੁਡਵਾ ਕੇ, ਉਹਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਮੋਹ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਬੰਦਾ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜੰਮਦੈ। ਉਥੇ ਹੀ ਜੰਮੀ ਜਾਂਦੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਾਧਾ! ਮੋਹ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਾਲ ਦੇ, ਖਤਮ ਕਰ ਦੇ। ਇਹਦੀ ਤਾਂ ਬਣਾ ਲੈ ਸਿਆਹੀ-

ਜਾਲਿ ਮੋਹੁ ਘਸਿ ਮਸੁ ਕਰਿ ਮਤਿ ਕਾਗਦੁ ਕਰਿ ਸਾਰੁ ॥
ਅੰਗ- ੧੬

ਜਿਹੜੀ ਸਾਰ ਦੀ ਮੱਤ ਹੈ ਨਾ, ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਮੱਤ ਹੈ। ਸਾਰ ਦੀ ਮੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸੋਚ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਪੈਸਾ ਲਾਈਏ ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ ਲਾਭ ਹੋਵੇ। ਫਲਾਣੀ ਬਿਜਨਸ 'ਚ ਮੈਂ ਪੈਸਾ ਲਾ ਦੇਵਾਂ, ਫਲਾਣੀ ਥਾਂ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਮੁਨਾਫਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਹਨੂੰ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਮੱਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਾਰ ਮੱਤ। ਸਾਰ ਮੱਤ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਝੂਠੀ ਚੀਜ਼ ਕਿਹੜੀ ਹੈ, ਸੱਚੀ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? ਉਹ ਫੇਰ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੈ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਝੂਠੀ, ਇਹ ਵੀ ਝੂਠੀ। ਸੱਚਾ ਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ? ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਹਨੂੰ ਵਿਵੇਕ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਮੱਤ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਕਲਮ ਬਣਾ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਕਲਮ ਵੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਣਦੀ ਹੈ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਲਮ ਵੀ ਹੋਰ ਹੈ। ਲਿਖਾਰੀ ਵੀ ਹੋਰ ਹੈ। ਉਹ ਕਲਮ ਤੂੰ ਬਣਾ ਲੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਕਲਮ ਪਿਆਰ ਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਖ ਲੈ,
ਪੁੱਛ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਧਾ ਜੀ! ਦੇਖੋ, ਮੋਹ ਦੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਿਆਹੀ ਬਣਾਓ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਜਿਹੜੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬੁੱਧੀ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਬਣਾਓ।

ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਪਾਧਾ ਕਿ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲਵਾਂ ਮੈਂ।

ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਭਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ ਨਾਨਕ ਜੀ। ਸੋਚ ਲਿਆ ਕਿ ਮੋਹ ਹੈ ਮੇਰਾ ਘਰ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ। ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਮੋਹ, ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ, ਮੇਰੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨਾਲ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਨਾਲ, ਮੇਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਮੋਹ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਫੇਰ ਤੋੜਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਤੋੜਾਂਗਾ ਤਾਂ ਸਿਆਹੀ ਬਣੇਗੀ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਤਿ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਝੂਠੀ ਹੈ। ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਤਿ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਸਤਿ ਜਾਣਨ ਵਾਲੀ ਬੁੱਧੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ, ਸਾਰ ਮੱਤ ਉਹ ਕਾਗਜ਼ ਬਣ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਕਲਮ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਗਈ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਕਲਮ ਕਾਹਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸਿਆਹੀ ਆ ਗਈ। ਦਵਾਤ ਬਣ ਗਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ। ਕਾਗਜ਼ ਬਣ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਲਮ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਲਮ ਜਿਹੜੀ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ -

ਭਾਉ ਕਲਮ ਕਰਿ ਚਿਤੁ ਲੇਖਾਰੀ
ਗੁਰ ਪੁਛਿ ਲਿਖੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥ *ਅੰਗ- ੧੬*

ਉਹ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਲਮ ਬਣਾ ਲੈ, ਭਗਤੀ ਦੀ ਕਲਮ। ਹੋਛੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਕਰਮ-ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਫਸ। ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਲਮ ਬਣਾ। ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕਰ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਿਰਾ ਪਿਆਰ ਹੈ -

ਸਾਚੁ ਕਹੌਂ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ
ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ। *ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦*

ਜੇ ਤੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਹੋਏਗਾ, ਖਿੱਚ ਹੋਏਗੀ -

ਸੀਨੇ ਖਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਧੀ ਓ ਕਰ ਅਰਾਮ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦੇ।
ਨਿਹੁੰ ਵਾਲੇ ਨੈਣਾਂ ਕੀ ਨੀਂਦਰ ਓ ਦਿਨੇ ਰਾਤ ਪਏ ਵਹਿੰਦੇ।
ਇਕੋ ਲਗਨ ਲਗੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਟੋਰ ਅਨੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ।
ਵਸਲੋਂ ਉਰੇ ਮੁਕਾਮ ਨ ਕੋਈ
ਸੋ ਚਾਲ ਪਏ ਨਿਤ ਰਹਿੰਦੇ। *ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ*

ਜਿਹਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਹੈ ਉਹ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਦਿਨ ਰਾਤ ਰਹਿੰਦੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਜਿਉ ਮਛੁਲੀ ਬਿਨੁ ਪਾਣੀਐ ਕਿਉ ਜੀਵਣੁ ਪਾਵੈ ॥
ਬੂੰਦ ਵਿਹੂਣਾ ਚਾਤ੍ਰਿਕੋ ਕਿਉ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ ॥
ਨਾਦ ਕੁਰੰਕਹਿ ਬੇਧਿਆ ਸਨਮੁਖ ਉਠਿ ਧਾਵੈ ॥
ਭਵਰੁ ਲੋਭੀ ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਕਾ ਮਿਲਿ ਆਪੁ ਬੰਧਾਵੈ ॥
ਤਿਉ ਸੰਤ ਜਨਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਦੇਖਿ ਦਰਸੁ ਅਘਾਵੈ॥

ਅੰਗ- ੭੦੯

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਧਾ ਜੀ! ਐਨੀ ਖਿੱਚ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ ਇਹਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਖਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸਿੱਕ ਹੋਵੇ ਮਨ ਵਿਚ, ਇਹਦੀ ਕਲਮ ਬਣਾ ਤੂੰ। ਹੁਣ ਤੀਸਰੀ ਗੱਲ ਵੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਕਿ ਕਲਮ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਨਾਨਕ ਜੀ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਨਾਨਕ ਮੈਂ ਲਿਖਾਂ?

ਕਹਿੰਦੇ, 'ਕਰਿ ਚਿਤੁ ਲੇਖਾਰੀ'। ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਬਣਾ ਲੈ। ਚਿਤ ਨਾਲ ਲਿਖ, ਉਤੋਂ-ਉਤੋਂ ਨਾ ਲਿਖੀ। ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਚਿੱਤ ਨਾਲ ਹਿਰਦੇ ਤੋਂ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਭੁੱਲਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਲਿਖ - 'ਗੁਰ ਪੁਛਿ ਲਿਖੁ ਬੀਚਾਰੁ ।' ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਲਿਖਣਾ ਹੈ?

ਗੁਰੂ ਦਸਦੈ ਫੇਰ ਕਿ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਫੱਟੀ ਦੇ ਉਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਲਿਖ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖ ਭਾਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਲਓ-

ਧਾਰਨਾ - ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਲਿਖ ਲੈ ਪਿਆਰੇ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਲਿਖ ਲੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਧਾ ਜੀ! ਆਪ ਨਾ ਲਿਖੀਂ। ਹਿਰਦੇ 'ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਲਿਖਣਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪੁੱਛੀਂ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਜੇ ਨਾ ਪੁੱਛਿਆ, ਇਹਦਾ ਫਲ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਹੋਣਾ। ਨਿਗੁਰੇ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਭਗਤੀ ਹੈ, ਰਿਆਜ਼ਤ ਹੈ, ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਵੀ ਕਬੂਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਲਈਂ ਪਰ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਲਿਖਾਰੀ ਬਣਾ ਲਈਂ। ਜੇ ਚਿੱਤ ਨਹੀਂ ਲਿਖਾਰੀ ਫੇਰ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰੇਂਗਾ। ਲਿਖਣਾ ਕੀ ਹੈ ਉਹਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹੈ ਕਿ ਮਨ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਫੁਰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਰੋਕ ਕੇ ਫੇਰ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿਖ ਲੈ ਅੰਦਰ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਲਿਖ ਨਾਮ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਰ ਕੀ ਲਿਖੀਏ? ਕਹਿੰਦੇ, ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਲਿਖ। ਕੀਰਤਨ ਕਰ। ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰ। ਸਾਲਾਹ ਲਿਖ, ਲਿਖ ਅੰਤ ਨਾ ਪਾਰਾਵਾਰ। ਨਾਲ ਲਿਖਦੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਹਿ ਕਿ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬਣਾ ਦਿਤੀ। ਕਾਸਤੋਂ ਬਣਾਈ ਹੈ ਇਹ, ਕਿੱਥੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ? ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਆਦਮੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੈ, ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਫਰੋਲਦੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪੀਐਚ.ਡੀ ਹਾਂ, ਡੀ.ਲਿਟ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਦਾ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੈ ਇਹ, ਮੁੱਕਣ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਆਹ ਲਿਖ ਲੈ, ਜਿਹੜਾ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ -

ਬਾਬਾ ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿ ਜਾਣੁ ॥
ਜਿਥੈ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਤਿਥੈ ਹੋਇ ਸਚਾ ਨੀਸਾਣੁ ॥ ਅੰਗ- ੧੬

ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਪਾਧਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਨਾਨਕ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੀਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਸੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੁੰਨਾ ਪਿਆ ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ। ਇਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਦਸ ਦੇ ਮੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਿਹੜਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪੜ੍ਹ ਹਟਦੈ ਫੇਰ ਉਹਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਮਿਲਦੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਤਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਅਹੁਦਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਦੂਰ ਤਕ ਰਿਆਸਤ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਕਰਨਾ, ਇਹ ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਹੁਦਾ ਹੈ, ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੈ। ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਨੇੜਤਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਦਸੋ ਕਿ ਇਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਵੀ ਮਿਲਦੈ?

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੇਖੋ ਪਾਧਾ ਜੀ! ਇਸ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਸਦਾ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਛ ਆਪਾਂ ਇਥੇ ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਹਦਾ ਲੇਖਾ ਪੱਤਾ ਉਥੇ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਲੇਖਾ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਲੇਖਾ ਤੁਸੀਂ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਉੱਚਾ ਥਾਂ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਦਰਗਾਹ ਮਿਲ ਜਾਊ ਥਾਉਂ,
ਬਾਬਾ ਇਹ ਲੇਖਾ ਤੂੰ ਲਿਖ ਲੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਧਾ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਂ, ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਹੁਦਾ ਮਿਲ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਥਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੈ, ਜਿਥੇ ਕਾਲ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਉਥੋਂ ਗਿਰਦਾ। ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ –

ਜਿਥੈ ਮਿਲਹਿ ਵਡਿਆਈਆ ਸਦ ਖੁਸੀਆ ਸਦ ਚਾਉ ॥

ਅੰਗ- ੧੬

ਸਦਾ ਹੀ ਆਦਮੀ ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਵਾਸਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਫੇਰ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਛਿੱਥੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਉੱਥਲ-ਪੁਥੱਲ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਚਾਉ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾੜਾ-ਮੋਟਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਉ ਰਹਿ ਗਿਆ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਚਾਉ ਨਹੀਂ ਉਪਜਦਾ। ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਚਾਉ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਬਜ਼ੀ ਬਣਾ ਲਈ ਉਹਦਾ ਹੀ ਚਾਉ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਬੁਝ ਗਿਆ ਮਨ, ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਚਾਉ ਉਠਦੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਥੇ ਸਦਾ ਦਾ ਚਾਉ ਹੁੰਦੈ। vibration ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰ ਵਕਤ। ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੇਖੇ ਲਿਖੇ ਨੇ –

ਤਿਨ ਮੁਖਿ ਟਿਕੇ ਨਿਕਲਹਿ ਜਿਨ ਮਨਿ ਸਚਾ ਨਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੧੬

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਦਿੰਦੈ ਨਿਰੰਕਾਰ। ਜਿਵੇਂ ਟਿੱਕਾ ਲੱਗਿਆ ਹੁੰਦੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਦਿੰਦੈ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ, ਥਾਂ-ਥਾਂ, ਇਹਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ। ਸਦਾ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਾਲਾ ਥਾਉਂ ਹੈ। ਸਦਾ ਹੀ ਚਾਉ ਵਾਲਾ ਥਾਉਂ।

ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਤਾ ਪਾਈਐ ਨਾਹੀ ਗਲੀ ਵਾਉ ਦੁਆਉ ॥

ਅੰਗ- ੧੬

ਇਹਦੇ 'ਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਲੇਖਾ ਲਿਖੇਂਗਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੰਡਤ ਜੀ! ਐਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਹੀ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜਿਹੜੇ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਂ, ਮੈਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਵੱਡੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਛੱਡੋ ਜਿਹੜੇ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਵੀ ਬਿਰਥਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ –

ਇਕਿ ਆਵਹਿ ਇਕਿ ਜਾਹਿ
ਉਠਿ ਰਖੀਅਹਿ ਨਾਵ ਸਲਾਰ ॥ *ਅੰਗ - ੧੬*

ਸਰਦਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਜੰਮ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ –

ਇਕਿ ਉਪਾਏ ਮੰਗਤੇ ਇਕਨਾ ਵਡੇ ਦਰਵਾਰ ॥

ਅੰਗ - ੧੬

ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਮਾਣ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਇਕ ਮੰਗਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ –

ਅਗੈ ਗਇਆ ਜਾਣੀਐ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਵੇਕਾਰ ॥ ੩ ॥

ਅੰਗ - ੧੬

ਜੇ ਇਹ ਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਨਾ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਬੇਕਾਰ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਬੇਕਾਰ ਇਕ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਵਿਹਲਾ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਹਲਾ ਨਹੀਂ ਬੇਕਾਰ। ਜੋ ਚੀਜ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨਾ ਆਵੇ। ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਸੁਆਹ ਵੀ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਣ ਦੇ। ਮਿੱਟੀ ਵੀ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਬੰਦਾ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਹਦਾ ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਬਿਰਥਾ ਜੀਵਨ ਜਾਂਦੈ। ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੇ ਤੁਸੀਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਂ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਨਵਾਬ ਹੈ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਭ ਸਭ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ –

ਧਾਰਨਾ - ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜੇ,
ਨਾਮ ਬਿਨਾਂ ਥੇਹ ਬਣ ਗਏ।

ਪਾਧਾ ਜੀ! ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਤੁਸੀਂ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹੋਂ ਨਾ ਕਿ ਦੁਨਿਆਵੀ ਤਰੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ, ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਨੇ –

ਭੈ ਤੇਰੈ ਡਰੁ ਅਗਲਾ ਖਪਿ ਖਪਿ ਛਿਜੈ ਦੇਹ ॥
ਨਾਵ ਜਿਨਾ ਸੁਲਤਾਨ ਖਾਨ ਹੋਦੇ ਡਿਠੇ ਖੇਹ ॥
ਨਾਨਕ ਉਠੀ ਚਲਿਆ ਸਭਿ ਕੂੜੇ ਤੁਟੇ ਨੇਹ ॥

ਅੰਗ - ੧੬

ਇਸ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੜ੍ਹ ਲਓ। ਸੱਚ ਦਾ ਲੇਖਾ ਲਿਖ ਲਓ।

(ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮ ਦੀਵਾਨ ਨੰ: 310)

'ਚਲਦਾ.....।

ਪੀਊ ਦਾਦੇ ਕਾ ਖੋਲਿ ਡਿਠਾ ਖਜਾਨਾ

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ)

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਚੇਅਰਮੈਨ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਸਤੰਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-41)

ਕਾਫੀ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਇਕ ਬੰਗਾਲੀ ਸੀ। ਉਹ ਸਿਆਣਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ, ਲੋਕ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆਉਣਾ ਉਹਨੇ ਕਹਿਣਾ, ਇਥੇ ਉਂਗਲ ਰੱਖ, ਚਰਖੀ ਜਿਹੀ ਘੁੰਮਾਉਣੀ, ਕਹਿਣਾ ਤੇਰੀ ਉਂਗਲ ਥੱਲੇ ਆਹ ਨੰਬਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਸੈਟਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਸਾਰੀ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਸੀਂ ਗਏ, ਉਥੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦਾ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀਰ ਮਿਲਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਜੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਕ ਪੀਰ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਵਿਚਾਰੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਹਨੇ ਸੱਤ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰੱਖੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕੋਈ ਕਹਿੰਦੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਉਹਨੂੰ 1 ਨੰਬਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੱਲ ਦੀ ਭੇਜਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਬਿਮਾਰ ਹੈ 2 ਨੰਬਰ, ਵੀਜ਼ਾ ਲਵਾਉਣ ਵਾਲਾ 3 ਨੰਬਰ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ 4 ਨੰਬਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ, ਸੋ ਸੱਤਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਸਾਰੇ। ਚੇਲੇ ਉਹਦੇ ਭੇਜਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਂ ਭਾਈ! ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਓਲਾਦ ਨਹੀਂ ਪੁੱਤਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਬੜਾ ਜਾਣੀਜਾਣ ਹੈ। 2 ਨੰਬਰ ਵਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਕਿਉਂ ਭਾਈ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ? ਹੁਣ ਮੋਬਾਈਲ ਨੇ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਹੀ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸੈੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਬਿਮਾਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੇਲੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕੇ, ਅੱਗੇ ਦਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ। ਆਹ ਹਾਲ ਹੈ।

ਜਿਹੜਾ ਬੰਗਾਲੀ ਸੀ ਉਹਨੇ ਕਹਿਣਾ ਤੁਹਾਡੇ ਥੱਲੇ ਆਹ ਨੰਬਰ ਆ ਗਿਆ, ਉਹਨੇ ਫੇਰ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾਲ ਮਗਰ ਲਾ ਲੈਣਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਦੱਸੋ ਜੀ! ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਦੋਵੇਂ ਜੀਅ ਗਏ ਸੀ, ਘਰਵਾਲਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜਿਹੜੀ ਘਰਵਾਲੀ ਹੈ ਇਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲੜਦੀ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਹੁਣ ਅੱਖਾਂ ਵਗੈਰਾ ਮੀਟੀਆਂ, ਹੋਰ ਏਧਰ-ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਦੇਖੋ ਜੀ! ਇਹ ਲੜੇ ਕਿਉਂ ਨਾ। ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ 'ਚ ਤੂੰ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਸੀ, ਇਹ ਹਿਰਨੀ ਸੀ। ਤੂੰ ਇਹਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ 'ਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਬਦਲਾ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਲੜਦੀ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਪਤਨੀ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਨਵਾਂ ਪੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਤੇ ਮੇਰਾ ਵੈਰੀ ਹੈ, ਇਹਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਰੋਟੀ ਪਕਾਓ। ਨਵੇਂ ਸਿਆਪੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਆਹ ਹੈ ਕੰਮ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ।

ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਸਿਆਣੇ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਘਰ-ਘਰ ਅੱਗ ਲਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਭਰਾ-ਭਰਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਨੂੰਹ-ਸੱਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਭੈਣ-ਭਾਈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਪਿਉ-ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਝਗੜਾ ਪਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਝਗੜਾ ਪਾ ਰਹੇ ਨੇ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਦਸਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ 4 ਸਾਲ ਵੱਡੇ ਨੇ ਵੱਡੇ ਭੈਣ ਜੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਨਾਣ ਜਿਹੜੀ ਸੀ, ਉਹ ਜਦੋਂ ਵਿਆਹੀ ਗਈ ਤੇ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਘਰ ਬੱਚਾ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਬੱਚਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸੱਸ ਲੈ ਤੁਰੀ, ਸੱਸਾਂ ਕਿਹੜਾ ਉਡੀਕਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਲੈ ਗਈ ਕਿਸੇ ਸਿਆਣੇ ਕੋਲ। ਓਸ ਕਮਲੇ ਸਿਆਣੇ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਗੱਲ ਕਰਨ ਕੀ ਲੱਗਾਂ। ਉਹਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਜੋ ਕੁਛ ਕੀਤੈ ਤੇਰੀ ਵੱਡੀ ਭਰਜਾਈ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਘਰ ਓਲਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹਦੀ ਵੱਡੀ ਭਰਜਾਈ, ਸਾਡੀ ਸਕੀ ਭੈਣ ਸੀ ਵੱਡੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਇਹ ਗੱਲ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ। ਜਦੋਂ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਬੜੀ ਦੇਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਭੈਣ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੇਰੀ ਭਰਜਾਈ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਤੇਰੀ ਦਰਾਣੀ ਨੇ ਕੀਤੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਤੇਰੀ ਜਠਾਣੀ ਨੇ ਕੀਤੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਤੇਰੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੀ ਭਰਜਾਈ ਤੁਹਾਡੀ ਭੈਣ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ ਮਾਫੀ ਭਾਈ। ਉਹ ਤਾਂ ਨਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਡਰ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭੈਣ ਹੈ।

ਆਹ ਹਾਲ ਹੈ ਭਾਈ ਲੋਕਾਂ ਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜੀ ਦਾਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਹ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਨੇ। ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖੋ ਤੇ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਭਟਕੋ ਨਾ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿਆਣਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਆਣੇ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਕਮਲੇ ਨੇ। ਕੀ ਕੁਛ ਹੋ ਰਿਹਾ ਅੱਜ ਵੀ। ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਸੰਸਾਰ ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਦੇਖੋ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਕੁਝ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਮੁੜਦੇ ਉਸ ਪਾਸੇ ਜਾਣ ਤੋਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੇ ਮੱਤ ਲੈਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੱਤ ਲਓ, ਪਿਆਰਿਓ। ਬਾਕੀ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕਮਲੇ ਦੀ ਮੱਤ ਨਾ ਲਓ। ਤਾਂ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਗੁਰ ਕੀ ਮਤਿ ਤੂੰ ਲੇਹਿ ਇਆਨੇ ॥
ਭਗਤਿ ਬਿਨਾ ਬਹੁ ਡੂਬੇ ਸਿਆਨੇ ॥ *ਅੰਗ - ੨੮੮*

ਪਖੰਡ ਬਹੁਤ ਹੋ ਰਿਹੈ।

ਸੰਨ 1975 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਉਸ ਵੇਲੇ ਯੂ.ਪੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਉਥੇ ਇਕ ਬੀਬੀ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਛੱਡੋ ਤੁਸੀਂ ਗੱਲਾਂ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਦੇਖ ਲਓ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭਾਈ, ਅਸੀਂ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ, ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਉਸ ਘਰ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਬੀਬੀ ਪਖੰਡਣ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾਨ ਫੜੀ ਤੇ ਘੁੰਮਾਉਣ ਲਗ ਪਈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ ਜੀ। ਮਤਲਬ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੋਲ ਰਹੇ ਨੇ। ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਡੱਟ ਕੇ ਕਰੋ।

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਹਿ ਜਾਹ ਬੀਬੀ। ਤੁਸੀਂ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹੋਂ?

ਕਹਿੰਦੀ, ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਸੁਣਾਓ।

ਹੈ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਸੀ ਅਨਪੜ੍ਹ, ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਮੂਲਮੰਤ੍ਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਸ ਰਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ, ਆਹ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਇਕ ਬੀਬੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਤੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਅੱਜ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਉਣੇ ਨੇ। ਜਿਥੇ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਬਿਠਾਈ ਸੀ ਪਿੱਛੇ ਕਮਰੇ 'ਚ। ਚਿੱਟੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਲਾ ਲਈ ਤੇ ਪੀਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਲਏ, ਹੱਥ 'ਚ ਕਮੰਡਲ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ। 'ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ, ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।' ਅੰਨ੍ਹੇ ਲੋਕ ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡਣ ਲਗ ਪਏ। ਜੋ ਫਿਰ ਭਾਣਾ ਬਾਅਦ 'ਚ ਵਰਤਿਆ ਉਹ ਮੈਂ ਦਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਆਹ ਹਾਲ ਹੋ ਰਿਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਸੁਣਾਓ। ਬਾਕੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਗੱਲ ਨਾ ਆਵੇ।

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਖੋਲ੍ਹ ਅੱਖਾਂ, ਪਾਖੰਡ ਛੱਡ ਦੇ। ਆਹ ਹਾਲ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ।

ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੁਚੇਤ ਹੋਵੋ। ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਮੈਂ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਲੋਕ ਧੰਨ ਕਬੀਰ ਆਖਣਗੇ। ਉਹਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਭੂਤ ਬੋਲਦੈ, ਪ੍ਰੇਤ ਬੋਲਦੈ।

ਫੇਰ ਕੱਢਦੇ ਕਿਵੇਂ ਨੇ?

ਕੁੱਟ ਕੇ। ਆਮ ਹੀ ਹੈ ਸੰਗਲਾਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟਦੇ ਨੇ। ਜਿੰਨਾਂ ਤੜਫਦੈ ਵਿਚਾਰਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਭੂਤ ਰੋ ਰਿਹੈ। ਉਹਦੀ ਜਾਨ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਜਦੋਂ

ਥੰਮ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਲੋਕੀਂ ਕੁੱਟਣ ਲੱਗੇ, ਉਧਰੋਂ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਆ ਗਏ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਬਈ ਸੁਣਾ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੀ ਰੀਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਛੁਡਾ ਦਿਓ।

ਹੰਸਾ ਦੇਖਿ ਤਰੰਦਿਆ ਬਗਾ ਆਇਆ ਚਾਉ ॥
ਡੁਬਿ ਮੁਏ ਬਗ ਬਪੁੜੇ ਸਿਰੁ ਤਲਿ ਉਪਰਿ ਪਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੮੪

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਬਗਲਾ, ਹੰਸ ਦੀ ਰੀਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮਨਮੁੱਖ, ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਰੀਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਸਰਵਰ ਹੰਸ ਧੁਰੇ ਹੀ ਮੇਲਾ ਖਸਮੈ ਏਵੈ ਭਾਣਾ ॥
ਸਰਵਰ ਅੰਦਰਿ ਹੀਰਾ ਮੋਤੀ ਸੋ ਹੰਸਾ ਕਾ ਖਾਣਾ ॥
ਬਗੁਲਾ ਕਾਗੁ ਨ ਰਹਈ ਸਰਵਰਿ
ਜੇ ਹੋਵੈ ਅਤਿ ਸਿਆਣਾ ॥
ਓਨਾ ਰਿਜਕੁ ਨ ਪਇਓ ਓਥੈ ਓਨ੍ਹਾ ਹੋਰੋ ਖਾਣਾ ॥

ਅੰਗ - ੯੫੬

ਬਗਲਾ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ, ਕਾਮ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਿਵੇਂ ਸਰੋਵਰ ਤੇ ਹੰਸ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ, ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਜਿੰਨੇ ਆਪ ਜੀ ਆਏ ਹੋ, ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਬੈਠੇ ਹੋ, ਇਹ ਐਵੇਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆ ਗਏ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਰਹਿਮਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਗਾਹੀ ਲੇਖ ਨੇ -

ਜਿਨ ਮਸਤਕਿ ਧੁਰਿ ਹਰਿ ਲਿਖਿਆ
ਤਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ॥ *ਅੰਗ - ੪੫੦*

ਦਰਗਾਹੀ ਲੇਖ। ਕਹਿੰਦੇ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੰਸਾਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਨੇ। ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਜੋ ਅਮੋਲਕ ਬਚਨ ਨੇ ਰਤਨਾਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ - ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੜੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਚੱਲ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ। ਕਿਉਂ? ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਕੌਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ? ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਪਾਪੀ ਤੇ ਪੁੰਨੀ। ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਪਿਆਰਿਓ! ਉਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ -

ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਤੀ ਰਤਿਆ ਦਰਗਹ ਪਾਈਐ ਠਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੫੧੭

ਉਹ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੋਰ ਕਿਤੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਪਿਆਰਿਓ! ਸਾਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਇਹਦੇ ਅੱਗੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਸਭ ਝੂਠੇ ਨੇ। ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਸੱਚਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ - ***'ਪੀਊ ਦਾਦੇ ਕਾ ਖੋਲਿ ਡਿਠਾ ਖਜਾਨਾ ॥ ਤਾ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਭਇਆ ਨਿਧਾਨਾ ॥'*** ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਅਸਲੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਅਮੋਲਕ ਰਤਨ ਹਨ। ਆਮ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਓ, ਸੁਣਦੇ ਹੋਂ ਜਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਕਮਾਈ, ਸਾਡੇ ਦਾਦੇ ਦੀ ਕਮਾਈ, ਸਾਨੂੰ ਆਹ ਦਿਤੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਠੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ, ਕਾਰਖਾਨੇ ਦਿਤੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦਿਤੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਦਿਤਾ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਸਾਨੂੰ ਜੋ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਕੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ? ਆਹ ਹੈ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਬਖਸ਼ੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤਕ, ਫੇਰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ, ਉਹ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ, ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੋਥਾ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਕਈ ਵਾਰ, ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਆਪਣਾ ਐਸਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਰਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੋ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਸੱਚ ਹੈ, ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢ ਲਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰੋ - ***'ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਆਈ ॥'*** ਇਹ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਆਈ ਹੈ ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਹ ਚੀਜ਼ ਇਥੋਂ ਲਈ ਹੈ, ਆਹ ਵੇਦਾਂ 'ਚੋਂ ਲਈ ਹੈ, ਆਹ ਕਤੇਬਾਂ 'ਚੋਂ ਲਈ ਹੈ,

ਆਹ ਕੁਰਾਨ 'ਚੋਂ ਲਈ ਹੈ। ਸੱਚ ਇਕ ਹੁੰਦੈ, ਸੱਚ ਦੋ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹੜੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉਤੇ ਚਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਪਰ ਇਹ ਬਾਣੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਕਹੇ ਕਿ ਆਹ ਚੀਜ਼ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ ਲਈ ਹੈ, ਨਹੀਂ-ਨਹੀਂ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਇਸ ਬਚਨ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ -

ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਆਈ ॥ ਤਿਨਿ ਸਗਲੀ ਚਿੰਤ ਮਿਟਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੬੭੮

ਦਰਗਾਹੀ ਬਾਣੀ, ਆਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ, ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫੇਰ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਗੁਰਿਆਈ ਦਿਤੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਪੋਥਾ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿ ਕੇ ਨਮਸ਼ਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਮਾਂ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਉਹ ਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਦਿਨ ਦਾ ਰੱਖਿਆ। ਜੇ ਮੱਸਿਆ ਦਾ ਰਖਦੇ ਤਾਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੀ ਦਿਨ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ। ਦਿਨ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਓਸ ਮਾਲਕ ਦੇ ਨੇ ਪਿਆਰਿਓ, ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਓਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੇ ਸੀਸ 'ਤੇ ਅਤੇ ਆਪ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਚੌਰ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਨਾਲ ਸਾਜ ਵਜਾਉਂਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਕਿੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇ? ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ। ਜਿਸ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਾਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਹਨ। ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਖੱਤਰੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਵੈਸ਼ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਸ਼ੂਦਰ ਹੈ, ਹਰ ਇਕ ਵਾਸਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ। ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਵਲੋਂ ਆਵੇ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਦੱਖਣ ਵਲੋਂ ਆਵੇ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਪੂਰਬ ਵਲੋਂ ਆਵੇ, ਚਾਹੇ ਪੱਛਮ ਵਲੋਂ ਆਵੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਭ ਵਾਸਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ -

ਜੋ ਸਰਣਿ ਆਵੈ ਤਿਸੁ ਕੰਠਿ ਲਾਵੈ
ਇਹੁ ਬਿਰਦੁ ਸੁਆਮੀ ਸੰਦਾ ॥ *ਅੰਗ- ੫੪੪*

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਉੱਚੇ ਸਿੰਘਾਸ਼ਨ 'ਤੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਾਏ ਤੇ ਆਪਣਾ ਆਸਣ ਅੱਜ ਥੱਲੇ ਲਾ ਲਿਆ। ਕਿੰਨਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਾਣੀ ਦਾ। ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਆਪ ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਵੱਲ ਤੇ ਗੁਟਕਾ-ਪੋਥੀ ਪੈਂਦਾ ਵਲ ਰਖਦੇ ਹਾਂ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਗੁਟਕੇ ਤੋਂ, ਪੋਥੀ ਤੋਂ, ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ, ਉੱਚੇ ਪਾਸੇ ਗੁਟਕਾ ਤੇ ਪੋਥੀ ਰੱਖੋ। ਘਰ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਰਖਦੇ ਹੋ, ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਰੱਖੋ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਚਾਹੇ ਗੁਟਕਾ ਹੈ, ਪੋਥੀ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨਾਲ, ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਉੱਚੀ ਜਗ੍ਹਾ ਰੱਖੋ। ਸਾਫ, ਸੁੰਦਰ ਰੁਮਾਲੇ, ਵਸਤਰ ਵਿਚ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ। ਜਿਹੜੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸੰਥਿਆ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਅਸੀਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ, ਟਕਸਾਲ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ, ਹੋਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ, ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਸੰਥਿਆ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਤ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸੰਥਿਆ ਦਿੰਦੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਿਠਾਉਂਦੇ ਜਾਂ ਫੇਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ 'ਚ ਬੈਠਦੇ ਨੇ, ਦੂਸਰੇ ਪੋਥੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠਦੇ। ਜੇ ਅਲੱਗ ਸੰਥਿਆ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੋਥੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਜਗ੍ਹਾ, ਆਪ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਨੀਵੇਂ ਬੈਠਦੇ। ਇਹ ਮਰਿਆਦਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ।

ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਬਿਰਾਜੇ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਆਈਆਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨੇ ਤੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਪਲੰਘ ਤੋਂ ਐਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਥੱਲੇ ਨੂੰ ਛਾਲ ਮਾਰੀ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਗੋਡੇ 'ਤੇ ਸੱਟ ਲਗ ਗਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਤੁਸੀਂ ਥੱਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗ ਪਏ, ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ। ਐਨਾ ਸਤਿਕਾਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਰਦੇ ਸੀ।

ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਗੁਰਸਿੱਖ ਮਨ ਚਿਤ ਇਕਾਗਰ

ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਸਰਵਣ ਕਰਾਏ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਭਾਈ ਗੋਪਾਲਾ, ਉਹਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਆਪ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਮਾਣੇ ਤੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਓ, ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਅਰਦਾਸ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਦਾਸ ਇਹ ਸੇਵਾ ਨਿਬਾਹ ਸਕਦੈ।

ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਆਸਣ ਇਕ ਗਿੱਠ ਉੱਚਾ ਲਵਾਇਆ। ਆਪ ਇਕ ਗਿੱਠ ਨੀਵੇਂ ਆਸਣ 'ਤੇ ਬੈਠੇ। ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਗੁਰਸਿੱਖ ਮਨ, ਚਿਤ, ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਰਵਣ ਕਰਾ ਰਿਹੈ ਤੇ ਮੇਰੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਕੀ ਦੇਈਏ। ਆਪ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਥੱਲੇ ਉਤਰਨ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਗੁਰਿਆਈ ਹੈ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਫੁਰਨਾ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਨੂੰ ਕੁਵੈਤ ਘੋੜਾ, ਕਾਠੀ ਸਮੇਤ ਦੇ ਦੇਣ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਠਦੇ-ਉਠਦੇ ਫੇਰ ਆਸਣ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗੁਰਸਿੱਖਾ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਰਹੇ ਸੀ ਪਰ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਆਹ ਫੁਰਨਾ ਆ ਗਿਆ। ਲੈ ਜੋ ਮੰਗਿਆ ਤੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਭਾਵ ਇਕ ਗਿੱਠ ਆਸਣ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਉੱਚਾ ਕਿਉਂ ਰੱਖਿਆ? ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ। ਆਹ ਹੁਣ ਸਟੇਜ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਵੀ ਦੀਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਸਟੇਜ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਖਾਸ ਨੇ ਤਾਂ ਉੱਚੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਿਠਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਤਿਕਾਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਗੱਲ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਟੇਜ ਦਾ ਮਤਲਬ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ।

ਜੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਤੁਹਾਡਾ ਧਿਆਨ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੁੰਦੈ ਤੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਤੁਹਾਡੇ ਜੋੜਿਆਂ 'ਚ ਹੁੰਦੈ। ਤੁਸੀਂ ਵੱਡੇ ਹੋਂ ਛੋਟੇ ਨਹੀਂ।

ਧਿਆਨ ਦਿਓ, ਮੇਰੇ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਸਣ ਥੱਲੇ ਲਾਇਆ ਹੋਇਐ ਤੇ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਅਰਦਾਸਾ ਹੋਇਆ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲਿਆ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ -

ਸੰਤਾ ਕੇ ਕਾਰਜਿ ਆਪਿ ਖਲੋਇਆ
ਹਰਿ ਕੰਮੁ ਕਰਾਵਣਿ ਆਇਆ ਰਾਮ ॥ ਅੰਗ - ੭੮੩

ਹੁਣ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਚੋਣ ਦੇਖੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ, ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਮੂਰਤੀ, ਨਿਮਰਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤੀ। ਐਨੀ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਗੁਰੂ ਲੇਖੇ ਲਾਇਆ।

ਅੱਜ ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਡਿਊਟੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਹੋਣ, ਉਹ ਐਸੇ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਜੋ ਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ। ਪਰ ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਹੈ ਆਮ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮਾਇਆ ਲਵੇ ਤੇ ਬਸ ਕੰਮ ਕਰੇ। ਇਹਨੂੰ ਹੋਰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਤਾਂ ਪਿੰਡ 'ਚੋਂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਚੰਗੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੇ।

ਯੂ.ਪੀ ਸਿਤਾਰਗੰਜ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ 'ਚ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਦੱਸੋ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਲਾਲਚ ਬੜਾ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿਣਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਬਈ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿ ਦਿਆਂਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮੈਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਹ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ।

ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਡਿਊਟੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਬੜਾ ਲਾਲਚ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਪੰਜਾਹ-ਪੰਜਾਹ,

ਸੌ-ਸੌ ਕਿੱਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਪੰਜ ਸੌ-ਪੰਜ ਸੌ ਕਿੱਲਾ ਵਾਹਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਉਂ ਵਾਹੇ ਨੇ ਤੁਸੀਂ? ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਗੱਡੀਆਂ, ਕਾਰਾਂ, ਕੋਠੀਆਂ ਨੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੇਰ ਲਾਲਚ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਜਿਹਨੇ ਆਪਣਾ ਬਾਲ-ਬੱਚਾ ਪਾਲਣਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਓ ਕਿ ਲਾਲਚੀ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਐਨੀ ਮਾਇਆ ਦਿਓ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਪਿੰਡ ਜਾ-ਜਾ ਕੇ, ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਾ ਲਾਉਣੀਆਂ ਪੈਣ। ਉਹਨਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੋ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ੁੱਧ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ, ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਣ। ਐਨਾ ਕੁ ਹੁੰਦੈ ਕਿ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਇਸ ਪਿੰਡ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਕਰਾ ਲਿਆ, ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡ ਨੇ, ਬਸ ਫੇਰ ਛੁੱਟੀਆਂ। ਨਹੀਂ-ਨਹੀਂ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ ਇਹ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਇਹ ਧਾਨਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਧਾਨ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪਾਣੀ ਚਾਹੀਦੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਕਥਾ ਹੋਵੇ, ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਕਥਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ਰਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਏਗਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਾਏਗਾ, ਮਾਤਾਵਾਂ-ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇਗਾ, ਆਪ ਸੇਵਾ-ਸਿਮਰਨ ਕਰੇਗਾ। ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੇਗਾ, ਸੁਣੇਗਾ, ਕਿਉਂ ਨਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਏਗਾ? ਜਿਹੜੇ ਨਗਰ ਵਿਚ ਐਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਪਿਆਰਿਓ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨਿਆਂ-ਕਿੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਸਰਵਣ ਕਰਾ ਦਿਤੀ। ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਹੀ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਸਿਖਾ ਦਿਤੀ, ਕਈਆਂ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਛੁਡਾ ਦਿਤੇ, ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਦਿਤਾ। ਸਾਨੂੰ ਐਸੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਬਣਦੇ ਨੇ ਬਹੁਤ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਅਸੀਂ ਘੱਟ ਖਿਆਲ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਡਾ. ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਦਾਸ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਰੱਖੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਵਰਗੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਈ। ਜਿਥੇ ਕੋਠਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, ਉਥੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜਿੰਨੇ ਤੁਸੀਂ ਉਥੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹੋਂ। ਕੋਠਾ ਸਾਹਿਬ ਜਿਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਰਾਜਦੇ ਨੇ, ਉਹਦੇ ਥੱਲੇ ਇਕ ਆਸਣ, ਚਾਦਰ ਵਿਛਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕੀ ਸੀ, ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਉਥੇ ਹੀ ਆਪਣਾ ਆਸਣ ਥੱਲੇ ਲਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਅੱਜ ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਵਿਛੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸੀ।

ਇਹ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਨੇ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਏ। ਸਾਰੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹਨ, ਉਹ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ-

ਆਵਹੁ ਸਿਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰਿਹੋ
ਗਾਵਹੁ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥ *ਅੰਗ - ੯੨੦*

ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਗਾਵੋ, ਕੱਚੀ ਨਾ ਗਾਵੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਸੁਣੋ। ਸੋ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕੀਤੇ। ਅੱਜ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਦਾ ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਹਾੜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋਏ। ਦੂਸਰਾ ਸੰਪੂਰਨ ਦਿਵਸ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਤੀਸਰਾ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਵਸ। ਆਮ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਗੁਰਗੱਦੀ ਪੁਰਬ ਸੰਪੂਰਨ ਦਿਵਸ ਸੰਗਤਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਮਨਾਉਣਗੀਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਉਹ ਦਿਹਾੜਾ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਅ ਗਏ। ਨਹੀਂ-ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੁਗੋ-ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਨੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥

ਬਾਰੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਜਪੀਐ ॥

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ

ਪਾਠੁ ਪੜਿਓ ਅਰੁ ਬੇਦੁ ਬੀਚਾਰਿਓ
ਨਿਵਲਿ ਭੁਅੰਗਮ ਸਾਧੇ ॥
ਪੰਚ ਜਨਾ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਛੁਟਕਿਓ
ਅਧਿਕ ਅਹੰਬੁਧਿ ਬਾਧੇ ॥ ੧ ॥
ਪਿਆਰੇ ਇਨ ਬਿਧਿ ਮਿਲਣੁ ਨ ਜਾਈ
ਮੈ ਕੀਏ ਕਰਮ ਅਨੇਕਾ ॥
ਹਾਰਿ ਪਰਿਓ ਸੁਆਮੀ ਕੈ ਦੁਆਰੈ ਦੀਜੈ ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕਾ ॥
ਰਹਾਉ ॥
ਮੋਨਿ ਭਇਓ ਕਰਪਾਤੀ ਰਹਿਓ
ਨਗਨ ਫਿਰਿਓ ਬਨ ਮਾਹੀ ॥
ਤਟ ਤੀਰਥ ਸਭ ਧਰਤੀ ਭ੍ਰਮਿਓ
ਦੁਬਿਧਾ ਛੁਟਕੈ ਨਾਹੀ ॥ ੨ ॥
ਮਨ ਕਾਮਨਾ ਤੀਰਥ ਜਾਇ ਬਸਿਓ
ਸਿਰਿ ਕਰਵਤ ਧਰਾਏ ॥
ਮਨ ਕੀ ਮੈਲੁ ਨ ਉਤਰੈ ਇਹ ਬਿਧਿ
ਜੇ ਲਖ ਜਤਨ ਕਰਾਏ ॥ ੩ ॥
ਕਨਿਕ ਕਾਮਿਨੀ ਹੈਵਰ ਗੈਵਰ
ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਦਾਨੁ ਦਾਤਾਰਾ ॥
ਅੰਨ ਬਸਤ੍ਰ ਭੂਮਿ ਬਹੁ ਅਰਪੇ
ਨਹ ਮਿਲੀਐ ਹਰਿ ਦੁਆਰਾ ॥ ੪ ॥
ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਬੰਦਨ ਡੰਡਉਤ ਖਟੁ
ਕਰਮਾ ਰਤੁ ਰਹਤਾ ॥
ਹਉ ਹਉ ਕਰਤ ਬੰਧਨ ਮਹਿ ਪਰਿਆ
ਨਹ ਮਿਲੀਐ ਇਹ ਜੁਗਤਾ ॥ ੫ ॥
ਜੋਗ ਸਿਧ ਆਸਣ ਚਉਰਾਸੀਹ
ਏ ਭੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਰਹਿਆ ॥
ਵਡੀ ਆਰਜਾ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜਨਮੈ
ਹਰਿ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਗਹਿਆ ॥ ੬ ॥
ਰਾਜ ਲੀਲਾ ਰਾਜਨ ਕੀ ਰਚਨਾ ਕਰਿਆ ਹੁਕਮੁ ਅਫਾਰਾ ॥
ਸੇਜ ਸੋਹਨੀ ਚੰਦਨੁ ਚੋਆ ਨਰਕ ਘੋਰ ਕਾ ਦੁਆਰਾ ॥ ੭ ॥
ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ
ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥
ਤੇਰੋ ਸੇਵਕੁ ਇਹ ਰੰਗਿ ਮਾਤਾ ॥
ਭਇਓ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਦੀਨ ਦੁਖ ਭੰਜਨੁ
ਹਰਿ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਰਾਤਾ ॥ ਰਹਾਉ ਦੂਜਾ ॥
ਅੰਗ - ੬੪੨
ਕਬੀਰ ਏਕ ਘੜੀ ਆਧੀ ਘਰੀ ਆਧੀ ਹੂੰ ਤੇ ਆਧ ॥
ਭਗਤਨ ਸੇਤੀ ਗੋਸਟੇ ਜੋ ਕੀਨੇ ਸੋ ਲਾਭ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੭੭

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀਓ! ਖਿਆਲ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕੀਏ, ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰੀਏ। ਰਸਨਾ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰੋ ਜੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਈ ਹੈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਨਹੋਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। 'ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥' ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਇਹ ਕੰਮ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਕੰਮ ਅਸੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ -

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ ॥
ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥ ਅੰਗ - ੧੨

ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ, ਉਹਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ -

ਵਿਣੁ ਗੁਣ ਕੀਤੇ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ ॥ ਅੰਗ - ੪

ਜਦੋਂ ਤਕ ਅਸੀਂ ਕਾਇਕ ਕਰਮ, ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਇਹ ਕਰਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਭਗਤੀ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੇ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਰੋਗੀ ਹੈ - ਜਿਹੜੀ 'ਸੰਸਾਰੁ ਰੋਗੀ ' ਦਵਾਈ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ਫੇਰ? ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਦਵਾਈ ਦੱਸੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੱਖੀ ਹੈ। ***ਸੰਸਾਰੁ ਰੋਗੀ ਨਾਮੁ ਦਾਰੂ ਮੈਲੁ ਲਾਗੈ ਸਚ ਬਿਨਾ ॥ (ਅੰਗ-੯੮੭)***

ਹੁਣ ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਮੈਲ ਲਗ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨਹੀਂ -

ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ॥
ਓਹੁ ਧੋਪੈ ਨਾਵੈ ਕੈ ਰੰਗਿ ॥ ਅੰਗ- ੪

ਇਹ ਨਾਮ ਦਾ ਰੰਗ, ਸਾਧ ਦਾ ਸੰਗ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਾਵਨ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕੋਚਦੇ ਹੋਏ, ਅੱਜ ਸੰਧਿਆ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਾਵਨ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਂ -

ਵਡਭਾਗੀ ਸਾਧਸੰਗੁ ਪਰਾਪਤਿ
ਤਿਨ ਭੇਟਤ ਦੁਰਮਤਿ ਖੋਈ ॥
ਤਿਨ ਕੀ ਧੂਰਿ ਨਾਨਕੁ ਦਾਸੁ ਬਾਛੈ
ਜਿਨ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ਪਰੋਈ ॥ *ਅੰਗ- ੬੧੮*

ਇਕ ਤਾਂ ਧੂੜ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਮੁਖ ਧੂੜ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣਨਾ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਮਨ ਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਮਨ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਰੋਗੀ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਤਨ ਰੋਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਰੇ ਡਰ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ –

ਨਿਰਭਉ ਜਪੈ ਸਗਲ ਭਉ ਮਿਟੈ ॥
ਪ੍ਰਭ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਛੁਟੈ ॥ *ਅੰਗ- ੨੯੩*

ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ, ਸਾਰੇ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਾਮ ਹੈ ਅਤੇ ਹੈ ਵੀ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਕੋਈ ਐਸਾ ਇਨਸਾਨ ਨਹੀਂ ਜਿਸਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਜੀਵ-ਜੰਤ, ਸਾਰੀ ਬਨਸਪਤੀ –

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤ ॥ *ਅੰਗ – ੨੮੪*

ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ॥ *ਅੰਗ- ੨੮੪*

ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਨਾਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਲੈਣ। ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਹੋ ਜਾਣ। ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਮੰਤਰ ਲੈ ਕੇ, ਉਸ ਮੰਤਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰੇ। ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਦਸ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਲੈ ਕੇ। ਕਿਉਂਕਿ 'ਨਾਮ' ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਦਿੰਦਾ। ਮੂਲਮੰਤ੍ਰ, ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਧਿਰਕਾਰ ਪਾਇਆ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ। ਜੇ ਸੌ ਵਾਰੀ ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ ਕਹੀਏ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਧਿਰਕਾਰ ਕਹਿ ਦਿਓ, ਬਰਾਬਰ ਹੈ –

ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਹੀਣਸੁ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਧ੍ਰਿਗੰਤ ਜਨਮ ਭ੍ਰਸਟਣਹ ॥
ਕੂਕਰਹ ਸੂਕਰਹ ਗਰਧਭਹ
ਕਾਕਹ ਸਰਪਨਹ ਤੁਲਿ ਖਲਹ ॥ *ਅੰਗ – ੧੩੫੬*

ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਕਾਵਾਂ, ਕੁੱਤਿਆਂ, ਗਧਿਆ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਇਸ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਹੈ। 'ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਹੀਣਸੁ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ' ਮੰਤ੍ਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ? ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਤ੍ਰ ਗੋਪਨੀਯ ਹੁੰਦੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੌਖਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ –

ਕਲਿਜੁਗ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਸੁਖਾਲਾ।

ਮੰਤ੍ਰ ਵੀ ਛੋਟਾ ਲਿਆਂਦਾ। ਉਮਰਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਤਾਕਤਵਾਰ ਨਹੀਂ। ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਮੰਤਰ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ, ਸਾਰੇ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਠੀਕ ਹੈ ਆਪਾਂ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ – '***ਪਾਠੁ ਪੜਿਓ ਅਰੁ ਬੇਦੁ ਬੀਚਾਰਿਓ ਨਿਵਲਿ ਭੁਅੰਗਮ ਸਾਧੇ ॥ ਪੰਚ ਜਨਾ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਛੁਟਕਿਓ ਅਧਿਕ ਅਹੰਬੁਧਿ ਬਾਧੇ ॥ ਪਿਆਰੇ ਇਨ ਬਿਧਿ ਮਿਲਣੁ ਨ ਜਾਈ ਮੈ ਕੀਏ ਕਰਮ ਅਨੇਕਾ ॥ ਹਾਰਿ ਪਰਿਓ ਸੁਆਮੀ ਕੈ ਦੁਆਰੈ ਦੀਜੈ ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕਾ ॥***' ਹਾਰ ਕੇ ਇਸ ਦੁਆਰੇ 'ਤੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਕੀ ਕਰਮ ਆਪਾਂ ਜਿੰਨੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਐਨੇ ਫਲਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾਂ ਇਸ ਦਰ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਐਸਾ ਪਵਿੱਤਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੁਆਰੇ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਹੀ ਸੋਝੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਇਹ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਚੰਗੇ ਕਰਮ, ਸੰਚਿਤ ਕਰਮ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਹ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਲਏ – 'ਮੈ ਕੀਏ ਕਰਮ ਅਨੇਕਾ ॥ ਹਾਰਿ ਪਰਿਓ ਸੁਆਮੀ ਕੈ ਦੁਆਰੈ ਦੀਜੈ ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕਾ ॥' ਹਾਰ ਕੇ ਇਸ ਦਰ 'ਤੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਕੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ? ਇਥੇ –

ਸਤਿਗੁਰ ਆਇਓ ਸਰਣਿ ਤੁਹਾਰੀ ॥
ਮਿਲੈ ਸੁਖੁ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਸੋਭਾ ਚਿੰਤਾ ਲਾਹਿ ਹਮਾਰੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਅਵਰ ਨ ਸੂਝੈ ਦੂਜੀ ਠਾਹਰ ਹਾਰਿ ਪਰਿਓ ਤਉ ਦੁਆਰੀ ॥
ਲੇਖਾ ਛੋਡਿ ਅਲੇਖੈ ਛੂਟਹ
ਹਮ ਨਿਰਗੁਨ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੀ ॥ ੧ ॥
ਸਦ ਬਖਸਿੰਦੁ ਸਦਾ ਮਿਹਰਵਾਨਾ ਸਭਨਾ ਦੇਇ ਅਧਾਰੀ ॥
ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਸੰਤ ਪਾਛੈ ਪਰਿਓ
ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਇਹ ਬਾਰੀ ॥ *ਅੰਗ – ੭੧੩*

ਨਾਲੇ ਸੁਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਨਾਲੇ –

ਸਚੈ ਮਾਰਗਿ ਚਲਦਿਆ ਉਸਤਤਿ ਕਰੇ ਜਹਾਨੁ ॥
ਅੰਗ- ੧੩੯

ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਵੀ ਉਤਰਦੀ ਕਿਵੇਂ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇਖੋ

ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ, ਸੰਸਾਰ ਰੋਗੀ ਹੈ ਔਰ ਨਾਮ ਦਾਰੂ ਹੈ।

ਚਿੰਤਤ ਹੀ ਦੀਸੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥
ਚੇਤਹਿ ਏਕੁ ਤਹੀ ਸੁਖੁ ਹੋਇ ॥ ਅੰਗ - ੯੩੨

ਸੁਖ ਤਾਂ ਨਾਮ ਵਿਚ ਹੈ। ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਨੇ। stress, depression, blood pressure ਇਹ ਸਭ ਚਿੰਤਾ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੇ। ਇਹਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਿੰਤਾ ਛੱਡ ਅਚਿੰਤ ਰਹੋ -

ਨਾਨਕ ਚਿੰਤਾ ਮਤਿ ਕਰਹੁ ਚਿੰਤਾ ਤਿਸ ਹੀ ਹੋਇ ॥
ਅੰਗ - ੯੫੫

ਕਿਉਂ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ? ਚਿੰਤਾ ਉਹਨੂੰ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਕਰੋ। ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਕਦੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੰਤਰ ਜਪਦੇ-ਜਪਦੇ, ਬੈਖਰੀ ਤੋਂ ਮਧਮਾ, ਮਧਮਾ ਤੋਂ ਪਸੰਤੀ, ਪਰਾ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਸਵਾਸ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਸਾਰੀ ਚਿੰਤਾ ਉਤਰ ਗਈ -

ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਿਮਰਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ॥
ਮਨ ਅੰਤਰ ਕੀ ਉਤਰੈ ਚਿੰਦ ॥ ਅੰਗ - ੨੯੫

ਸਵਾਸ-ਸਵਾਸ ਉਹ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਧਿਆਨ ਲਗ ਗਿਆ, ਨਾਮ ਸਥਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਹੀ ਮਿਟ ਗਈਆਂ।

ਚਾਹ ਮਿਟੀ ਚਿੰਤਾ ਗਈ ਮਨੂਆ ਬੇਪਰਵਾਹ।
ਜਿਸ ਕੋ ਕਛੂ ਨ ਚਾਹੀਐ ਸੋਈ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ।

ਅੱਜ ਦੇਖੋ -

ਕੋਈ ਤਨ ਦੁਖੀ ਕੋਈ ਮਨ ਦੁਖੀ,
ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਉਦਾਸ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਬਹੁਤੇ ਸਭ ਦੁਖੀ,
ਸੁਖੀ ਹਰਿ ਕੇ ਦਾਸ।
ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭ ਸੰਸਾਰੁ।
ਏਕ ਚਿਤ ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਇਓ।
ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ।

ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਮਾਂ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ? ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਖਰੀ ਬਚਨ ਇਹੀ ਸੀ ਕਿ 'ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭ ਸੰਸਾਰ।' ਕਹਿੰਦੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਆਹ ਅਮਰੀਕਾ ਕੀ, ਕੈਨੇਡਾ ਕੀ ਜਦੋਂ ਆ ਗਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਚੁੱਕ ਲੈਣੇ ਉਹਨੇ। ਫੇਰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰੀ, ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੀ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਉਹ ਚੁੱਕ ਲਵੇ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਸੁੱਟ ਦੇਵੇ। ਇਹ ਆਖਰੀ ਬਚਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਏ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਇਹ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ -

ਬਾਰੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਜਪੀਐ॥ ਅੰਗ - ੫੦

ਜਦੋਂ repeat ਕਰਦੇ ਹਾਂ Repetition 'ਚ ਐਨਰਜੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਤਰ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਜੁਗਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਨੇ -

ਰਾਮ ਰਾਮ ਸਭੁ ਕੋ ਕਹੈ ਕਹਿਐ ਰਾਮੁ ਨ ਹੋਇ ॥
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਰਾਮੁ ਮਨਿ ਵਸੈ ਤਾ ਫਲੁ ਪਾਵੈ ਕੋਇ ॥ ਅੰਗ - ੪੯੧

ਅੱਜ ਤਾਂ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਵੀ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ 90% ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਜੋ ਐਨਰਜੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਵਾਸ ਤੋਂ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। 10% ਭੋਜਨ ਤੋਂ, ਫਰੂਟ, ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ -

ਸਾਢੇ ਤ੍ਰੈ ਮਣ ਦੇਹੁਰੀ ਚਲੈ ਪਾਣੀ ਅੰਨਿ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੮੩

ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹੀ ਕਰ ਲਈਏ। ਸਵਾਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸੁਰਤਿ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ। ਨਾਮ 'ਚ ਨਿਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ -

ਸਰਬ ਰੋਗ ਕਾ ਅਉਖਦੁ ਨਾਮੁ ॥ ਅੰਗ- ੨੭੪

ਉਹ ਦਵਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਹੜੀ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਈ ਹੈ -

ਹਰਿ ਅਉਖਧੁ ਸਭ ਘਟ ਹੈ ਭਾਈ ॥
ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਬਿਨੁ ਬਿਧਿ ਨ ਬਨਾਈ ॥ ਅੰਗ - ੨੫੯

ਵਿਧੀ ਨਹੀਂ ਨਾ ਪਤਾ ਲੱਗੀ, ਹੁਣ ਜਿੰਨੀਆਂ ਮਰਜ਼ੀ ਕੈਲਕੁਲੇਸ਼ਨਾਂ ਐਲਬਜ਼ਰਾ ਦੀਆਂ ਕਰੀ ਚੱਲੋ, ਫਾਰਮੁਲਾ ਨਾ ਪਤਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਨਾ apply ਕਰੋ, ਨੈੱਟ ਨਤੀਜਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।

ਸਵਾਸ ਲਓ ਪੂਰਾ ਭਰ ਕੇ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਇਹਨੂੰ ਰੋਕੋ, ਜਿੰਨਾ ਸੌਖਾ-ਸੌਖਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋਂ। ਫੇਰ ਛੱਡੋ, ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਟਾਈਮ ਲਾਓ। ਕੰਜੂਸੀ ਨਾ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਸਵਾਸ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਤੇਜ਼ ਹੈ। ਰਫ਼ਤਾਰ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰੋ। ਰਫ਼ਤਾਰ ਕਿਵੇਂ ਵਧੀ ਹੋਈ ਹੈ -

ਚਲਤ ਅਠਾਰ੍ਹਾਂ ਬੈਸਤ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਸੋਵਤ ਚੌਬੀਸ ਜਾਤ।

ਇਕ ਮਿੰਟ 'ਚ ਬੈਠਾ ਬਾਰ੍ਹਾਂ, ਚਲਦਾ ਅਠਾਰ੍ਹਾਂ, ਸੌਂਦਾ ਚੌਵੀ ਸਵਾਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁੱਸਾ ਆ ਗਿਆ ਬੱਤੀ, ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ 'ਚ ਚੌਂਹਠ ਸਵਾਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ -

ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਕਾਇਆ ਕਉ ਗਾਲੈ ॥

ਜਿਉ ਕੰਚਨ ਸੋਹਾਗਾ ਢਾਲੈ ॥ ਅੰਗ- ੯੩੨

ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਵਿਧੀ ਅਪਣਾਓ, ਸਤੋਗੁਣੀ ਆਹਾਰ ਦੇ ਨਾਲ। ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਸਵਾਸ ਚਲਦੇ ਨੇ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਸਵਾਰ ਕਰ ਦਿਓ। ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 'ਵਾਹਿ' ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਸਵਾਸ ਆਉਂਦੇ 'ਗੁਰੂ'। ਐਨਾ ਹੀ ਕਰ ਲਓ। ਆਖਰੀ ਸਵਾਸ ਆਏਗਾ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੋਕ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਏਗਾ। ਫੇਰ ਕਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ, ਅਨੰਦ ਹੈ। ਫੇਰ –

ਕਬੀਰ ਜਿਸੁ ਮਰਨੇ ਤੇ ਜਗੁ ਡਰੈ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਆਨੰਦੁ ॥
ਮਰਨੇ ਹੀ ਤੇ ਪਾਈਐ ਪੂਰਨੁ ਪਰਮਾਨੰਦੁ ॥ ਅੰਗ – ੧੩੬੫

ਕਬੀਰ ਮੁਹਿ ਮਰਨੇ ਕਾ ਚਾਉ ਹੈ
ਮਰਉ ਤ ਹਰਿ ਕੈ ਦੁਆਰ ॥
ਮਤ ਹਰਿ ਪੂਛੈ ਕਉਨੁ ਹੈ ਪਰਾ ਹਮਾਰੈ ਬਾਰ ॥
ਅੰਗ – ੧੩੬੭

'ਹਾਰਿ ਪਰਿਓ ਸੁਆਮੀ ਕੈ ਦੁਆਰੈ ਦੀਜੈ ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕਾ ॥' ਐਸਾ ਦਰ ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਆਏ।

ਕਬੀਰ ਜਿਹ ਦਰਿ ਆਵਤ ਜਾਤਿਅਹੁ ਹਟਕੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ
॥ ਸੋ ਦਰੁ ਕੈਸੇ ਛੋਡੀਐ ਜੋ ਦਰੁ ਐਸਾ ਹੋਇ ॥
ਅੰਗ- ੧੩੬੭

ਇਸ ਦੁਆਰੇ 'ਤੇ ਆ ਕੇ, ਕਿੰਨਾ ਸੁਹਾਵਣਾ ਅਸਥਾਨ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਇਹ ਪਿਆਰੀ ਗੋਦ –

ਕਬੀਰ ਚਰਨ ਕਮਲ ਕੀ ਮਉਜ ਕੋ ਕਹਿ ਕੈਸੇ ਉਨਮਾਨ ॥
ਕਹਿਬੇ ਕਉ ਸੋਭਾ ਨਹੀ ਦੇਖਾ ਹੀ ਪਰਵਾਨੁ ॥
ਅੰਗ – ੧੩੭੦

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਰਸਨਾ ਰਸ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਨਾਵਪੂਰਨ ਜੀਵਨ (stressful life) ਅਨੰਦਦਾਇਕ (enjoyful) ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਨਾ ਕੁ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਲਓ, ਕਿੱਡੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿੱਡਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲ ਮੰਤਰ ਹੈ, ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਹਨੂੰ ਜਪਣਾ ਹੈ। 'ਨਿਰਭਉ ਜਪੈ ਸਗਲ ਭਉ ਮਿਟੈ ॥ ਪ੍ਰਭ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਛੁਟੈ ॥' ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਜਪਦੇ ਹਾਂ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਦੁਖ ਨੇ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਰੋਗ ਨੇ –

ਦੂਖ ਰੋਗ ਸੰਤਾਪ ਉਤਰੇ ਸੁਣੀ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥
ਅੰਗ – ੯੭੨

ਅੰਦਰ ਸੁਣਨਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਔਖਾ ਨਹੀਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਜਪਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਆਪੇ ਹੀ ਇਹ ਜਾਪ, ਅਜਪਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ –

ਥਿਰੁ ਘਰਿ ਬੈਸਹੁ ਹਰਿ ਜਨ ਪਿਆਰੇ ॥
ਸਤਿਗੁਰਿ ਤੁਮਰੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ ॥ ਅੰਗ- ੨੦੧

ਫੇਰ ਜਿਹੜਾ ਕਾਰਜ ਹੈ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ 'ਚ ਆ ਕੇ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਬੈਠ ਕੇ ਵੀ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਤਸੰਗਿ ਅੰਤਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਡੀਠਾ ॥
ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭੂ ਕਾ ਲਾਗਾ ਮੀਠਾ ॥ ਅੰਗ – ੨੯੩

ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ –

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਕਉਰਾ ਬਿਖਿਆ ਮੀਠੀ ॥
ਸਾਕਤ ਕੀ ਬਿਧਿ ਨੈਨਹੁ ਡੀਠੀ ॥ ਅੰਗ – ੯੯੨

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ –

ਕਬੀਰ ਸਾਕਤ ਸੰਗੁ ਨ ਕੀਜੀਐ ਦੂਰਹਿ ਜਾਈਐ ਭਾਗਿ ॥
ਬਾਸਨੁ ਕਾਰੋ ਪਰਸੀਐ ਤਉ ਕਛੁ ਲਾਗੈ ਦਾਗੁ ॥
ਅੰਗ – ੧੩੭੧

ਕਬੀਰ ਸਾਕਤੁ ਐਸਾ ਹੈ ਜੈਸੀ ਲਸਨ ਕੀ ਖਾਨਿ ॥
ਕੋਨੇ ਬੈਠੇ ਖਾਈਐ ਪਰਗਟ ਹੋਇ ਨਿਦਾਨਿ ॥
ਅੰਗ – ੧੩੬੫

ਸਤਿਸੰਗ ਤਾਂ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕੁਸੰਗ ਤਾਂ ਆਮ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਹੈ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਹੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਹੈ। ਦਿਮਾਗਾਂ 'ਚ ਮੈਲ ਭਰੀ ਪਈ ਹੈ। ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ 'ਚ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਜੋੜ ਹੈ, ਮਨ ਚਿਤ, ਬੁੱਧ, ਅਹੰਭਾਵ, ਉਸ ਸ਼ੀਸ਼ੇ 'ਤੇ ਮੈਲ ਪੈ ਗਈ, ਪਰਮ ਆਪੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ –

ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ॥
ਓਹੁ ਧੋਪੈ ਨਾਵੈ ਕੈ ਰੰਗਿ ॥ ਅੰਗ – ੪

ਉਸ ਨਾਮ ਦਾ ਰੰਗ, ਸਾਧ ਕਾ ਸੰਗ, ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ ਭੰਡਾਰ

ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਧਾਵੇ' ਵਾਲੇ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਸਤੰਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-46)

ਸਲੋਕ ਮਃ ੩ ॥
ਵੇਸ ਕਰੇ ਕੁਰੂਪਿ ਕੁਲਖਣੀ
ਮਨਿ ਖੋਟੈ ਕੂੜਿਆਰਿ ॥

ਜਿਹੜੀ ਇਸਤਰੀ ਕੁਲਖਣੀ=ਖੋਟੇ ਲੱਛਣਾਂ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਕੁਰੂਪਿ=ਬਦ ਸ਼ਕਲ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਵੇਸ=ਲਿਬਾਸ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰੇ=ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਵਕਤ ਮਨ ਦੀ ਖੋਟੀ ਅਤੇ ਕੂੜਿਆਰਿ=ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਪਿਰ ਕੈ ਭਾਣੈ ਨਾ ਚਲੈ
ਹੁਕਮੁ ਕਰੇ ਗਾਵਾਰਿ ॥

ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਰ=ਪਤੀ ਕੈ=ਦੇ ਭਾਣੈ=ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲੈ=ਚਲਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਗਾਵਾਰਿ=ਬੇਸਮਝ ਇਸਤਰੀ ਉਲਟਾ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਉੱਤੇ ਹੁਕਮ ਕਰੇ=ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰ ਕੈ ਭਾਣੈ ਜੋ ਚਲੈ
ਸਭਿ ਦੁਖ ਨਿਵਾਰਣਹਾਰਿ ॥

ਜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਭਾਣੈ=ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਚਲੈ=ਚਲਦੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਦੇ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਆਦਿ ਸਭਿ=ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਵਾਰਣਹਾਰਿ=ਨਵਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ ਵਾ: ਜੋ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਦਾ ਕਾਮਨਾ ਰੂਪੀ ਕੁੱਕੜ, ਲੋਭ ਰੂਪੀ ਕੁੱਤਾ, ਨਿੰਦਿਆ ਰੂਪੀ ਛੱਜ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਆਦਿ ਅਧੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਲਿਖਿਆ ਮੇਟਿ ਨ ਸਕੀਐ
ਜੋ ਧੁਰਿ ਲਿਖਿਆ ਕਰਤਾਰਿ ॥

ਜੋ ਧੁਰਿ=ਆਦਿ ਤੋਂ ਕਰਤਾਰਿ=ਸੁਆਮੀ ਮਾਲਕ ਨੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲੇਖ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਲੇਖ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵੀ ਮੇਟ ਨ=ਨਹੀਂ ਸਕੀਐ=ਸਕੀਦਾ ਹੈ।

ਮਨੁ ਤਨੁ ਸਉਪੇ ਕੰਤ ਕਉ
ਸਬਦੇ ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ ॥

ਜਿਹੜੀ ਇਸਤਰੀ ਆਪਣੇ ਕੰਤ=ਪਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਤਨ ਮਨ ਸਉਪੇ=ਸੌਂਪ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਥਵਾ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਆਪਣਾ ਤਨ ਮਨ ਕੰਤ=ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਬਦੇ=ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਿਆਰੁ=ਸਨੇਹ ਧਰੇ=ਧਾਰਨਾ ਕਰੇ।

ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਆ
ਦੇਖਹੁ ਰਿਦੈ ਬੀਚਾਰਿ ॥

ਨਾਵੈ=ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਨੈ=ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਭਾਵੇਂ ਰਿਦੈ=ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਦੇਖਹੁ=ਦੇਖ ਲਵੋ।

ਨਾਨਕ ਸਾ ਸੁਆਲਿਓ ਸੁਲਖਣੀ
ਜਿ ਰਾਵੀ ਸਿਰਜਨਹਾਰਿ ॥ ੧ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾ=ਉਹ ਇਸਤਰੀ ਹੀ ਸੁਆਲਿਓ=ਸਾਲਾਹੁਣੇ ਜੋਗ ਹੈ ਜੋ ਸੁਲਖਣੀ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਲੱਖਣਾ ਵਾਲੀ ਹੈ ਵਾ: ਉਹ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ, ਭਗਤੀ ਵਾਲੀ, ਸਲਾਹੁਣੇ ਯੋਗ ਅਤੇ ਸਤ, ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ ਆਦਿ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਲੱਛਣਾਂ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਜਿ=ਜਿਹੜੀ ਸਿਰਜਨਹਾਰਿ=ਰਚਨਹਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਰਾਵੀ=ਭੋਗੀ ਹੈ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

ਮਃ ੩ ॥
ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਗੁਬਾਰੁ ਹੈ
ਤਿਸ ਦਾ ਨ ਦਿਸੈ ਉਰਵਾਰੁ ਨ ਪਾਰੁ ॥

ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਅੰਧ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਦਾ ਗੁਬਾਰੁ=ਗਾੜ੍ਹਾ ਹਨੇਰਾ ਹੈ, ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਕਾਰਨ ਤਿਸ=ਉਸ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਅੰਧ ਸਾਗਰ ਦਾ ਉਰਵਾਰੁ=ਉਰਲਾ ਪਾਸਾ ਭਾਵ ਉਤਪਤੀ ਨ=ਨਹੀਂ ਦਿਸੈ=ਦਿਸਦੀ ਤੇ ਨ=ਨਾ ਹੀ ਪਾਰੁ=ਪਰਲਾ ਕਿਨਾਰਾ ਭਾਵ ਸਮਾਪਤੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ।

ਮਨਮੁਖ ਅਗਿਆਨੀ ਮਹਾ ਦੁਖੁ ਪਾਇਦੇ
ਡੁਬੇ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ॥

ਅਗਿਆਨੀ ਮਨਮੁਖ ਲੋਕ ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਆਦਿ ਦੇ ਮਹਾ=ਵੱਡੇ ਦੁੱਖ ਪਾਇਦੇ=ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰਿ=ਹਰੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰਿ=ਭੁਲਾ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਬਹੁ ਕਰਮ ਕਮਾਵਹਿ

ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਪਿਆਰੁ ॥
ਉਹ ਮਨਮੁਖ ਭਲਕੇ=ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਉੱਠ ਕੇ ਬਹੁ=ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਕਾਮ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਮਾਵਹਿ=ਕਮਾਉਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਦੂਜੈ=ਦ੍ਵੈਤ ਭਾਵ ਵਿਚ ਹੋਰ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰੁ=ਸਨੇਹ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਹਿ ਆਪਣਾ
ਭਉਜਲੁ ਉਤਰੇ ਪਾਰਿ ॥

ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜਾਣ ਕੇ ਸੇਵਹਿ=ਪੂਜਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ, ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦੇ ਭੈ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮੁਕਤੀ ਰੂਪੀ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਉਤਰੇ=ਉਤਰ ਭਾਵ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਚਿ ਸਮਾਵਹਿ
ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਉਰ ਧਾਰਿ ॥ ੨ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਾਵਹਿ=ਸਮਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਉਰ=ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਿ=ਧਾਰਿਆ ਭਾਵ ਵਸਾਇਆ ਹੈ।

ਪਉੜੀ ॥
ਹਰਿ ਜਲਿ ਥਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਭਰਪੂਰਿ
ਦੂਜਾ ਨਾਹਿ ਕੋਇ ॥

ਹਰਿ=ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਜਲਿ=ਜਲਾਂ, ਥਲਿ=ਥਲਾਂ ਮਹੀਅਲਿ=ਵਿਚ ਭਰਪੂਰਿ=ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਵਾ: ਜਲਾਂ, ਥਲਾਂ, (ਮਹੀ+ਅਲਿ) ਮਹੀ=ਧਰਤੀ ਤੇ ਅਲਿ=ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਦੂਜਾ=ਦੂਸਰਾ ਕੋਇ=ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਰਿ ਆਪਿ ਬਹਿ ਕਰੇ ਨਿਆਉ
ਕੂੜਿਆਰ ਸਭ ਮਾਰਿ ਕਢੋਇ ॥

ਹਰਿ=ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹਿ=ਬੈਠ ਕੇ ਸਤ, ਅਸੱਤ ਦਾ ਨਿਆਉ=ਨਿਰਣਾ ਵਾ: ਸੱਚਾ ਨਿਆਉ=ਇਨਸਾਫ ਕਰ=ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਕੂੜਿਆਰ=ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ=ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚੋਂ ਮਾਰ ਕੇ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਕਢੋਇ=ਕੱਢ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਚਿਆਰਾ ਦੇਇ ਵਡਿਆਈ
ਹਰਿ ਧਰਮ ਨਿਆਉ ਕੀਓਇ ॥

ਸਚਿਆਰਾ=ਸੱਚਾਈ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਰੂਪ ਵਡਿਆਈ ਦੇਇ=ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਹਰਿ=ਹਰੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਧਰਮ ਦਾ ਨਿਆਉਂ ਕੀਓਇ=ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਭ ਹਰਿ ਕੀ ਕਰਹੁ ਉਸਤਤਿ
ਜਿਨਿ ਗਰੀਬ ਅਨਾਥ ਰਾਖਿ ਲੀਓਇ ॥

ਸਭ=ਸਾਰੇ ਉਸ ਹਰਿ ਹਰੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਉਸਤਤਿ=ਮਹਿਮਾ, ਵਡਿਆਈ ਕਰੋ, ਜਿਨਿ=ਜਿਸ ਨੇ ਗਰੀਬ=ਦੀਨ ਤੇ ਅਨਾਥ=ਯਤੀਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਸਰਾ ਦੇ ਕੇ ਰਾਖਿ=ਰੱਖ ਲੀਓਇ=ਲੈਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜੈਕਾਰੁ ਕੀਓ ਧਰਮੀਆ ਕਾ
ਪਾਪੀ ਕਉ ਡੰਡੁ ਦੀਓਇ ॥

ਉਸ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਧਰਮੀ ਪੁਰਖਾਂ ਕਾ=ਦਾ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਜੈਕਾਰ ਭਾਵ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਓ=ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਪੀ=ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖਾਂ ਕਉ=ਨੂੰ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਡੰਡੁ=ਦੰਡ ਦੀਓਇ=ਦੇਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ...../'

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਸੰਬੰਧੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀਆਂ

1. ਰਿਨੂਅਲ ਦਾ ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਰਿਨੂਅਲ ਤਾਰੀਖ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਚੰਦਾ ਰਿਨੂਅਲ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਹੈ।

2. ਜੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਲਈ ਚੰਦਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਇਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਾ ਪੁਜਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਰਸੀਦ ਨੰਬਰ ਆਦਿ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੇ।

3. 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਛਪੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦੀ ਵਿਚ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਤਰਣ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਜਾਂ ਦਫ਼ਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਪਿਸ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ।

ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ

(ਸਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ)

ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਸਤੰਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-51)

13. ਯੂ.ਪੀ ਵਿਚ ਫਾਰਮ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੇਵਾ

ਬੀਜੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਸਤਿਬਚਨ ਕਹਿ ਕੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ। ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਮਿਹਰ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਜੀ। ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਨਮਸ਼ਕਾਰ ਕਰਕੇ, ਭਿੱਜੇ ਨੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਜਦ ਤਕ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਓਹਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਜਿਵੇਂ ਚਕੋਰ, ਚੰਦਰਮਾ ਵਲ ਨੀਝ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਵਲ ਤਕਦੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਪਿਆਰੇ ਨਾਲ ਅਤੀ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਭੀ ਹੁਕਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਸ ਤੋਂ ਮੁਖ ਨਹੀਂ ਮੋੜਦੇ।

ਜੈਸੀ ਆਗਿਆ ਕੀਨੀ ਠਾਕੁਰਿ
ਤਿਸ ਤੇ ਮੁਖੁ ਨਹੀ ਮੋਰਿਓ ॥
ਸਹਜੁ ਅਨੰਦੁ ਰਖਿਓ ਗ੍ਰਿਹ ਭੀਤਰਿ
ਉਠਿ ਉਆਹੁ ਕਉ ਦਉਰਿਓ ॥ *ਅੰਗ - ੧੦੦੦*

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਕੋਈ ਸੌਖੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਤਨੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਵਿਸ ਨੂੰ ਝੱਟਪੱਟ ਤਿਆਗ ਦੇਣਾ ਤੇ ਸੁਖਾਂ ਨਾਲ ਵਸ ਰਹੀ ਗ੍ਰਿਹ-ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਨੂੰ ਪੁੱਟ ਕੇ ਕਿਸੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣਾ। ਬੀਜੀ ਦੇ ਸਾਥ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦਾ ਸਦਕਾ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਐਨੇ ਸਾਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਵਿਸ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਪੈਸਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਮੁਖ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਫਸਰ ਤੇ ਸਾਥੀ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਯੂ.ਪੀ. ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਦਾ ਸਕਦਾ ਦਫਤਰ ਵਲੋਂ ਸਾਲ ਭਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਵਾਪਿਸ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਆ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਆਪ ਨੇ ਕਦੀ ਐਸਾ ਫੁਰਨਾ ਵੀ ਮਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ। ਇਥੇ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਪਹਿਲੇ 20 ਕੁ ਸਾਲ ਪਿੰਡ ਧਮੋਟ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਤੇ ਉਥੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਧੰਦੇ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਵਾਹ ਪੈਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅਗਲੇ 20 ਸਾਲ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ, ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫਰਨਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਫੇਰ ਪਟਿਆਲੇ ਫੌਜ ਵਿਚ, ਉਪਰੰਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਵਿਚ ਸਰਵਿਸ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਹ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਪਰ ਫੇਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸੁਖ ਆਰਾਮ ਛੱਡ ਕੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਧੰਦੇ ਨੂੰ ਅਪਨਾਇਆ ਤੇ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਸਾਡੇ ਵਰਗਾ ਆਮ ਬੰਦਾ ਸੌ ਵੇਰਾਂ ਸੋਚ ਕੇ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਧੰਨ ਹਨ ਐਸੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਤੇ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਿਸਚਾ ਧਾਰ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕਰਦੇ, ਅਗਾਂਹਾਂ ਵੱਲ ਹੀ ਕਦਮ ਪੁੱਟਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਆਗਾਹਾ ਕੁ ਤ੍ਰਾਘਿ ਪਿਛਾ ਫੇਰਿ ਨ ਮੁਹਡੜਾ ॥
ਅੰਗ - ੧੦੯੬

ਉਸ ਵੇਲੇ ਯੂ.ਪੀ ਤਰਾਈ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾਨ ਜੰਗਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਆਮ ਭਰਮਾਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਕੇ, ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਟਿਆ ਤੇ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ। ਸੰਨ 1950 ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਬੜੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਾਲ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਫੇਰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਬਟਵਾਰਾ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਾ ਦੇ ਕੇ ਵੰਡ ਦਿਤਾ। ਆਪ ਜੀ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ

ਕੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਟਿਊਬਵੈਲ ਵੀ ਲਗਵਾਏ। ਵਧੀਆ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਖਾਦ, ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਦੇ ਸੰਦ ਅਤੇ ਟਰੈਕਟਰ ਆਦਿ ਖਰੀਦ ਕੇ ਬੜੇ ਸਾਇੰਟਿਫਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਫਸਲ ਬੀਜਣ ਦਾ ਸਮਾਂ, ਖਾਦ ਦੀ ਮਾਤਰਾ, ਕੀੜੇ ਮਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰਾ ਖਿਆਲ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਫਸਲ ਦਾ ਝਾੜ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਸਾਰੇ ਕਰਜ਼ੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਉਤਾਰ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਆਪ ਦੇ ਗਵਾਂਢੀ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਐਨਾ ਝਾੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਆਪ ਜੀ ਬਚਨ ਕਰਦੇ, ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਅਸੀਂ ਫਸਲ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਤੀਜੇ ਪਹਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਾਮ ਰਹਿਰਾਸ ਤੱਕ ਭਜਨ, 10 ਮਾਲਾ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਬੂਟਿਆਂ ਵੱਲ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਤੱਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਇੰਸ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬੂਟੇ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਵੀ ਮਾਣਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪਿਆਰ ਵੀ ਮਾਣਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਤੱਕ ਕੇ ਖਿਆਲ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੂਟਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਉਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਕੀੜਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੋਵੇ, ਬੂਟਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਵੇ, ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਛਿੜਕਾ (spray) ਆਦਿ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਝਾੜ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਫਸਲ ਦਾ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ।

ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਅਤੇ ਬੀਜੀ ਦੀ ਦਇਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇ ਕੋਮਲ ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਕਿਤਨਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਘਰ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਨੌਕਰ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਬੀਜੀ ਆਪ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਰਹਿ ਕੇ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਦੇ ਕੰਮ, ਬੀਜਾਈ-ਗੁਡਾਈ ਆਦਿ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੁੱਜ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਬੀਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲਵੇਰੇ ਗਊਆਂ-ਮੱਝਾਂ ਆਦਿ ਬਹੁਤੇਰੇ ਸਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਘਰ ਵਿਚ ਦੁੱਧ-ਘਿਓ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਾਮੇ ਇਸਲਾਮ ਮੱਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਰਮਜ਼ਾਨ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਰੋਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਤਾਂ ਖੀਰ-ਕੜਾਹ ਵਰਤਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਗਏ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਦਿਹਾੜੀ 2 ਰੁਪਏ ਸੀ ਪਰ ਆਪ ਨੇ ਵਧਾ ਕੇ 2.50 ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ, ਦੌੜ-ਦੌੜ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੀਜੀ ਮਾਲ-ਡੰਗਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਪ ਰੱਖਦੇ ਤੇ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਦਿੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾ, ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੱਠੇ ਪਾਉਣੇ, ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਣਾ, ਨਹਾਉਣਾ ਅਤੇ ਖੜ੍ਹਨ-ਬੈਠਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੀ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਕਰਵਾਉਣੀ ਬੜੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਸ਼ੂ-ਲਵੇਰੇ ਦੁੱਧ ਵੀ ਹੋਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ (ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਦਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬਲਦਾਂ ਨਾਲ ਹਲ ਜੋੜਨਾ ਜਾਂ ਖੂਹ ਚਲਾਉਣਾ ਤਾਂ ਕਦੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਬਕ (ਛਾਂਟਾ/ਪਰੈਣੀ) ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਾਰਦੇ ਸਗੋਂ ਤੇਜ ਚਲਣ ਲਈ ਹਰੀ ਫਸਲ ਦਾ ਨਰਮ ਤੀਲਾ ਜਾਂ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਪਰਨਾ ਵਰਤਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਵੀ ਦਇਆ ਦੇ ਬਚਨ ਚਲਦੇ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦਸਦੇ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜਦੋਂ ਕਰਤਾਪੁਰ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਤੋਰਨ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਪਰਨਾ ਵਰਤਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬੇਜ਼ੁਬਾਨ ਜੀਵਾਂ ਤੇ ਦਇਆ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਕੋਈ ਚੋਟ ਮਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਜਾਨਵਰ, ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਜੀਵ ਵੀ ਪੀੜਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਇਆ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਸਗਲ ਪੁੰਨ ਜੀਅ ਦਇਆ ਪਰਵਾਨੁ ॥
ਅੰਗ- ੧੩੬

ਇਸ ਪ੍ਰਥਾਇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਕ ਆਜੜੀ ਸਬਕਤਗੀਨ ਦੀ ਸਾਖੀ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਗਜ਼ਨੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਤੇ ਭੇਡਾਂ-ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਹਿਰਨਾਂ ਦੀ ਡਾਰ ਦੇਖੀ ਤੇ ਉਸ ਡਾਰ ਨਾਲੋਂ ਹਿਰਨੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਬੱਚਾ ਵਿਛੜ ਗਿਆ। ਸੁਬਕਤਗੀਨ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 55 'ਤੇ)

ਈਸ਼ੂਰ ਅਮੋਲਕ ਲਾਲ
(ਭਾਗ ਦੂਜਾ)
ਈਸ਼ਵਰ ਹਰੀ ਅਤੇ ਹਰੀ ਈਸ਼ਵਰ

9. ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ

ਚਹੁ ਜੁਗਾ ਕਾ ਹੁਣਿ ਨਿਬੇੜਾ
ਨਰ ਮਨੁਖਾ ਨੋ ਏਕੁ ਨਿਧਾਨਾ ॥
ਜਤੁ ਸੰਜਮ ਤੀਰਥ ਓਨਾ ਜੁਗਾ ਕਾ ਧਰਮੁ ਹੈ
ਕਲਿ ਮਹਿ ਕੀਰਤਿ ਹਰਿ ਨਾਮਾ ॥ ੨ ॥
ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਧਰਮੁ ਹੈ
ਸੋਧਿ ਦੇਖਹੁ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨਾ ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਿਨੀ ਧਿਆਇਆ
ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਗਿ ਤੇ ਪੂਰੇ ਪਰਵਾਨਾ ॥ ਅੰਗ - ੭੯੭

ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਏਕ ਪਾਠ ਕੀਏ ਸੇ ਆਠ ਪਹਿਰ ਕੇ ਸਾਂਸ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਦੋ ਪਾਠ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਰਨੇ ਸੇ ਏਕ ਮਹੀਨੇ ਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਪਾਠ ਕਾ ਫਲ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਪਾਠ ਪਿਆਰ ਸੇ ਔਰ ਸਮਝ ਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ ਤਾਂ ਕਿ ਮਨ ਕੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਜਲਦੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਪਾਠ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅੱਛਾ ਹੈ। ਸਮਝ ਕਰ ਔਰ ਇਕਾਗਰ ਚਿੱਤ ਸੇ ਔਰ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਸੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਅਜ਼ਹਦ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਤੀ ਹੈ ਔਰ ਦਸ ਪਾਠ ਰੋਜ਼ ਕਰਨੇ ਸੇ ਏਕ ਮਾਹ ਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਪਾਠ ਕਾ ਮਹਾਤਮ ਹੈ।

ਕਲਜੁਗ ਮਹਿ ਕੀਰਤਨੁ ਪਰਧਾਨਾ ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਪੀਐ ਲਾਇ ਧਿਆਨਾ ॥
ਆਪਿ ਤਰੈ ਸਗਲੇ ਕੁਲ ਤਾਰੇ
ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਪਤਿ ਸਿਉ ਜਾਇਦਾ ॥ ਅੰਗ - ੧੦੭੫

ਵਰਨਆਤਮਿਕ ਨਾਮ :- ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ - ਅਜਪਾ ਔਰ ਜਾਪ ਕੀਆ ਜਾਤਾ ਹੈ- ਸ਼ੁਧੀ ਔਰ ਬਿਰਤੀ ਕਾ ਚੜ੍ਹਾਨਾ

ਧੁਨਆਤਮਿਕ ਨਾਮ : - ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ - ਸਿਰਫ ਅੰਦਰ ਧੁਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਤੀ ਹੈ - ਸਿਰਫ ਬਿਰਤੀ ਕਾ ਚੜ੍ਹਾਨਾ

10. ਰੌਸ਼ਨ-ਜ਼ਮੀਰ ਮਹਾਪੁਰਸ਼

ਰੌਸ਼ਨ ਚਰਾਗ ਸੇ ਹੀ ਬੁਝੇ ਹੁਏ ਚਰਾਗ਼ ਰੌਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਤੇ ਹੈਂ। ਬੁਝੇ ਹੁਏ ਚਰਾਗ ਦੂਸਰੇ ਬੁਝੇ ਹੁਏ ਚਰਾਗੋਂ ਕੋ ਰੌਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਤੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ੋਂ ਸੇ ਹੀ ਅਗਿਆਨੀਓਂ ਕੋ ਗਿਆਨ ਕੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਮਿਲ ਸਕਤੀ ਹੈ। ਅਗਿਆਨੀਓਂ ਸੇ ਗਿਆਨ ਕੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਤੀ ਔਰ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਕਾ ਅਗਿਆਨ ਰੂਪ ਅੰਧੇਰਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਤਾ ਜੋ ਕਿ ਤਮਾਮ ਦੁਖੋਂ ਕਾ ਮੂਲ ਹੈ। ਇਸ ਲੀਏ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕੀ ਸੰਗਤ ਕੀ ਅਜ਼ਹਦ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਗੁਰਿ ਦੀਆ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰ ਬਿਨਾਸੁ ॥
ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਭੇਟਿਆ
ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਪਰਗਾਸੁ ॥ ਅੰਗ - ੨੯੩

ਜਿਸ ਵਕਤ ਰੌਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕੀ ਸੰਗਤ ਸੇ ਗਿਆਨ ਕੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਮਿਲੀ ਉਸ ਰੌਸ਼ਨੀ ਮੇਂ ਯੇ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ -

ਸੰਤਸੰਗਿ ਅੰਤਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਡੀਠਾ ॥
ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭੂ ਕਾ ਲਾਗਾ ਮੀਠਾ ॥
ਸਗਲ ਸਮਿਗ੍ਰੀ ਏਕਸੁ ਘਟ ਮਾਹਿ ॥
ਅਨਿਕ ਰੰਗ ਨਾਨਾ ਦ੍ਰਿਸਟਾਹਿ ॥
ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ ॥
ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮੁ ॥
ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ ॥
ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ ॥
ਤਿਨਿ ਦੇਖਿਆ ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਦਿਖਾਏ ॥
ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਜਨ ਸੋਝੀ ਪਾਏ ॥ ਅੰਗ - ੨੯੩

ਗਿਆਨ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਮੇਂ ਐਸਾ ਨਜ਼ਰ ਆਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਊਪਰ ਲਿਖਾ ਹੈ।

11. ਸੰਸਾਰ

ਦਰਅਸਲ ਯੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਏਕ ਅਦ੍ਵੈਤ ਵਸਤੂ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਤਿ-ਚਿੱਤ-ਅਨੰਦ ਔਰ ਪੂਰਨ ਹੈ। ਆਤਮ ਵਸਤੂ ਸੇ ਬਗ਼ੈਰ ਨਾ ਕੁਛ ਥਾ ਹੀ ਔਰ ਨਾ ਹੈ ਹੀ ਔਰ ਨਾ ਹੋਗਾ ਹੀ ਲੇਕਿਨ ਅਗਿਆਨ ਕੇ ਅੰਧੇਰੇ ਮੇਂ ਐਸਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਤਾ ਸਿਰਫ ਸੰਸਾਰ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਨਜ਼ਰ ਆਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਸੇ ਗਿਆਨ ਕੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਨੋਂ ਕੋ ਮਿਲਤੀ ਹੈ ਉਸੀ ਵਕਤ ਹੀ ਏਕ ਅਦ੍ਵੈਤ ਆਤਮਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਨੇ ਲਗ ਜਾਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਹੈ ਔਰ ਅਗਿਆਨ ਰੂਪ ਅੰਧਕਾਰ ਕੇ ਵਕਤ ਤਮਾਮ ਦੁੱਖ ਉਸੀ ਵਕਤ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਯੇ ਪੁਰਸ਼ ਅਮਿਰਤ ਹੋਤਾ ਹੁਆ ਹੀ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ।

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਮਨਿ ਭਇਆ ਅਨੰਦਾ ॥
ਗਇਆ ਭਰਮੁ ਰਹਿਆ ਪਰਮਾਨੰਦਾ ॥ ਅੰਗ - ੩੨੭

ਯੇ ਜਗਤ ਹਰੀ ਕਾ ਰੂਪ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਹਰੀ ਰੂਪ ਥਾ ਔਰ ਅਗਿਆਨ ਸੇ ਸੰਸਾਰ ਭਾਸਤਾ ਥਾ। ਜੈਸੇ ਅੰਧੇਰੇ ਮੇਂ ਪੜ੍ਹੀ ਹੁਈ ਰੱਸੀ ਭਰਮ ਸੇ ਸਾਂਪ ਪਰਤੀਤ ਹੋਨੇ ਲਗਤੀ ਹੈ ਔਰ ਦੁੱਖ ਔਰ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾ ਬਾਇਸ ਬਨ ਜਾਇਆ ਕਰਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਰੌਸ਼ਨੀ ਲਾਕਰ ਦੇਖੀ ਜਾਤੀ ਹੈ ਤੋ ਰੱਸੀ ਕੇ ਬਗੈਰ ਸਾਂਪ ਕਹੀਂ ਭੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਤਾ। ਦੁੱਖ ਔਰ ਅਸ਼ਾਂਤੀ, ਡਰ ਔਰ ਕਾਂਪਾ - ਸਭ ਹੀ ਯਕਲਖ਼ਤ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਜੋ ਕਿ ਮਿਥਿਆ ਭਰਮ ਕੇ ਬਾਇਸ ਥੇ। ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇ ਜਬ ਗਿਆਨ ਕੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਸੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਕੋ ਦੇਖਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ਤੋ ਯੇ ਸਿਵਾਏ ਸਤਿ-ਚਿੱਤ-ਅਨੰਦ-ਪੂਰਨ ਅਦ੍ਵੈਤ ਵਸਤੂ ਕੇ ਕੁਛ ਭੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਤਾ, ਡਰ ਔਰ ਕਾਂਪਾ, ਦੁੱਖ ਔਰ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਉਸੀ ਵਕਤ ਦੂਰ ਹੋ ਕਰ ਸਿਰਫ ਪਰਮਾਨੰਦ ਔਰ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ ਔਰ ਪ੍ਰਾਰਭਧ ਖ਼ੈ ਹੋਨੇ ਤਕ ਯੇ ਸਰੀਰ ਬਨਾ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ਫਿਰ ਬਿਦੇਹ ਕੈਵਲਯ (ਮੁਕਤੀ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ।

ਸੁੰਨ ਮੰਡਲ ਇਕੁ ਜੋਗੀ ਬੈਸੇ ॥
ਨਾਰਿ ਨ ਪੁਰਖੁ ਕਹਹੁ ਕੋਊ ਕੈਸੇ ॥ ਅੰਗ - ੯੯੫

12. ਨੌਧਾ ਭਗਤੀ

ਭਗਤੀ ਮਾਰਗ ਕੀ ਨੌਂ ਭੂਮਕਾਏਂ ਹੁਆ ਕਰਤੀ ਹੈਂ ਜਿਨ ਕੋ ਨੌਧਾ ਭਗਤੀ ਕੇ ਨਾਮ ਸੇ ਪੁਕਾਰਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ਔਰ ਵੋਹ ਮੁੰਦਰਜਾ ਜ਼ੈਲ ਨਾਮੋਂ ਸੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ-

1. ਸਰਵਨ 2. ਕੀਰਤਨ 3. ਸਿਮਰਨ 4. ਬੰਦਨ 5 ਅਰਦਾਸ 6. ਅਰਚਨ (ਸੇਵਾ ਭਾਵ) 7. ਦਾਸਾ ਭਾਵ 8. ਸਖਾ ਯਾ ਸਖੀ ਭਾਵ 9. ਆਤਮ ਨਿਵੇਦਨ

1. ਬਿਰਤੀ ਕੋ ਇਕਾਗਰ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਸੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਾ ਜਸ ਸੁਨਨਾ, ਸਰਵਨ ਭਗਤੀ ਹੈ। 2. ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੇ ਭਜਨ ਗਾਇਨ ਕਰਨੇ ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ ਹੈ। 3. ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੇ ਨਾਮ ਕੋ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸਿਮਰਨ ਭਗਤੀ ਕਹਿਲਾਤੀ ਹੈ। 4. ਅਪਨੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਕੋ ਯਾ ਸੰਤੋਂ ਕੋ ਨਮਸ਼ਕਾਰ ਕਰਨੀ ਬੰਦਨ ਭਗਤੀ ਹੈ। 5. ਸ਼ਰਧਾ ਪੂਰਵਕ ਏਕਾਗਰ ਚਿੱਤ ਸੇ ਅਪਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨਾ। 6. ਧੂਪ ਦੀਪ ਕਰਨਾ ਯਾ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਅਰਚਨ ਭਗਤੀ ਹੈ। 7. ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਨੌਕਰ ਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਸੇਵਾ ਮੇਂ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਰਹਿਨਾ, ਦਾਸਾ ਭਾਵ ਹੈ। 8. ਜੈਸਾ ਅਪਨੇ ਪਿਆਰੇ ਦੋਸਤ ਸੇ ਪਿਆਰ ਹੋਤਾ ਹੈ ਵੈਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੇ ਹੋਨਾ ਸਖਾ ਯਾ ਸਖੀ ਭਾਵ ਹੈ। 9. ਅਪਨਾ ਸਭ ਕੁਛ, ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਤਕ ਭੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਭੇਂਟ ਚੜ੍ਹਾ ਦੇਨਾ ਯਹ ਮੁਕਤ ਅਵਸਥਾ ਹੈ, ਆਤਮ ਨਿਵੇਦਨ ਹੈ।

13. ਗਿਆਨ ਕੀ ਸਾਤ ਭੂਮਕਾਏਂ ਹੋਤੀ ਹੈਂ

ਬਿਰਤੀ ਕੋ ਸੰਸਾਰ ਸੇ ਉਠਾ ਕਰ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਆਤਮਾ ਮੇਂ ਲਿਵਨੀਲ ਕਰਨੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਹੁਆ ਕਰਤੀ ਹੈਂ। ਯੇਹ ਅਵਸਥਾਏਂ ਯਾ ਭੂਮਕਾਏਂ ਮਨ ਕੀ ਹੋਤੀ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਤੋ ਏਕ ਰਸ ਹੈ ਔਰ ਅਪਨੇ ਆਪ ਮੇਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੇ ਲੀਏ ਇਸਥਿਤ ਹੈ ਔਰ ਅਪਨੀ ਅਬਚਲ ਇਸਥਿਤੀ ਸੇ ਹਰਗਿਜ਼-ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਗਿਰਤਾ। ਮਨ ਬਿਰਤੀ ਕੋ ਅਹਿਸਤਾ ਅਹਿਸਤਾ ਬਾਹਰ ਸੇ ਰੋਕ ਕਰ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ ਮੇਂ ਲੀਨ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਯੇਹ ਭੂਮਕਾਏਂ ਮਾਨੀ ਗਈ ਹੈਂ। ਯੇਹ ਮੁੰਦਰਜਾ ਜ਼ੈਲ ਨਾਮੋਂ ਸੇ ਪੁਕਾਰੀ ਜਾਤੀ ਹੈਂ -

1. ਸ਼ੁਭ ਇੱਛਾ 2. ਸ਼ੁਵਿਚਾਰਨਾ 3. ਤਨਮਾਨਸਾ 4. ਸ਼ਤਵਾਪਤੀ 5. ਅਸੰਸਕਤੀ 6. ਪਦਾਰਥਭਾਵਨੀ 7. ਤੁਰੀਆ।

ਪਹਿਲੀ ਤੀਨ ਜਗਿਆਸੂ ਕੀ ਹੋਤੀ ਹੈਂ ਔਰ ਚੌਥੀ ਭੂਮਿਕਾ ਗਿਆਨਵਾਨ ਕੀ, ਜਿਸ ਮੇਂ ਜਨਮ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ਔਰ ਆਖਰੀ ਤੀਨ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਕੀ ਹੁਆ ਕਰਤੀ ਹੈ। ਮਾਨੁਖ ਸਰੀਰ ਇਸੀ ਵਾਸਤੇ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਭੂਮਿਕਾ -

ਪ੍ਰਭ ਇਹੈ ਮਨੋਰਥੁ ਮੇਰਾ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਦਇਆਲ ਮੋਹਿ ਦੀਜੈ ਕਰਿ ਸੰਤਨ ਕਾ ਚੇਰਾ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਪ੍ਰਾਤਹਕਾਲ ਲਾਗਉ ਜਨ ਚਰਨੀ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਦਰਸੁ ਪਾਵਉ ॥ ਤਨੁ ਮਨੁ ਅਰਪਿ ਕਰਉ ਜਨ ਸੇਵਾ ਰਸਨਾ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਵਉ ॥ ੧ ॥ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਿਮਰਉ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪੁਨਾ ਸੰਤਸੰਗਿ ਨਿਤ ਰਹੀਐ ॥ ਏਕੁ ਅਧਾਰੁ ਨਾਮੁ ਧਨੁ ਮੋਰਾ ਅਨਦੁ ਨਾਨਕ ਇਹੁ ਲਹੀਐ ॥ ਅੰਗ - ੫੩੩

ਸਾਤਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ -

ਸਲੋਕ॥ ਤੀਨਿ ਬਿਆਪਹਿ ਜਗਤ ਕਉ ਤੁਰੀਆ ਪਾਵੈ ਕੋਇ ॥ ਨਾਨਕ ਸੰਤ ਨਿਰਮਲ ਭਏ ਜਿਨ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ ॥ ਅੰਗ - ੨੮੭

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਚਮਤਕਾਰ)

ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ-ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਜੁਲਾਈ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-55)

ਤਾਂ ਸ਼ੇਖ ਆਖਿਆ - ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਇਕ ਨਾਵੇਂ (ਨਾਮ) ਦੀ ਸਿਫਤ ਕੀਤੀ, ਸੋ ਇਕ ਨਾਮ ਕੈਸਾ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਖੋਹਲ ਕੇ ਸਮਝਾਓ ਜੋ ਨਿਰਾ ਇਕੱਲਾ ਇਕੋ ਨਾਮ ਕੈਸਾ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਖੋਹਲ ਕੇ ਸਮਝਾਓ ਜੋ ਨਿਰਾ ਇਕੱਲਾ ਇਕੋ ਨਾਮ ਕਿਉਂ ਵੱਡਾ ਹੈ?

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ - ਉਹ ਇਕ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਇਕ ਹੈ। ਓਹ ਸਾਥੋਂ ਦੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਨੇੜੇ ਬੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਦੂਰ ਹੈ ਪਰ ਧੁੱਪ ਨੇੜੇ ਹੈ, ਉਹ ਸੂਰਜ ਹੈ, ਨਾਮ ਧੁੱਪ ਹੈ। ਉਹ ਜਲਾਲ ਹੈ, ਨਾਮ ਜਲਾਲ ਦਾਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਨੂਰ ਦਾ ਚਸ਼ਮਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਚਾਨਣ ਹੈ। ਪਰ ਸ਼ੇਖ ਮਿੱਠਾ! ਇਕ ਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਉਸ ਜਾਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਮਾਤਾ ਹੈ। ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨਾਮ ਬੀ ਇਕ ਗੱਲ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਾਣ ਰੱਖੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸ਼ੇਖ ਦਾ ਦਿਲ ਬਦਲ ਚੁਕਾ ਸੀ, ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਸਮਝ ਦੇ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਲ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਦਿਲ ਦੀ ਸਾਰੀ ਹਉਂ ਦੂਰ ਹੋਈ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਹੇ ਦਾਤਾ! ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋ, ਆ ਮਿਹਰ ਦੇ ਘਰ ਤੇ ਦਸ ਤੇ ਦਿਖਾ ਉਹ ਕੀਮਤ ਜੋ ਤੇਰੇ ਦੱਸੇ ਇਕ ਨਾਮ ਦੀ ਹੈ।

ਜਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਸ਼ੇਖ ਮਿੱਠੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਲਈਓਸੁ ਤੇ ਗੋਸ਼ੇ ਲੈ ਗਿਆ, ਹਾਂ, ਗੋਸ਼ੇ ਲੈ ਗਿਆ, ਮਿੱਠੇ ਤੇ ਪਾਈ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਦਰਿ, ਤੱਕਿਆ ਤੱਕਣੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ਣ ਦੀ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਹੋ ਬੋਲਿਆ - ਮਿੱਠਿਆ! ਸੁਣ ਇਕ ਨਾਮ ਖੁਦਾਇ ਦਾ। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਰੱਬੀ ਜੋਤ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਗਲੇ ਤੋਂ ਸਾਂਈ ਦਾ ਨਾਮ ਉਚਾਰ ਹੋਇਆ। ਛਾ ਗਿਆ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦਾ ਬਦਲ ਤੇ ਮਿਹਰਾਂ ਦਾ ਨੂਰ। ਰੰਗ ਰੱਤੜੇ ਨੇ ਰੰਗ ਦੀ ਛਹਿਬਰ ਲਾ ਦਿਤੀ, ਰੰਗ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵੱਸ ਪਿਆ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ। ਉਸ ਛਹਿਬਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਅਵਾਜ਼ਾ ਦਿਤਾ। ਸ਼ੇਖ! ਸੁਣਿਆ ਹਈ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ? ਸ਼ੇਖ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਇਕ ਨਾਮ ਉਚਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾ ਸ਼ੇਖ ਮਿੱਠੇ ਕੀ ਡਿੱਠਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅੱਲਾ ਤਾਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਦੂਸਰਾ ਰਸੂਲ ਦਾ ਨਾਮ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ੇਖ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਂਝ ਤਾ ਨਾਮ ਇਕ ਜੀਭ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਮਾਤਰ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਨਾਮ ਇਕ ਵਸਤੂ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਕ ਵਜੂਦ ਹੈ, ਸਤਿਅਤਾ ਹੈ, ਹਾਂ ਸੱਤਯਾ ਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਪਰੀਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਨਾਮ ਇਕੋ ਇਕ ਦੀਂਹਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਗੁੰਮ ਹੁੰਦਾ-ਹੁੰਦਾ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ, ਵਿਸਮਾਦ ਹੋ, ਸ਼ੇਖ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦੂਸਰਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਜੋ ਉਹ ਲੈਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਇਕ ਮੁੱਠੀ ਭਰਮ ਕੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਸਮਾਦ ਵਿਚ ਸੀ ਮਿੱਠਾ ਕਿ ਅਰਸ਼ ਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, 'ਅੱਲਾ' ਤਾਂ ਮਿੱਠੇ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਦਿਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਹੈ ਰੱਬ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਇਕ ਨਾਮ ਹੈ, ਜੋ ਹੈ ਸੱਤਿ ਸਤਿਅਤਾ, ਅਸਲੀਅਤ, ਸ਼ਕਤੀ-ਤਾਰਨਹਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖ ਉੱਠੀ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਤਬ ਸ਼ੇਖ ਮਿੱਠੇ ਆਦਿ ਪੈਰ ਚੁੰਮੇ।

ਤਦ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਜੋ ਵਿਸਮਾਦ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਲਹਿ-ਲਹਿ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਬੋਲੇ - ਸ਼ੇਖ! ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਵੱਸ, ਜੋ ਸਦਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਦਾ ਸਾਂਈਂ ਦੇ ਦਰ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਤੇ ਮਿਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗ਼ੈਰ ਹਾਜ਼ਰਾਂ ਤੇ ਮਿਹਰ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਸਮਾਂ?

ਨਾਮ ਵਿਚ ਵੱਸਣਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਾਸ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਉਸ ਦਾ ਨੂਰ ਹੈ, ਜੋ ਨੂਰ ਵਿਚ ਹੈ ਸੋ ਉਸ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਬੈਠਾ ਗ਼ੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ ਸੂਰਜ ਤੋਂ, ਪਰ ਧੁੱਪੇ ਬੈਠਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੈ।

ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਈਮਾਨਦਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਈਮਾਨ ਬੰਦੇ ਦਾ ਦੋਸਤ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਘੁੱਥਾ ਈਮਾਨਦਾਰ ਨਹੀਂ।

ਪਰ ਸ਼ੇਖਾ! ਤਕੜਾ ਹੋ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਾਂਸਲਾ, ਗੁਣਾਂ

ਦਾ ਨਾਪ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰੱਖ, ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਵਿਚ ਨਾਮ ਮੁਸ਼ਕਦਾ ਹੈ। ਔਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੁ, ਨਫਸ ਦੀਆਂ ਵਾਂਗਾਂ ਕੱਸ ਕੇ ਰੱਖ, ਗੁਮਾਨ ਨੂੰ ਤਾਬੇ ਰੱਖ, ਨਿੰਦਾ ਦੇ ਰਾਹ ਨਾ ਜਾਵੀਂ, ਝੂਠ ਨਾਲ ਜ਼ੁਬਾਨ ਆਸ਼ਨਾ ਨਾ ਕਰੀਂ, ਮੋਮ ਦਿਲ ਰਹੀਂ, ਤੰਗ ਦਿਲ ਨਾ ਬਣੀਂ। ਹਿੰਦੂ ਕਾਫਰ ਹਨ, ਈਸਾਈ ਮੁਸ਼ਰਿਕ ਹਨ, ਨਾ-ਮੁਸਲਿਮ ਸਾਰੇ ਕਤਲ ਦੇ ਲਾਇਕ ਹਨ, ਏਹ ਕਾਣੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੁਰਕਾਰ ਦੇਹ। ਜੋ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੈ ਓਹ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ, ਜੋ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ ਸੋ ਸਾਂਈ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਂਈ ਦਾ ਹੈ ਸੋ ਵੀਰ ਹੈ, ਭਰਾ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈਂ, ਰਾਜਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਹੈ, ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਰਾਹ ਛੱਡ ਕੇ ਅਦਲ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜਨਾ ਹੈ, ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਦਲ ਸਿਖਾਲਣਾ, ਆਪ ਜਿਹਿਆਂ ਨਾਲ ਮੁਹਬਤ ਵਰਤਣੀ, ਆਪ ਤੋਂ ਨੀਵਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਹਰ ਵਰਤਣੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕਸਰ ਵਿਚ ਪੈਣਾ ਕਸਰ ਹੈ, ਇਕ ਨਾਮ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਹੋਣਾ ਇਹ ਕਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਦਾ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਕੱਚਾ ਹੈ, ਭੁੱਲਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ, ਠੁਹਕਰਾਂ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਟੇਕ ਨਾਮ ਦੀ ਲੈ ਕੇ ਟੁਰਦਿਆਂ ਕਸਰਾਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਤੇ ਭੁੱਲਾਂ ਬਖਸ਼ੀਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਹੈ ਨਾਮ ਵਿਚ। ਜੋ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਸਭ ਮੁਰਦਾ ਹੈ, ਜੀਉਂਦਾ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਉਹ ਮਾਲਕ ਵਸਿਆ ਹੈ। ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਸਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ ਸਾਂਈਂ ਨਾਲ, ਪੇਵੰਦ ਹੋਇਆ ਸਾਂਈਂ ਨਾਲ, ਜੁੜਿਆ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ।

ਮਿੱਠਾ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਹੋਇਆ, ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਕਸਰਾਂ ਕੱਢ ਦਿਤੀਆਂ। ਫਕੀਰ ਤੇ ਜ਼ਹੁਦੀ ਮਿੱਠਾ, ਜੋ ਇਕ ਤੁਅੱਸਬ ਦੀ ਕਸਰ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਜਾ ਲਈ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਆਪ ਨੂੰ ਬੀ ਮੈਲ ਲਾਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਹਠ ਤਪ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਹਿਜ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ, ਹੁਣ ਅਸਲੀਅਤ ਵੇਖ ਕੇ ਸਹਿਜ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ। ਸਹਿਜ ਦੇ ਘਰ ਸੱਚ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਉੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਇਖਲਾਕ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਆਪ ਸੁਖੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਗਤ ਲਈ ਸੁਖ ਦਾ ਇਕ ਦਾਤਾ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਲੋਕ ਸੁਖੀ ਪਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਾਂ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਬੀ । ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਦਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਸੀਂ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਹਾਂ, ਮਤਲਬ ਸਮਝੀਏ, ਇਕ ਨਾਮ ਦੀ ਟੇਕ ਧਾਰੀਏ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਵੱਸੀਏ, ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਨਾਪੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋਈਏ। ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਵੇ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਨੂਰ ਝਰੇ। ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਬਣੀਏ ਉਸ ਸੁਹਣੇ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਪੂਤ।

49. ਸਹੁ ਸੁਹਾਗਣ

ਚੰਦ ਅੱਜ ਆਕਾਸ਼ੀਂ ਆਸੀ ਸ਼ਹੁ ਮੇਰਾ ਘਰ ਆਸੀ।
ਏਕਮ ਏਕਮ ਦੋਇ ਤੋਂ ਏਕਾ ਇੱਕ ਮਿਕੱ ਹੋ ਜਾਸੀ।
ਇੱਕ ਫਕੀਰ ਵਾਕ ਇਹ ਮੂੰਹੋਂ ਆਖਯਾ ਕਰਦਾ ਭਾਈ.
ਸਭ ਦੁਨੀਆਂ ਦੁਤੀਆ ਨੂੰ ਢੁੱਕੇ ਦ੍ਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਆਈ।
ਮੇਲਾ ਲਗੇ ਸੰਘਣਾ ਭਾਰਾ ਢੋਲ ਢਮੱਕਾ ਹੋਵੇ,
ਜੋ ਆਵੇ ਬੰਦ ਬੂਹਯੋਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕੇ ਬਾਰੂ ਖਲੋਵੇ।
ਰਹੇ ਫਕੀਰ ਅੰਦਰੇ ਵੜਿਆ ਬੂਹਾ ਮੂਲ ਨ ਖੋਹਲੇ।
ਬੁਰਕਾ ਪਾਇ ਅੰਦਰੇ ਬੈਠ ਮੂੰਹੋਂ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲੇ।
ਸੇਜ ਫੁਲਾਂ ਦੀ ਵਿਛੀ ਸੁਹਾਵੇ ਵੱਲ ਪੁਆਂਦੀ ਬਹਿੰਦਾ,
ਬੁਰਕਾ ਪਾਇ ਰਾਤ ਇਹ ਸਾਰੀ ਇਵੇਂ ਜਾਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ,
ਦੁਨੀਆਂ ਜਾਣੇ ਸੱਚੀ ਮੁਚੀ ਹੀ ਸ਼ਹੁ ਇਸ ਦੇ ਘਰ ਆਵੇ।
ਸ਼ਹੁ ਆਏ ਦੇ ਪਰਦੇ ਕਾਰਨ ਬੂਹੇ ਏ ਨ ਖੁਲ੍ਹਾਵੇ।
ਲੋਕੀਂ ਬਾਹਿਰ ਹੋਣ ਇਕੱਠੇ ਚੜ੍ਹਤਾਂ ਦੇ ਦੇ ਜਾਵਣ,
ਮਨਤ, ਨਿਆਜ਼ਾਂ ਸੁਖਣਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਟਿਕਾਵਣ।
ਇਕ ਵੇਰ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪਿਯਾਰੇ ਏਸ ਨਗਰ ਵਿਚ ਆਏ।
ਸੁਣ ਕੇ ਹਾਲ ਫਕਰ ਦੇ ਡੇਰੇ ਸੁਹਣੇ ਕਦਮ ਟਿਕਾਏ।
ਚੰਦ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ ਅੱਜੋ ਖਲਕਤ ਸੀ ਜੁੜ ਆਈ,
ਦਰ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਤਿਨਾਮ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰ ਅਲਖ ਜਗਾਈ।
ਅੰਦਰ ਜਾਇ ਮੁਰੀਦ ਆਖਿਆ ਕਾਮਲ ਹੈ ਕੋਈ ਆਇਆ।
ਸੂਰਤ ਓਸ ਇਲਾਹੀ ਜਾਪੇ ਮਿਲਣ ਤੁਸਾਂ ਮਨ ਲਾਯਾ।
ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼ਹੁ ਸੋਹਾਗਣ, ਆਖੇ ਮੈਂ ਪੀਆ ਦੀ ਲਾੜੀ।
ਕੰਤ ਆਵਣਾ ਅੱਜ ਨ ਮਿਲਸਾਂ ਬੂਹੇ ਰੱਖੋ ਤਾੜੀ।
ਆਇ ਮੁਰੀਦ ਜਵਾਬ ਸੁਣਾਯਾ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਵਾਕ ਅਲਾਇਆ।
ਨਹੀਂ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲਦੀ
ਮੈਂ ਕਹਿ ਕੇ ਮੁੜ ਆਇਆ।
ਦੇਖੋ ਕੌਤਕ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇ ਆਪੇ ਟੁਰ ਟੁਰ ਆਵੇ,
ਜਿੱਥੇ ਗਿਆਂ ਨ ਆਦਰ ਮਿਲਦਾ ਓਥੇ ਭੀ ਪੁਜ ਜਾਵੇ।
ਦੇਖੋ ਭਾਗ ਫਕੀਰ ਪਖੰਡੀ ਦਰ ਆਯਾ 'ਸ਼ਹੁ' ਮੋੜੇ!
ਕਿਸ 'ਸ਼ਹੁ' ਖ਼ਾਤਰ ਅੰਦਰ ਲੋਕਦਾ ਕਰਦਾ ਐਡੇ ਤੋੜੇ?
ਗੁਰ ਨਾਨਕ 'ਨਿਰੰਕਾਰ' ਆਖ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਉਠ ਧਾਏ।
ਦਾਰੂ ਪੀਕੇ ਲੜ ਪਏ ਸੁਹਦੇ ਚੰਗੀ ਡਾਂਗ ਚਲਾਈ,
ਨਿੱਕੇ ਮੋਟੇ ਪਿਸਦੇ ਵਿੱਚੇ ਮਚ ਗਈ ਕਹਿਰ ਦੁਹਾਈ।
ਅਤਿ ਅਪਜਸ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਫੈਲਿਆ ਸ਼ਰਧਾ ਸਭ ਨਸਾਈ,
ਖਲਕਤ ਕਹੇ ਪਖੰਰੀ ਏ ਹੈ ਕਰਾਮਾਤ ਨਹਿਂ ਕਾਈ!
ਏ ਸੋਹਾਗਣ ਨਾਹੀ ਲੋਕੋ! ਕੰਤ ਨ ਇਸ ਦਰ ਆਵੇ,
ਏਸ ਪਖੰਡ ਬਨਾਯਾ ਗੱਲੀਂ ਪਰਬਤ ਸਿਰ ਤੇ ਚਾਵੇ।
ਚੰਦ ਦੂਜ ਦਾ ਫਿਰ ਆ ਚੜ੍ਹਿਆ ਮੇਲਾ ਲਗਨ ਨ ਪਾਇਆ,

(ਪੰਨਾ 50 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਤਾਰਕ ਸੱਚਾ ਉਸ ਨਗਰੀ ਮੁੜ ਆਇਆ।
ਡਿੱਠਾ ਖ਼ੂਾਰ ਫਕਰ ਹੈ ਹੋਯਾ ਪਾਜ ਉਘੜ ਹਉਂ ਟੁੱਟੀ,
ਤਰਸ ਖਾਇ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਬਾਣ ਆਪਣੀ ਠੱਟੀ।
ਮੰਗਤਾ ਇਸ ਦੇ ਦੂਾਰ ਪਿਆ ਸੀ ਦੁਖੀ ਰਵਾਣਾ ਰੋਗ।
ਉਸ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਯਾਰੇ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੁਖ ਜੋਗੀ,
ਤੂੰ ਚਾਹੈਂ ਜੇ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਣਾ ਸ਼ਹੁ ਸੋਹਾਗਣ ਆਖੀਂ।
ਆਖਦਿਆਂ ਦੁਖ ਉਸ ਦਾ ਨੱਠਾ, ਦੇਹ ਨਰੋਈ ਲਾਖੀ।
ਸ਼ਹੁ ਸੋਹਾਗਣ ਧੰਨ ਆਖਦਾ ਕੂਕਾਂ ਦੇਂਦਾ ਭਾਈ,
ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਉਸ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ ਲੋਕਾਂ ਕੂਕ ਸੁਣਾਈ।
ਦੁਖੀ ਰਵਾਣਾ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ ਤਕ ਤਕ ਲੋਕੀਂ ਆਖਣ।
ਸ਼ਹੁ ਸੋਹਾਗਣ ਸੱਚਾ ਹੋਵੇ ਕੂੜ ਲੋਕ ਭਏ ਭਾਖਣ।
ਮੁੜ ਸ਼ਰਧਾ ਮੁੜ ਪਯਾਰ ਉਪੰਨਾ ਮੁੜ ਇੱਜ਼ਤ ਘਰ ਆਈ।
ਤਦ ਫਕੀਰ ਨੇ ਮੰਗਤੇ ਪਾਸੋਂ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਪੁਛਾਈ।
ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅਸਲ ਹਾਲ ਨੂੰ ਸਮਝ ਓਸ ਨੂੰ ਆਈ।
ਘਰ ਆਏ ਨੂੰ ਹੈਂਕੜ ਦੱਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸੀ ਭਾਈ।
ਸਾਹਿਬ ਕਸ਼ਫ ਦਿਸੇਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮੁਵ ਕੇ ਹੈ ਉਹ ਆਯਾ।
ਹੁਣ ਢੈ ਚਰਨੀਂ ਅਦਬ ਓਸਦਾ ਚਹੀਏ ਆਪ ਕਰਾਯਾ।
ਇਹ ਕੁਝ ਸੋਚ ਅਦਬ ਵਿਚ ਭਰ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ,
ਢਹਿ ਚਰਨੀਂ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਸੰਦੀ ਰੋ ਰੋ ਹਾਲ ਸੁਣਾਇਆ,
ਮੈਂ ਪਾਖੰਡੀ ਤੇ ਅਤਿ ਲੋਭੀ ਬੇਅਦਬੀ ਜਿਨ ਕੀਤੀ,
ਦੂਾਰੇ ਆਏ ਹੋੜ ਮੁੜਾਏ ਮੇਰੀ ਲਾਜ ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਰੱਖੀ,
ਫਿਰ ਆਏ ਫਿਰ ਦਾਯਾ ਕੀਤੀ ਸੁੱਕੇ ਹਰੇ ਕਰਾਏ।
ਹੁਣ ਅਪਨਾਓ, ਦਾਸ ਬਣਾਓ ਆਪਣੇ ਚਰਨੀਂ ਲਾਓ
ਕੱਢ ਝੂਠ ਤੋਂ ਸੱਚ ਦਾਨ ਕਰ ਅਪਣਾ ਲੜ ਪਕੜਾਓ।
ਤਦ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਸਤਿਨਾਮ ਦੀ ਛਹਿਬਰ ਓਥੇ ਲਾਈ
ਭੁਲ ਫਕੀਰੀ ਓਸ ਫਕਰ ਦੀ ਖੋਲ੍ਹ ਖੋਲ੍ਹ ਦਰਸਾਈ :-
ਨਾਮ ਜਪੋ ਸਤਿਨਾਮ ਧਿਆਵੋ ਲਿਵ ਲਾਵੋ ਪ੍ਰਭ ਨਾਲੇ,
ਜੀਵਨ ਸੱਚ ਬਣਾਵੋ ਅਪਣਾ ਆਵਣ ਦੰਮ ਸੁਖਾਲੇ।
ਕਦੀ ਪਖੰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਰਨਾ, ਭੇਖ ਨ ਕਦੀ ਦਿਖਾਓ,
ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਜਪਾਓ, ਕਲਾ ਰਹੇ ਤਦ ਤਾਂਈ,
ਜੇ ਇਹ ਛੱਡ ਕਰੋ ਕੁਝ ਹੋਰੋ, ਕਲਾ ਤਦੋਂ ਟੁਰ ਜਾਈਂ।
ਤਦੋਂ ਹੋਸ਼ ਇਸ ਪਾਈ ਪੂਰੀ ਨਾਮ ਜਪੇ ਸੁਖ ਪਾਵੇ।
ਸ਼ਹੁ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਆਖ ਆਖ ਕੇ ਰਾਹ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਵੇ।
ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਉਸ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਯਾਰੇ ਸਿੱਖ ਅਖਾਵੋ ਭਾਈ!
ਸਤਿਨਾਮ ਦੀ ਲਿਵ ਲਾ ਲੇਟੋ ਜਨਮ ਮਰਨ ਮਿਟ ਜਾਈ।

ਸੂਚਨਾ - ਹੁਣ ਮੁੜ ਸਤਿਗੁਰ ਲਾਹੌਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਹਾਂ, ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਸਾਉਂਦੇ ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ ਨੂੰ ਠੰਢਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁੜ ਲਾਹੌਰ ਆ ਗਏ। ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਇਕ ਮਹਾਨ ਕੌਤਕ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੈ।

ਨੇ ਉਹ ਬੱਚਾ ਆਪਣੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਚੁਕ ਲਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਮਾਂ ਹਿਰਨੀ ਲੱਭਦੀ ਆਈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬੱਚਾ ਉਸ ਆਜੜੀ ਕੋਲ ਹੈ। ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਫਾਸਲਾ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਆਜੜੀ ਨੇ ਵੀ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮਮਤਾ ਦੀ ਮਾਰੀ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਤੁਰੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਆਜੜੀ ਦੇਖ ਕੇ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਬੰਨਾਂ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਆਜੜੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹਿਰਨੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਦਇਆ ਆਈ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੋਦ ਵਿਚੋਂ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਤੇ ਬੱਚਾ ਭੱਜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕਲੋਲ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਆਜੜੀ ਨੂੰ ਮਾਂ-ਬੱਚੇ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਦੇਖ ਕੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ, ਉਸ ਵੱਲ ਤੱਕ ਕੇ ਹਿਰਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਦੋਵੇਂ ਪੈਰ ਉਪਰ ਚੁੱਕ ਲਏ ਜਿਵੇਂ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਦੁਆ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਬੜੀ ਰੀਝ ਨਾਲ ਆਜੜੀ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ ਅਤੇ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ, ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਓਝਲ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਆਜੜੀ ਦੇ ਮਨ ਉਤੇ ਬੜਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਖਾ ਪੀ ਕੇ ਬਿਸਤਰ ਤੇ ਸੌਂ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਅਜੀਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖਿਆ। ਇਕ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਆਇਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅੱਜ ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਪੁੰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੱਲਾ-ਤਾਲਾ ਤੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਦਇਆ ਦੇ ਕਰਮ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਰਾਜ ਤਖ਼ਤ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸਬਕਤਗੀਨ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਤਾਜ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਤੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਦ ਇਹ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਿਪਾਹਸਿਲਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਰਾਜਾ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਗਜ਼ਨੀ ਦਾ ਹਾਕਮ ਬਣ ਗਿਆ।

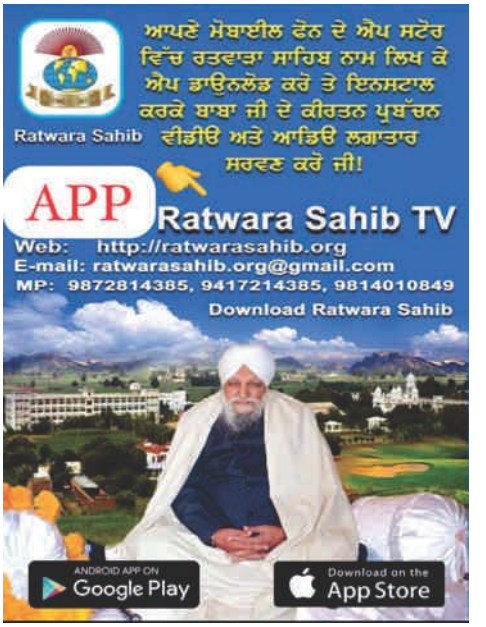
ਇਸ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲੀ ਰਾਜਾ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਇਨਸਾਫ ਪਸੰਦ ਹੋਵੇ ਤੇ ਧਰਮੀ ਹੋਵੇ ਜੈਸਾ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਰਾਜੇ ਚੁਲੀ ਨਿਆਵ ਕੀ ਪੜਿਆ ਸਚੁ ਧਿਆਨੁ ॥
ਅੰਗ- ੧੨੪੦

'ਚਲਦਾ.....।'

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਜੀ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਰ ਵਿਚ ਟੀ.ਵੀ. ਉਤੇ ਦੇਖਣ ਲਈ ਸੈਟ ਟੋਪ ਬਾਕਸ (ਆਈ.ਪੀ. ਟੀ.ਵੀ.) ਵਰਤਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਚੈਨਲ ਵੇਖਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੀ। ਜੇਕਰ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਈ.ਪੀ. ਟੀ.ਵੀ. ਬਾਕਸ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਚੈਨਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸੈਟ ਟੋਪ ਬਾਕਸ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਚੈਨਲ ਦਾ ਨੰਬਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ Whatsapp ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨੀ ਜੀ।

ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ: +91-98728-14385, 94172-14385

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਨਵਾਂ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਅਤੇ ਰਿਨਿਊਵਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮੋਬਾਇਲ ਤੋਂ ਸਿਧੇ ਭੇਜਣ ਲਈ

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸਾਰੇ ਐਤਵਾਰ :
ਸਮਾਂ - ਦੁਪਹਿਰ 12.00 ਤੋਂ 3.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ।

ਕਤਿਕਿ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ - 17 ਅਕਤੂਬਰ, ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ
(ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 5.30 ਤੋਂ 8.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮ :-
30-31 ਅਕਤੂਬਰ, 1-2 ਨਵੰਬਰ

ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਜਾਂ ਦਸਵੰਧ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਖਾ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਭਾਰਤ (INDIA)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਭੇਜਣ ਲਈ

VGRMCT/Atam Marg Magazine
A/C No. 12861100000008, RTGS/IFSC Code - PSIB0021286, Branch Code - C1286

Within India	
Subscription Period	**Amount**
1 Year	Rs. 300/-
3 Year	Rs. 750/-
5 Year	Rs. 1200/-
Life (20 Year)	Rs. 3000/-

ਦਸਵੰਧ ਭੇਜਣ ਲਈ -

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

A/C No. 12861100000005, RTGS/IFSC Code - PSIB0021286, Branch Code - C1286

ਜੇਕਰ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ Gurudwara Ishar Parkash Ratwara Sahib, P.O. Mullanpur Garibdas. Distt SAS Nagar (Mohali) - 140901 ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ। ਜੇਕਰ Online ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰ: +91 98889 10777 'ਤੇ SMS ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

PURSUANT OF GOVT. OF INDIA FCRA GUIDELINES REGARDING DONATIONS FROM ABROAD

It is for your kind information that Bank Account No. 0779000100179603 earlier opened in Punjab National Bank, Mullanpur Garibdas, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)-140901 for receiving donation from foreign countries has been changed with immediate effect. Now, FCRA Saving Bank Account for this purpose has been opened in State Bank of India as per instructions of Govt. of India. Particulars of the New Account are given below for online transfer of donation amount:

Name of Account – Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust
Account No. – 40227222757, Bank - State Bank of India
Branch - New Delhi Main Branch, 11 Sansad Marg, New Delhi-110001
Swift Code - SBININBB104, IFSC Code - SBIN0000691, Branch Code – 00691,
Purpose Code - P1303 (Donations to religious and Charitable Institutions in India)

You are requested that forthwith all donations amounts should be sent to the Trust only through one of the following banks specified by Govt. of India:

LIST OF CORRESPONDENT BANKS

Australia

1. Commonwealth Bank Of Australia CTBAAU2S
2. Australia And NewZealand Banking Group Ltd ANZBAU3M
3. National Australia Bank Ltd NATAAU33
4. Westpack Banking Corporation WPACAU2F

Canada

1. SBI Canada Bank SBINCATX
2. Canadian Imperial Bank Of Commerce CIBCCATT
3. Bank Of Montreal BOFMCAM2
4. Royal Bank Of Canada ROYCCAT2
5. The Toronto Dominion Bank TDOMCATT
6. The Bank Of Nova Scotia (SCOTIA BANK) NOSCCATT

Germany

1. Commerze bank AGCOBADEFF
2. DZ Bank AG Deutsche Zentral-Genos GENODEFF
3. Uni Credit Bank AGHYVEDEMM
4. Bayerische Landes bank BYLADEMM
5. Landes bank Baden Wurttemberg SOLADEST
6. Norddeutsche Landes bank Girozen trale NOLADE2H
7. Deutsche Bank AGDEUTDEFF
8. HSBCT rinkaus & Burkhadt AGTUBDDEDD

Italy

1. Credit AgricoleI talia SpACRPPIT2P
2. Intesa Sanpaolo Sp ABCITITMM
3. Unicredit SPAUNCRITMM
4. Banca Popolaredi Sondrio Societa Cooperativa perAzioni POSOIT22
5. BPERB anca Sp ABPMOIT22

United Kingdom

1. Standard Chartered Bank SCBLGB2L
2. Couttsand Company COUTGB22
3. National Westminster Bank Plc (NatWestBank) NWBKGB2L
4. Royal Bank of Scotland Plc RBOSGB2L
5. Barclays Bank PlcBARCGB22
6. HSBC Bank Plc MIDLGB22
7. Lloyds Bank PlcLOYDGB2L
8. State Bank of India (UK)Ltd.SBOIGB2L

United States

1. Fifth Third Bank FTBCUS3C
2. HSBC Bank USA National Association MRMDUS33
3. Deutsche Bank Trust Company Americas BKTRUS33
4. Wells Fargo Bank National Association WFBIUS6S
5. Silicon Valley Bank SVBKUS6S
6. State Bank of India (California) SBCAUS6L
7. The Bank of New York Mellon IRVTUS3N
8. PNC Bank National Association PNCCUS33
9. BOKF National Association BAOKUS44
10. MUFG Union Bank National Association BOFCUS33
11. Bank of America National Association BOFAUS3N
12. Key bank National Association KEYBUS33
13. US Bank National Association USBKUS44
14. Citi bank NACITIUS33
15. JP Morgan Chase Bank National Association CHASUS33
16. The Northern Trust Company CNORUS44

In case you want to send donations by cheque, please send it to the Trust along with Donor's ID Proof & Address Proof at the address : Gurdwara Isher Parkash, Ratwara Sahib, (Near New Chandigarh), P.O Mullanpur Garibdas, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)-140901, Punjab (India)

For any query, please contact Mobile No. 98889-10777. Email id : gurmukh4124@gmail.com

ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕਾਂ

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਭੇਟਾ

1. ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ
   ਪੰਜਾਬੀ 200/- ਹਿੰਦੀ 500/-
2. ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ
   ਪੰਜਾਬੀ 200/- ਹਿੰਦੀ 35/-
3. ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ
   ਪੰਜਾਬੀ 400/- ਹਿੰਦੀ 400/-
4. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ
   ਪੰਜਾਬੀ : 400/- ਹਿੰਦੀ : 210
5. ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ
   ਪੰਜਾਬੀ 150/- ਹਿੰਦੀ 30/-
6. ਚਉਥੈ ਪਹਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ
   ਪੰਜਾਬੀ 55/- ਹਿੰਦੀ 60/-
7. ਸੁਰਤਿਆ ਉਪਜੈ ਚਾਉ
   ਪੰਜਾਬੀ : 40/- ਹਿੰਦੀ : 60/-
8. ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ
   ਪੰਜਾਬੀ : 50/- ਹਿੰਦੀ : 50/-
9. ਸਰਬ ਪ੍ਰਿਅ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ
   ਪੰਜਾਬੀ : 10/-
10. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੁਹਾਰ
    ਪੰਜਾਬੀ : 10/-
11. ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ
    ਪੰਜਾਬੀ : 60/- ਹਿੰਦੀ : 70/-
12. ਪੁਰਾਤਨ ਟੀਕਾ - ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ
    ਪੰਜਾਬੀ :30/-
13. ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ
    ਪੰਜਾਬੀ : 20/- ਹਿੰਦੀ : 15/-
14. ਅਮਰ ਗਾਥਾ
    ਪੰਜਾਬੀ : 200/- ਹਿੰਦੀ : 100/-
15. ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ
    ਪੰਜਾਬੀ : 10/-
16. ਵੈਸਾਖੀ
    ਪੰਜਾਬੀ : 40/- ਹਿੰਦੀ : 10/-
17. ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ
    ਪੰਜਾਬੀ : 10/-
18. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 1
    ਪੰਜਾਬੀ :
19. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 2
    ਪੰਜਾਬੀ : 90/-
20. ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ
    ਪੰਜਾਬੀ : 200/-
21. ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਐ
    ਪੰਜਾਬੀ : 100/-
22. ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
    ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਉੱਤਰ
    ਪੰਜਾਬੀ : 60/-
23. ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨ
    ਪੰਜਾਬੀ : 500/-
24. ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ
    ਪੰਜਾਬੀ : 500/-
25. ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀ
    ਪੰਜਾਬੀ : 300/-
26. ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨ
27. ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਜੁਗਤੀਆਂ
    ਪੰਜਾਬੀ : 250/-
28. 'ਮਾਨੁਖ ਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ'
    ਪੰਜਾਬੀ : 300/-
29. ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ
    ਪੰਜਾਬੀ : 600/-
30. ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ
    ਪੰਜਾਬੀ : 500/-
31. ਜੀਵਨ ਲਕਸ਼
    ਪੰਜਾਬੀ : 500/-
32. ਆਗੈ ਬਸਨੁ ਸੁਹੇਲਾ
33. ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ
34. ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
35. ਆਤਮ ਮੰਡਲ
36. ਆਤਮ ਉਪਦੇਸ਼
37. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਛਿੱਟੇ
38. ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ
39. ਨਾਮ ਮਹਾ ਰਸੁ
40. ਆਤਮ ਉਪਦੇਸ਼

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕਾਂ :

1. ਪਵਿੱਤਰ ਪੈਂਡਾ 30/-
2. ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ 100/-
3. ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਦੀ ਚਿਰ ਸਥਾਈ...
4. ਰਾਜ ਜੋਗ
4. ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ
5. ਮਾਰਗ ਚੋਣ 60/-
6. ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ
7. ਯੋਗਾ ਉਪਰ ਲੈਕਚਰ
8. ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ 50/-

ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਲੜੀ

1	ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ	50/-
2.	ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 1,2,3,4	480/-
3.	ਅਨਮੋਲ ਰਤਨ (ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 5)	150/-
4.	ਜਨਮ ਪਦਾਰਥੁ ਸਫਲੁ ਹੋਇ	120/-
5.	ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -1)	65/-
6.	ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -2)	65/-
7.	ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਨਿਧਾਨ	10/-
8.	ਕਲਜੁਗਿ ਜਹਾਜ ਅਰਜੁਨ ਗੁਰ	100/-
9.	ਧਰਮ ਹੇਤਿ ਸਾਕਾ	20/-
10.	ਮੰਝ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ	30/-
11.	ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤ	30/-
12.	ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਉ	10/-
13.	ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ	10/-
14.	ਤ੍ਰੈ ਸ਼ਤਾਬਦੀ	20/-
15.	ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ	100/-
16.	ਧਰਮ ਯੁਧ ਕੇ ਚਾਇ	50/-

English Version	Price
1. Baisakhi (ਵਿਸਾਖੀ)	5/-
2. How Rend The Veil of Untruth (ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ)	70/-
3. Discourses on the Beyond (Vol 1-2-3-4-5) (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ -5 ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ)	270/-
3. The way to the imperceptible (ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ)	80/-
4. The Lights Immortal (ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ)	20/-
5. Transcendental Bliss (ਚਉਥੈ ਪਹਿਰ ਸਬਾਹਿ ਕੈ)	70/-
6. How to Know Thy Real Self-(Vol-1-2-3) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ 3 ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ)	270/-
7. The Dawn of Khalsa Ideals	10/-
8. A Glimpse of His Holiness - Baba ji	5/-
9. Divine Word Contemplation Path (ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ)	150/
10. The story of Immortailty (ਅਮਰ ਗਾਥਾ)	260/
11. Why not thy contemplate the Lord? (ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀ)	200/

ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਪ ਜੀ ਮਨੀਆਰਡਰ, ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿਚ ਸਿੱਧੀ ਮਾਇਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ 9417214391, 9417214379, 'ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

A/c Name : VGRMCT / Atam Marg Magazine, Punjab & Sind Bank - S/B A/C No. 12861100000008
RTGS/IFSC Code - PSIB0021286, Branch Code - C1286
Our Address : Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib, (New Chandigarh)
P.o. Mullanpur Garibdas, Teh. Kharar, Distt. S.A.S Nagar (Mohali) 140901, Pb. India

ਬਾਹਰ

ਸੰਗਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਭਾਰਤ

ਡਾਕਖਾਨਾ. ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿ. ਖਰੜ, ਇਕੋ ਸਿਟੀ, ਨਿਊ ਚੰਡੀਗੜ,ਜਿਲ੍ਹਾ – ਮੋਹਾਲੀ 140901

www.gurdwaraisherprakashratwarasahib.com
www.ratwarasahib.org, www.ratwarasahib.com, www.vgrmct.org

1. ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ੁਧ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਿਵਲਿਕ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਊ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ 100 ਏਕੜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ।
2. ਜਿਸ ਵਿੱਚ 24 ਘੰਟੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਚਲਦੇ ਹਨ ਹਰ ਆਏ ਗਏ ਲਈ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ 24 ਘੰਟੇ ਚਲਦੇ ਹਨ।
3. ਬਜੁਰਗਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਤਿਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ, ਸਾਰੀਆਂ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੈ।
4. ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਆਏ ਗਏ ਯਾਤਰੂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ 100 ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਹੈ ਸਾਰੇ ਕਮਰੇ ਅਤਿਅਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹਨ। ਨਿਊ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬਣਨ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵੱਡੇ ਹਸਪਤਾਲ ਆ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿਮਾਚਲ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੱਕ ਦੇ ਮਰੀਜ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।
5. ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਣ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਰ ਤਰਾਂ ਦੇ ਦੇ ਦਰਖਤ ਰੁਤ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਵਾਤਾਰਣ ਸ਼ੁਧ ਹੈ, ਸ਼ੁਧ ਆਕਸੀਜਨ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਹਰ ਆਏ ਗਏ ਜਗਿਆਸੂ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
6. ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਬਹੁਤ ਖੁਬਸੂਰਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਹਜਾਰਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈ।
7. ਨਰਸਿੰਗ ਕਾਲਜ ਬਣਿਆਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੱਚੀਆਂ ਨਰਸਿੰਗ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।
8. ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬੀਐਡ ਕਾਲਜ ਵੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।
9. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਐਫੀਲੀਏਟ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਦਿਲੀ ਤੋਂ 2001 ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਪਛੜੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆ ਸਤਰ ਨੂੰ ਉਚਾ ਚੁਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।
10. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਸਬੰਧਤ ਪੰਜਾਬ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅਮਦਰ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।
11. ਆਸ਼ਰਮ ਦਾ ਆਪਣਾ ਡੈਅਰੀ ਫਰਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਦੁਧ ਲੰਗਰ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰਾਂ ਅਮਦਰ ਵਰਤਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
12. ਆਸ਼ਰਮ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜਮੀਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡੰਗਰਾਂ ਲਈ ਚਾਰਾ ਅਤੇ ਰੋਜ ਮਰਾ ਲੰਗਰ ਲਈ ਸਬਜੀਆਂ ਉਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
13. ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਲਈ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੇਕਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਭਾਰਤ

ਡਾਕਖਾਨਾ. ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿ. ਖਰੜ, ਇਕੋ ਸਿਟੀ, ਨਿਊ ਚੰਡੀਗੜ,ਜਿਲ੍ਹਾ – ਮੋਹਾਲੀ 140901

www.gurdwaraisherprakashratwarasahib.com
www.ratwarasahib.org, www.ratwarasahib.com, www.vgrmct.org

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬਰਾਂਚਾਂ

1

ਸੰਤ ਬੇਲਾ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਪੱਟੀ ਟੇਕ ਸਿੰਘ
ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ

1. ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਜਿੰਦਵੜੀ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 2 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਡੇ ਤੇ ਵਸਿਆ ਪਿੰਡ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਬੇਲਾ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਆਸ਼ਰਮ 'ਸੰਤ ਬੇਲਾ ਰਾਮਗੜ੍ਹ, ਡਾਕਖਾਨਾ – ਭਲਾਣ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਰੋਪੜ।

ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ : –

1. ਸੰਤ ਮਾਤਾ ਬੀਜੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਫਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਲੋਪੈਥਿਕ, ਹੋਮੋਪੈਥਿਕ, ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ, ਫੀਜੋ ਥਰੈਪੀ, ਨਾਲ ਪਛੜੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਮਰੀਜਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਬਿਲਕੁਲ ਫਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਫਰੀ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
2. ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ 24 ਘੰਟੇ ਅਤੁਟ ਵਰਤਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
3. ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਦਰਿਆ ਕੰਢੇ ਤੇ ਕੁਟੀਆ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।
4. ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸ਼ੁਧ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤ ਦੇ ਦਰਖਤ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸ਼ੁਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।
5. ਹਰ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6.00 ਤੋਂ ਰਾਤ 11.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਦੀਵਾਨ ਸਜਦੇ ਹਨ। ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮੰਤਰ ਚਕੀਤਸਾ ਰਾਹੀਂ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਿਆਨ ਰੋਗ ਟੁਟਦੇ ਹਨ। ਉਪਰੰਤ ਜੜ੍ਹੀਆਂ ਬੂਟੀਆਂ ਵਾਲੀ ਖਰਿ ਚੰਦਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਸ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਰਦਾਸ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਭੋਗ ਲਗਵਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਾਈ ਜਾਂਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਿਆਨਕ ਰੋਗ ਕੈਂਸਰ ਵਰਗੇ ਟੁਟਦੇ ਹਨ।
6. ਆਏ ਗਏ ਯਾਤਰੂ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਹਨ।
7. ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਹਰ ਸਾਲ 3–4–5 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆ ਕੇ ਭਾਗ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕੈਂਪ ਲਗਦੇ ਹਨ।
8. ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪਾਣੀ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬਾੜ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸਥਾਨ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਇਲਾਕੇ ਅੰਦਰ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
9. ਹਰ ਸਾਲ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਂਮ ਖੁਲੇ ਪੰਡਾਲਾਂ ਅੰਦਰ ਸਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਹਜਾਰਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
10. ਆਈ.ਟੀ. ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰਡ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਮੁਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਵੱਜੋਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ।
11. ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ 2000 ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜੀਨ ਘਰ ਘਰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2.

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਸਿੰਘਾਂ, ਪਿੰਡ ਧੜਾਕ, ਡਾਕਖਾਨਾ ਮਜਾਤ ਜਿਲ੍ਹਾ ਮੋਹਾਲੀ

1. ਅਤਿਅਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਭਰਭੂਰ ਪਿੰਡ ਧੜਾਕ ਦੀ ਜੂਹ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ 2 ਏਕੜ ਵਿਚ ਬਣਿਆਂ ਆਸ਼ਰਮ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਥਿਤ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ।
2. 20-25 ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।
3. ਹਰ ਦਸਵੀਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ 6.00 ਤੋਂ ਰਾਤ 11.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਦੀਵਾਨ ਸਜਦੇ ਹਨ।
4. ਸਾਲਾਨਾਂ ਸਮਗਾਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
5. ਭਾਈ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੋਲਾ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ।
6. ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਾਲਾਨਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟਰਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੱਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

3

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਨੂੰੜ ਜਿਲ੍ਹਾ ਮੋਹਾਲੀ

1. ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੋ ਮੰਜਲੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਮੰਜਲ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ।
2. ਨਿਤਨੇਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਰੋਜ ਸਵੇਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਈ ਜੁਗਤ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਅਭਿਆਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੰਤ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10.00 ਤੋਂ 12.00 ਤੱਕ ਕੀਰਤਨ ਸਜਦੇ ਹਨ।
3. ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ।
4. ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਆਸ਼ਰਮ ਨਗਰ ਬਨੂੰੜ ਵਿਖੇ ਪਿਛਲੇ 3 ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਅਨੇਕਾਂ ਕਮਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ।
5. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਚੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀਂ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਟਰਸਟ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਕੂਲ ਖੋਲਿਆ।
6. ਹਰ ਸਾਲ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆ ਕੇ ਹਾਜਰੀ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਪਹੁੰਚ ਆਪਣੇ ਅਣਮੁਲੇ ਵਿਚਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਪਹੁੰਚਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

4
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਰਾਜਪੁਰਾ

1. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਪਿਛਲੇ 3 ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।
2. ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸੰਗਤਾਂ ਅਖੰਡਪਾਠ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।
3. ਹਰ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
4. ਟਰਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਕੂਲ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਰਾਜਪੁਰਾ ਵਿਖੇ ਖੋਲਿਆ ਸੀ।

5
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ
ਨੀਲੋਂ, ਜਿਲ੍ਹਾ – ਲੁਧਿਆਣਾ

1. ਪਿਛਲੇ 3–4 ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾਂ ਹੋਈ।
2. ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਫਤੇ ਦੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿਨ ਦੇ 12.00 ਤੋਂ 3.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
3. ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ।
4. ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹਨ।

6.
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਟੀਚਰ ਕਲੋਨੀ, ਫਰੀਦਕੋਟ

1. ਪਿਛਲੇ 3 ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ।
2. ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਗੁਰੁਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।
3. ਸਕੂਲ ਚਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
4. ਹਰ ਹਫਤੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੋਮਵਾਰ ਦਿਨ ਦੇ 12.00 ਤੋਂ 3.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕੀਰਤਨ ਸਜਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਡਾਕਖਾਨਾ. ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿ. ਖਰੜ, ਇਕੋ ਸਿਟੀ, ਨਿਊ ਚੰਡੀਗੜ,ਜਿਲ੍ਹਾ – ਮੋਹਾਲੀ 140901

www.gurdwaraisherprakashratwarasahib.com
www.ratwarasahib.org, www.ratwarasahib.com, www.vgrmct.org

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰਾਂਚਾਂ

SATNAM KUTIYA, 11128N, GOLFVIEW ROAD,
LODI, CA- 95240, USA

1. ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਸਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ।
2. ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
3. ਸ਼ਰਧਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਜ ਪਾਠ, ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
4. ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਰ ਸਾਲ ਬਾਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਰਸੀ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕੈਂਪ, ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸੁਆਸਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।
5. ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਤਕਰੀਬਨ 3 ਏਕੜ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ।
6. ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡਾ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

Request to the Sangat living abroad If you use any kind of set top box (IPTV) to watch TV at home then you can contact the following numbers to watch Ratwara Sahib channel in it. If any lover from the Sangat already uses IP. TV. Box and is watching Ratwara Sahib channel in it then please kindly whatsapp the name of your set top box and channel number on the following numbers

Mobile No.: +91-98728-14385, 94172-14385

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
ਦੇ ਪੱਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਂਮ

1. ਜਨਮ ਦਿਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ		17 ਜੂਨ
2. ਜਨਮ ਦਿਨ ਸੰਤ ਮਾਤਾ ਬੀਜੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ	:	8 ਅਗਸਤ
3. ਸਾਲਾਨਾ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮ ਅਤੇ ਬਰਸੀ ਸਮਾਗਮ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਸੰਤ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ		30-31 ਅਕਤੂਬਰ ਅਤੇ 1-2 ਨਵੰਬਰ

ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਂਮ

1. ਸੰਗਰਾਂਦ	ਸਵੇਰੇ 5.00 ਤੋਂ 8.00 ਵਜੇ
2. ਅੰਮ੍ਰਿੰਤ ਸੰਚਾਰ	ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਪਹਿਲੇ ਐਤਵਾਰ

ਹਫਤਾਵਾਰੀ

ਹਰ ਐਤਵਾਰ	ਦੁਪਿਹਰ 12.30 ਤੋਂ 4.00 ਵਜੇ

ਆਨ ਲਾਇਨ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿੱਪ ਲੈਣ ਲਈ

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ ॥

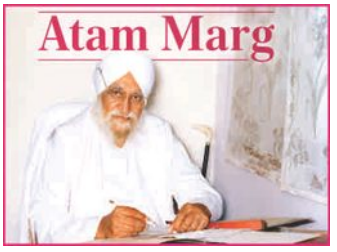
I SEE GOD, HEAR GOD, AND SPEAK OF THE ONE AND ONLY GOD.
THE SOUL IS THE CREATOR OF THE EXPANSE OF CREATION. WITHOUT GOD, I KNOW NO OTHER AT ALL.

ATAM MARG MONTHLY MAGAZINE

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

International Spiritual Monthly Magazine in Punjabi Language

on line Membership In INDIA

Trust Ratwara Sahib
Founder
Editor of Atam Marg
Spiritual Magazine
Sri Mann Sant Baba
Waryam Singh Ji Maharaj

Atam Marg Membership

Donation

"Bring Atam Marg into your home—a spiritual publication inspired by Sant Baba Waryam Singh Ji and published continuously for the past 32 years, exploring the deep

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਅਦਾਰਿਤ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹੇਠ ਦਿਤਿਆਂ ਵੈਬਸਾਇਟ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਪੀ.ਡੀ.ਐਫ. ਡਾਊਨਲੋਡ ਕਰਕੇ ਜਰੂਰ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ

"Dhan Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji.To gain a deeper understanding of the divine teachings and spiritual wisdom contained in Sri Guru Granth Sahib Ji, please visit the websites listed below and download the available PDF books. We encourage everyone to read and benefit from them."

www.gurdwaraisherprakashratwarasahib.com
www.ratwarasahib.org, www.ratwarasahib.com, www.vgrmct.org

ON LINE MEMBERSHIP FOR FOREIGN COUNTRY

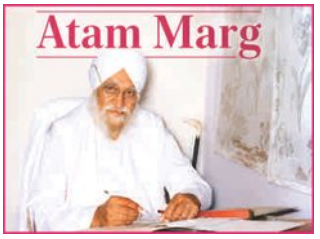
ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ ॥

I SEE GOD, HEAR GOD, AND SPEAK OF THE ONE AND ONLY GOD.
THE SOUL IS THE CREATOR OF THE EXPANSE OF CREATION. WITHOUT GOD, I KNOW NO OTHER AT ALL.

ATAM MARG MONTHLY MAGAZINE

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

International Spiritual Monthly Magazine in Punjabi Language

Trust Ratwara Sahib
Founder
Editor of Atam Marg
Spiritual Magazine
Sri Mann Sant Baba

on line Membership for foreign country

VGRMCT

Atam Marg Lifetime Membership

$600.00

Scan to Pay

VGRMCT

Atam Marg Annual Membership

$60.00

Scan to Pay

for Donation

VGRMCT USA Donation

“Bring Atam Marg into your home—a spiritual publication inspired by Sant Baba Waryam Singh Ji and published continuously for the past 32 years, exploring the

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਅਦਾਰਿਤ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹੇਠ ਦਿਤਿਆਂ ਵੈਬਸਾਇਟ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਪੀ.ਡੀ.ਐਫ. ਡਾਊਨਲੋਡ ਕਰਕੇ ਜਰੂਰ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ

“Dhan Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji.To gain a deeper understanding of the divine teachings and spiritual wisdom contained in Sri Guru Granth Sahib Ji, please visit the websites listed below and download the

www.gurdwaraisherprakashratwarasahib.com
www.ratwarasahib.org, www.ratwarasahib.com, www.vgrmct.org

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਸਰ ਸਾਹਿਬ ਪਡਿਆਲਾ, ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਊਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਬਿੰਦੀ ਅੰਸ ਬੰਸ 17ਵੀਂ ਜਗ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸਰਬਜੋਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਹਾਜਰੀ ਲਗਾਈ।

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਰਾਂਚ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਨੂੰੜ ਵਿਖੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਸੈਣੀ ਮਾਜਰਾ (ਨੇੜੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ) ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਬੇਲਾ ਰਾਮਗੜ੍ਹ (ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ) ਵਿਖੇ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਵੱਲੋਂ ਸੰਤ ਬੇਲਾ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਅਖੰਡਪਾਠ ਉਪਰੰਤ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਅਖੰਡਪਾਠ ਉਪਰੰਤ ਸੰਤ ਬੇਲਾ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ 51ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਸਬੰਧੀ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਫੂਲ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੰਗਰਾਂਦ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਤੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਪਿੰਡ ਪੜੌਲ (ਨੇੜੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ) ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ
ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਘਰ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਪਿੰਡ ਘੁਲਾਲ, (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਵਿਖੇ 31ਵਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮ (ਨੇੜੇ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ) ਰੋਪੜ (ਨੇੜੇ ਭੱਠਾ ਸਾਹਿਬ) ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

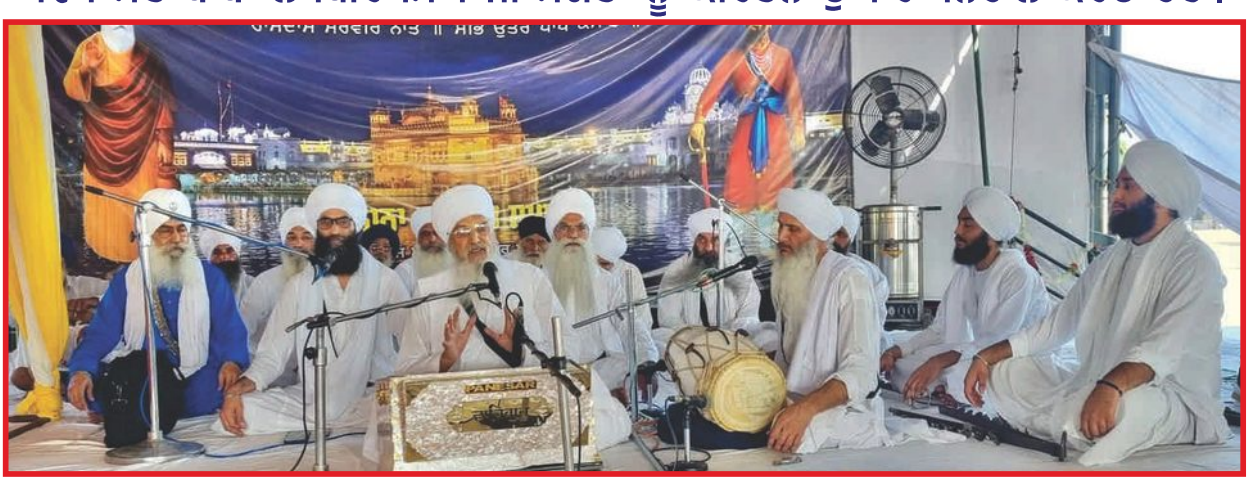

ਸਾਲਾਨਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ, ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ (ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ)
ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਗੁਰੁਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉੱਤਮਨਗਰ (ਉਤਰਾਖੰਡ) ਵਿਖੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ, ਖਰੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਜੀ

ਸਮੂਹ ਸਤਸੰਗ ਪ੍ਰੇਮੀ

ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਾ ਮਾਲਕ ਰਹਸਮੀ ਸਤਿਸੰਗ ਹੋਵੇਗਾ

ਜਿਸ ਵਿਚ

ਪੂਜਯ ਸੰਤ ਡਾ. ਐਮ.ਐਸ.ਜੀ. ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਤ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ

ਸਤਿਨਾਮ ਜਪ ਚਰਚਾ

(ਪਿਤਾ ਰੂਪੀ ਬਾਣੀ)

30-31 ਅਕਤੂਬਰ-1-2 ਨਵੰਬਰ

ਸਮਾਂ ਸਵੇਰ 10.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 1 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਸਟੇਜ ਸੰਚਾਲਕ/ਮਾਈਕ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਦਾ ਨੰਬਰ: 98155-94315

ਪਵਿੱਤਰ ਚਰਚਾ ਪੰਡਾਲ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਅਤੇ ਲਾਈਟਿੰਗ ਸੇਵਾਦਾਰ

ਪਵਿੱਤਰ ਚਰਚਾ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਪਾਰਕਿੰਗ ਸੇਵਾਦਾਰ

1. ਸਤਸੰਗ ਬੈਨਰ
2. ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਬੈਨਰ
3. ਫੁੱਲ ਵਰਸ਼ਾਉਣ

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਨ ਜੀ

ਸੰਪਰਕ ਸੂਤਰ

ਸੰਤ ਡਾ. ਐਮ.ਐਸ.ਜੀ. ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਤ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ

ਫੋਨ : 96461-01996, 98551-32009, 94172-14378, 98889-10777, 98146-12900

ਅਮਰੀਕਾ
ਸੰਗਤ
ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ

ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰਸਟ

ਅਮਰੀਕਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਂਮ

1. ਹਰ ਹਫਤੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 5.00 ਤੋਂ 6.30 ਤੱਕ ਸਤਿਸੰਗ ਸੈਨਹੋਜੇ ਵਿਖੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

1. ਹਰ ਹਫਤੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਸਵੇਰੇ 11.00 ਤੋਂ 1.30 ਸਤਨਾਮ ਕੁਟੀਆ, ਲੋਡਾਈ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

3. ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਹਰ ਤੀਜੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

4. ਹਰ ਸਾਲ ਬਾਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ 14 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ 21 ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਸਮਾਗਮ ਸਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

5. ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ 20 ਜੂਨ 2027 ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

6. ਸੰਤ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਆਉਣ ਵਾਲੀ 8 ਅਗਸਤ 2027 ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੇ। ਹਰ ਸਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

7. ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਅਪ੍ਰੈਲ 2027 ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਫੇਰੀ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

For More :

Information of Program Bookings at

Satnam Kutiya Lodi, 11128N, Lodi, CA, USA

Contact:

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

USA 408-393-8199

vgrmctusa@gmail.com

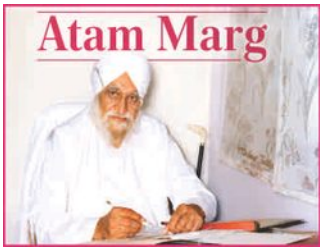
on line Membership for foreign country

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ ॥

I SEE GOD, HEAR GOD, AND SPEAK OF THE ONE AND ONLY GOD.
THE SOUL IS THE CREATOR OF THE EXPANSE OF CREATION. WITHOUT GOD, I KNOW NO OTHER AT ALL.

ATAM MARG
MONTHLY MAGAZINE
ਆਤਮ ਮਾਰਗ

International Spiritual Monthly Magazine in Punjabi Language

Trust Ratwara Sahib Founder
Editor of Atam Marg Spiritual Magazine
Sri Mann Sant Baba Waryam Singh Ji Maharaj
Ratwara Sahib

on line Membership for foreign country

VGRMCT
Atam Marg Lifetime Membership
$600.00
Scan to Pay

VGRMCT
Atam Marg Annual Membership
$60.00
Scan to Pay

for Donation
VGRMCT USA Donation

"Bring Atam Marg into your home—a spiritual publication inspired by Sant Baba Waryam Singh Ji and published continuously for the past 32 years, exploring the deep teachings of spirituality, mysticism, and the path of the soul."

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਅਦਾਰਿਤ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹੇਠ ਦਿਤਿਆਂ ਵੈਬਸਾਇਟ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਪੀ.ਡੀ.ਐਫ. ਡਾਊਨਲੋਡ ਕਰਕੇ ਜਰੂਰ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ

"Dhan Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji.To gain a deeper understanding of the divine teachings and spiritual wisdom contained in Sri Guru Granth Sahib Ji, please visit the websites listed below and download the available PDF books. We encourage everyone to read and benefit from them."

www.gurdwaraisherprakashratwarasahib.com
www.ratwarasahib.org, www.ratwarasahib.com,
www.vgrmct.org

The Soul of Path
ਆਤਮ ਮਾਰਗ

download in English

download in Hlndi